

ਮਹੇਸ਼ ਗਰੋਵਰ ਅਤੇ ਸ਼ੇਖਰ ਧਵਨ ਜੇ. ਜੇ.

ਚਰਨ ਦਾਸ - ਪਟੀਸ਼ਨਰ

ਬਨਾਮ

ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ -
ਜਵਾਬਦੇਹ

F.A.O ਨੰ. 1971 ਦਾ 207

ਨਵੰਬਰ 04, 2016

ਸਿੱਖ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਐਕਟ, 1925—Ss.7, 8, 10 ਅਤੇ 16—ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਾਹਿਬ ਡੇਰਾ ਉਦਾਸੀਆਂ ਦੇ ਸ਼ਰਧਾਲੂਆਂ ਨੇ ਐੱਸ.7 (1) ਦੇ ਤਹਿਤ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਕਿ ਡੇਰੇ ਨੂੰ ਸਿੱਖ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਘੋਸ਼ਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ—ਇਸ ਸਬੰਧੀ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ—ਇਹ ਐਸ 8 ਦੇ ਤਹਿਤ ਦੇ ਪਟੀਸ਼ਨਾਂ ਦਾਇਰ ਕਰਨ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਕੀਤੀ, ਇੱਕ ਚਰਨ ਦਾਸ ਦੁਆਰਾ ਡੇਰੇ ਵਿੱਚ ਵਿਰਾਸਤੀ ਦਫਤਰ ਵਿੱਚ ਕਾਮਯਾਬ ਹੋਣ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕਰਨ ਲਈ—ਸਿੱਖ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਨੇ 2:1 ਦੇ ਬਹੁਮਤ ਨਾਲ ਫੈਸਲਾ ਸੁਣਾਇਆ—ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਅਪੀਲ—ਹੋਈ, ਮਾਰਗਦਰਸ਼ਕ ਸਿਧਾਂਤ ਡੇਰੇ ਜਾਂ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਨੂੰ ਸਿੱਖ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਐਲਾਨਣ ਵੇਲੇ ਵਿਚਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ. 16(2)(iii) ਅਤੇ (iv) - ਸਬੂਤ ਦਰਸਾਏ ਗਏ ਹਨ ਕਿ ਭਗਤ ਭਗਵਾਨ ਉਸ ਸੰਸਥਾ (ਡੇਰੇ) ਲਈ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਸਨ ਜੋ ਉਤਰਾਧਿਕਾਰ ਦੀ ਇੱਕ ਲੜੀ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਗੁਰੂਆਂ ਅਤੇ ਚੇਲਿਆਂ ਦਾ—ਅਤੇ ਚੇਲਿਆਂ ਰਾਹੀਂ ਉਤਰਾਧਿਕਾਰੀ ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਦੇ ਸੰਕਲਪ ਲਈ ਪਰਦੇਸੀ ਹੈ—ਹੋਰ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਕਾਰਕ ਜੋ ਸਿੱਖ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਦੇ ਚਰਿੱਤਰ ਨੂੰ ਉਧਾਰ ਦਿੰਦੇ ਹਨ, ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਗੈਰਹਾਜ਼ਰ ਹਨ ਕਿਉਂਕਿ ਸ੍ਰੀ ਚੰਦ ਦੀਆਂ ਸਮਾਧਾਂ ਅਤੇ ਚਿੱਤਰਾਂ ਦੀ ਹੋਂਦ ਅਤੇ ਪੂਜਾ ਦਾ ਸੁਝਾਅ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇਗਾ-ਸੁਝਾਉਣ ਲਈ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਕਿ ਭਗਤ ਭਗਵਾਨ ਖੁਦ ਇੱਕ ਸਿੱਖ ਜਾਂ ਸਿੱਖ ਸੰਤ ਸਨ, ਅਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਹ ਸਿੱਟਾ ਨਹੀਂ ਕੱਢਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਕਿ ਇਹ ਸੰਸਥਾ ਇੱਕ ਸਿੱਖ ਸੰਤ ਦੀ ਯਾਦ ਵਿੱਚ ਸਥਾਪਿਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ-।ਇਸ ਲਈ S.16 ਦੀਆਂ ਸਮੱਗਰੀਆਂ ਸਮੁੱਚੇ ਸਬੂਤਾਂ ਦੇ ਮੁਲਾਂਕਣ 'ਤੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਪ੍ਰਗਟ ਨਹੀਂ ਕਰਦੀਆਂ- ਅਪੀਲ ਪ੍ਰਵਾਨ ਕਰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਡੇਰਾ ਸਿੱਖ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਨਹੀਂ ਹੈ।

ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ, ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 16 ਨੂੰ ਵੀ ਕੱਢਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੋਵੇਗਾ ਜੋ ਕਿ ਪ੍ਰਸੰਗਿਕਤਾ ਮੰਨਦਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਕਿਸੇ ਡੇਰੇ ਜਾਂ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਨੂੰ ਸਿੱਖ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਿੱਖ ਸੰਸਥਾ ਘੋਸ਼ਿਤ ਕਰਨ ਵੇਲੇ ਵਿਚਾਰੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਮਾਰਗਦਰਸ਼ਕ ਸਿਧਾਂਤ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਮਹੱਤਵ ਵਾਲੇ ਸੈਕਸ਼ਨ 16 ਹੋਣਗੇ। (2)(iii) ਅਤੇ (iv) ਅਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਇਸਦੇ ਜ਼ੋਰ ਦਾ ਕਾਰਨ।

(ਪਰਾ ੯)

ਅੱਗੋਂ ਕਿਹਾ ਕਿ, ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ, ਜੋ ਮੁੱਦਾ ਉੱਤਰਦਾਤਾਵਾਂ ਦੁਆਰਾ ਉਠਾਏ ਗਏ ਵਿਵਾਦ ਦੀ ਬੁਨਿਆਦ ਬਣ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਉਹ ਧਾਰਾ 16(2) (iii) ਅਤੇ 16(2) (iv) ਦੇ ਮਾਪਦੰਡਾਂ ਦੇ ਦੁਆਲੇ ਘੁੰਮਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਸਰਲ ਬਣਾਉਣ ਲਈ, ਅਸੀਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰਾਂਗੇ ਹੇਠਾਂ :-

- (1) ਸਿੱਖ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਬਣਨ ਲਈ, ਇਹ ਸਥਾਪਿਤ ਕਰਨਾ ਪਵੇਗਾ ਕਿ ਇਹ ਸਿੱਖਾਂ ਲਈ ਲੋਕ ਪੂਜਾ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਵਰਤਿਆ ਗਿਆ ਸੀ।
- (2) ਦੀ ਧਾਰਾ 7 ਦੀ ਉਪ ਧਾਰਾ (1) ਅਧੀਨ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦੀ ਪੇਸ਼ਕਾਰੀ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਅਤੇ ਉਸ ਸਮੇਂ ਸਿੱਖਾਂ ਲਈ ਅਜਿਹੀ ਪੂਜਾ ਲਈ ਵਰਤੀ ਜਾਂਦੀ ਸੀ।
- (3) ਕਿਸੇ ਸਿੱਖ ਸ਼ਹੀਦ, ਸੰਤ ਜਾਂ ਇਤਿਹਾਸਕ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਯਾਦ ਵਿੱਚ ਸਥਾਪਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦੀ ਪੇਸ਼ਕਾਰੀ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਅਤੇ ਸਮੇਂ ਸਮੇਂ ਸਿੱਖਾਂ ਦੁਆਰਾ ਅਜਿਹੀ ਪੂਜਾ ਲਈ ਵਰਤਿਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ।

(ਪਰਾ 10)

ਅੱਗੋਂ ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਕਿ ਉਪਰੋਕਤ ਦੀ ਪੜਚੋਲ, ਸੰਸਥਾ ਦੇ ਨਿਮਨਲਿਖਤ ਚਰਿੱਤਰ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦੀ ਹੈ:-

- (1) ਭਗਤ ਭਗਵਾਨ ਉਸ ਸੰਸਥਾ ਲਈ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਸਨ ਜਿਸਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਗੁਰੂਆਂ ਅਤੇ ਚੇਲਿਆਂ ਦੇ ਉਤਰਾਧਿਕਾਰੀ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ।
- (2) ਇੱਕ ਪਾਸੇ ਸਮਾਧ ਮੌਜੂਦ ਹਨ। ਉਤਰਾਧਿਕਾਰ ਭਗਤ ਭਗਵਾਨ ਤੋਂ ਉਸ ਦੇ ਚੇਲਾ ਪਿਆਰਾ ਦਾਸ ਨੂੰ ਸੀ ਜੋ ਬਿਨਾਂ ਚੇਲੇ ਦੇ ਮਰ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਗੁਰਭਾਈ (ਕਿਉਂਕਿ ਈਸ਼ਰ ਦਾਸ ਵੀ ਪਿਆਰਾ ਦਾਸ ਦਾ ਚੇਲਾ ਸੀ) ਦੇ ਹੱਕ ਵਿਚ ਉਤਰਾਧਿਕਾਰ ਦੀ ਖੁੱਲ੍ਹ ਦਿੱਤੀ ਸੀ। ਇਹ ਮੁੱਦਾ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਕੋਈ ਗੁਰਭਾਈ ਜਾਇਜ਼ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸਫਲ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ, ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਦਾ ਤੱਥ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਈਸ਼ਰ ਦਾਸ ਨੇ ਭਗਤ ਭਗਵਾਨ ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਉਤਰਾਧਿਕਾਰੀ ਲੱਭਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਵੀ ਗੱਲ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਭਗਤ ਭਗਵਾਨ ਖੁਦ ਇੱਕ ਸਿੱਖ ਸੰਤ ਸਨ। ਇਸ ਨੂੰ ਮਾਲੀਆ ਰਿਕਾਰਡ (ਐਕਸ. ਪੀ. 6,7,8,12,16,17,22) ਤੋਂ ਵਿਧੀਵਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪੈਦਾ ਹੋਏ ਉਤਰਾਧਿਕਾਰ ਦੇ ਤੱਥ ਦੁਆਰਾ ਵੀ ਝੁਠਲਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਕਿਉਂਕਿ ਚੇਲਿਆਂ ਰਾਹੀਂ ਉਤਰਾਧਿਕਾਰੀ ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਦੇ ਸੰਕਲਪ ਤੋਂ ਪਰਦੇਸੀ ਹੈ। ਭਗਤ ਭਗਵਾਨ ਨੂੰ 7 ਵੇਂ ਗੁਰੂ ਦੁਆਰਾ ਬਖਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਬਾਰੇ ਇੱਕ ਇਤਿਹਾਸਕਾਰ ਦਾ ਬਿਰਤਾਂਤ, ਸੰਸਥਾ ਵਿੱਚ ਸਿੱਖ ਪ੍ਰਚਾਰ ਨੂੰ ਜਾਰੀ ਰੱਖਣ ਲਈ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਇੱਕ ਸਿੱਖ ਹੋਣ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਨਹੀਂ ਹੈ।
- (3) ਭਾਵੇਂ ਜਵਾਬ ਦੇਣ ਵਾਲਿਆਂ ਦੇ ਗਵਾਹਾਂ ਨੇ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਪਾਠ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਸੰਸਥਾ ਵਿੱਚ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਹੋਣ ਬਾਰੇ ਦੱਸਿਆ ਹੈ, ਪਰ ਸਿੱਖ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਦੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾ ਨੂੰ ਉਧਾਰ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਹੋਰ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਕਾਰਕ, ਸਮਾਧਾਂ ਦੀ ਹੋਂਦ ਅਤੇ ਪੂਜਾ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਗੈਰਹਾਜ਼ਰ ਹਨ। ਸਿਰੀ ਚੰਦ ਦੇ ਪੋਰਟਰੇਟ ਸੁਝਾਅ ਦੇਣਗੇ।

(ਪਰਾ 26)

ਅੱਗੋਂ ਇਹ ਵੀ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਕਿ ਜੁਬਾਨੀ ਸਬੂਤਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਮਾਲ ਰਿਕਾਰਡ ਦਾ ਧਿਆਨ ਨਾਲ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਕਰਨ ਤੋਂ ਇਹ ਪਤਾ ਚੱਲੇਗਾ ਕਿ ਡੇਰੇ ਦੀ ਜ਼ਮੀਨ ਲਗਾਤਾਰ ਚੇਲਿਆਂ ਤੱਕ ਚਲੀ ਗਈ ਹੈ - ਜੋ ਕਿ ਸਿੱਖ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਦੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾ ਹੈ। ਇਹ ਦੇ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣਾਤਮਕ ਸਿੱਟੇ ਦੇ ਨਾਲ ਜੋੜਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਜੁਬਾਨੀ ਸਬੂਤ ਸਾਨੂੰ ਅੰਤਿਮ ਸਿੱਟੇ 'ਤੇ ਲੈ ਜਾਣਗੇ ਕਿ ਸੰਸਥਾ ਸਿੱਖ ਗੁਰਦੁਆਰਾ

COMMITTEE (Mahesh Grover/J)

ਨਹੀਂ ਹੈ। ਪ੍ਰੀਤਮ ਦਾਸ ਮਹੇਸ਼ ਬੇਨਾਮ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਵਿੱਚ ਮਾਣਯੋਗ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਵੱਲੋਂ ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਕੀਤੇ ਗਏ ਟੈਸਟਾਂ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਲਈ ਡੇਰੇ ਵਿੱਚ ਸਿੱਖ ਸੰਸਥਾ ਦੇ ਗੁਣ ਅਤੇ ਪਾਤਰ ਹੋਣ ਦਾ ਕੋਈ ਸਬੂਤ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਹੋਰ ਕੋਈ ਸਬੂਤ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਭਗਤ ਭਗਵਾਨ ਇੱਕ ਸਿੱਖ ਸੰਤ ਸਨ ਅਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਹ ਸਿੱਟਾ ਨਹੀਂ ਕੱਢਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਕਿ ਇਹ ਸੰਸਥਾ ਇੱਕ ਸਿੱਖ ਸੰਤ ਦੀ ਯਾਦ ਵਿੱਚ ਸਥਾਪਿਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਉੱਤਰਦਾਤਾਵਾਂ ਦੁਆਰਾ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਵੀ ਕੋਈ ਸਬੂਤ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦਾ ਕਿ ਭਗਤ ਭਗਵਾਨ ਖੁਦ ਸਿੱਖ ਸੀ ਜਾਂ ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਦਾ ਅਭਿਆਸੀ ਸੀ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 16 ਦੇ ਤੱਤ ਪੂਰੇ ਸਬੂਤ ਦੇ ਮੁਲਾਂਕਣ 'ਤੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਪ੍ਰਗਟ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ ਹਨ।

(ਪਰਾ 39)

5.5. ਪਨਾਗ, ਵਕੀਲ, ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਲਈ।

ਸ਼੍ਰੀ ਕੰਵਲਜੀਤ ਸਿੰਘ, ਸੀਨੀਅਰ ਐਡਵੋਕੇਟ ਐਸ.ਐਸ ਮੱਤੇਵਾਲ, ਐਡਵੋਕੇਟ, ਉੱਤਰਦਾਤਾਵਾਂ ਲਈ।

ਮਹੇਸ਼ ਗਰੋਵਰ, ਜੇ.

(1) ਇਸ ਆਦੇਸ਼ ਦੁਆਰਾ ਅਸੀਂ 1971 ਦੇ 1971, 531,532,588 ਅਤੇ 589 ਦੇ 1984 ਦੇ FAO ਨੰ. 207 ਦਾ ਨਿਪਟਾਰਾ ਕਰਾਂਗੇ। ਸਹੂਲਤ ਲਈ, 1971 ਦੇ FAO ਨੰ.207 ਤੋਂ ਸੰਬੰਧਿਤ ਤੱਥ ਲਏ ਗਏ ਹਨ ਜੋ ਕਿ 1713 ਦੇ 91.13 ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਹਨ। ਸਿੱਖ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ, ਪੰਜਾਬ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ (ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਵਜੋਂ ਜਾਣਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ) ਸਿੱਖ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਐਕਟ, 1925 (ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਇਸ ਐਕਟ ਵਜੋਂ ਜਾਣਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ) ਦੇ ਅਧੀਨ ਗਠਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। (ਬਹੁਮਤ ਵਿਚਾਰ ਅਨੁਸਾਰ, ਫੈਸਲਾ 2: 1 ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ)।

(2) ਡੇਰੇ ਦੇ 55 ਸ਼ਰਧਾਲੂਆਂ ਨੇ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 7 (1) ਦੇ ਤਹਿਤ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦਾਇਰ ਕਰਕੇ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ ਦੇ ਪਟਿਆਲਾ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਸਥਿਤ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਾਹਿਬ ਡੇਰਾ ਉਦਾਸੀਆਂ ਨੂੰ ਸਿੱਖ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਐਲਾਨਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। 16.8.1963 ਨੂੰ ਇੱਕ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦੇ ਨਾਲ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਸਿੱਖ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹੋਣ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਜਾਇਦਾਦ ਵਿੱਚ ਅਧਿਕਾਰਾਂ, ਸਿਰਲੇਖ ਅਤੇ ਹਿੱਤਾਂ ਦੀ ਇਕਸਾਰ ਸੂਚੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਇਸ ਕਾਰਨ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 8 ਅਧੀਨ ਦੇ ਪਟੀਸ਼ਨਾਂ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਰਕਾਰ ਕੋਲ ਭੇਜਿਆ ਗਿਆ, ਇਕ ਪਟੀਸ਼ਨ ਈਸ਼ਰ ਦਾਸ, ਭਗਵਾਨ ਦਾਸ ਦੇ ਚੇਲਾ ਅਤੇ ਦੂਜੀ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਚਰਨ ਦਾਸ ਦੁਆਰਾ। ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਨੇ ਇਸ ਪਟੀਸ਼ਨ 'ਤੇ ਇਕ ਧਿਰ ਵਜੋਂ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣ ਲਈ ਅਰਜ਼ੀ ਦਿੱਤੀ ਸੀ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਪਟੀਸ਼ਨ 'ਤੇ ਇਤਰਾਜ਼ ਉਠਾਉਣ ਲਈ ਪ੍ਰਵਾਨ ਕਰ ਲਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਦੋਵਾਂ ਪਟੀਸ਼ਨਾਂ ਵਿਚ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਕੋਲ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 8 ਅਧੀਨ ਅਰਜ਼ੀ ਦਾਖਲ ਕਰਨ ਦਾ ਕੋਈ ਟਿਕਾਣਾ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਇਹ ਦਾਅਵਾ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਕਿ ਡੇਰਾ ਇੱਕ ਸਿੱਖ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸੀ ਇਸ ਲਈ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਦਾ ਬਚਾਅ ਕੀਤਾ।

(3) ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 1 ਦੇ ਤਹਿਤ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਨੇ ਹੇਠਾਂ ਦਿੱਤੇ ਦੋ ਮੁੱਦੇ ਤਿਆਰ ਕੀਤੇ

ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਆਲੇ-ਦੁਆਲੇ ਸਾਰਾ ਵਿਵਾਦ ਕੇਂਦਰਿਤ ਹੈ:-

- (1) ਕੀ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਸਵਾਲ ਵਿੱਚ ਸੰਸਥਾ ਦਾ ਵਿਰਾਸਤੀ ਅਹੁਦੇਦਾਰ ਹੈ? ਓ.ਪੀ.ਪੀ
- (2) ਕੀ ਵਿਵਾਦ ਵਾਲੀ ਸੰਸਥਾ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 16 ਦੀ ਉਪ ਧਾਰਾ (2) ਦੀ ਧਾਰਾ (III) ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਸਿੱਖ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਹੈ? ਓ.ਪੀ.ਪੀ

(4) ਚਰਨ ਦਾਸ ਦੁਆਰਾ ਵਿਅਕਤੀਗਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਦਾਇਰ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦਾ ਨਿਪਟਾਰਾ ਟਿੱਡੀ ਦੇ ਮੁੱਦੇ 'ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਆਪਣੇ ਬਿਆਨ 'ਤੇ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਹ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸੀ, ਈਸ਼ਰ ਦਾਸ ਦੁਆਰਾ ਦਾਇਰ ਪਟੀਸ਼ਨ ਜਿਸ 'ਤੇ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਨੇ ਆਪਣਾ ਫੈਸਲਾ ਸੁਣਾਇਆ। ਪਟੀਸ਼ਨ ਦੇ ਲੰਬਿਤ ਹੋਣ ਦੌਰਾਨ ਈਸ਼ਰ ਦਾਸ ਦਾ ਦੇਹਾਂਤ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਚਰਨ ਦਾਸ ਨੇ ਵਿਰਾਸਤੀ ਅਹੁਦੇ 'ਤੇ ਉਸ ਦੇ ਉੱਤਰਾਧਿਕਾਰੀ ਹੋਣ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸਨੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਕਾਰਵਾਈ ਲਈ ਇੱਕ ਧਿਰ ਵਜੋਂ ਉਲਝਾ ਲਿਆ ਸੀ।

(5) ਇਹ ਮਾਮਲਾ ਫਿਰ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਇੱਕ ਅਪੀਲ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਉਲਝਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ ਜਿਸ ਦਾ ਨਿਪਟਾਰਾ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਇਸ ਅਧਾਰ 'ਤੇ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਇਸ ਅਧਾਰ 'ਤੇ ਨਹੀਂ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਵਿਰਸੇ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਅਤੇ ਇਸਦੀ ਟਿਕਾਣੇ ਅਤੇ ਸਬੂਤਾਂ ਨਾਲ ਇਸਦੀ ਸਾਰਥਕਤਾ ਬਾਰੇ ਮੁੱਦਾ ਉਠਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਖ਼ਾਨਦਾਨੀ ਦਫ਼ਤਰ ਦੇ ਹੱਥ ਬਦਲਣ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਖਾਸ ਵਿਰੋਧ। ਇਹ ਸਵਾਲ ਅਪ੍ਰਸੰਗਿਕ ਸੀ ਅਤੇ ਅਪੀਲੀ ਪੜਾਅ 'ਤੇ ਇਸ ਵਿਚ ਜਾਣ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਜਦੋਂ ਸਾਰੇ ਮੁੱਦੇ ਦਲੀਲਾਂ ਤੋਂ ਪਰੇ ਸਨ।

(6) ਫਿਰ ਇਹ ਮਾਮਲਾ ਮਾਨਯੋਗ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਵਿੱਚ ਚਲਾ ਗਿਆ ਜਿਸ ਨੇ ਮਿਤੀ 8.12.1994 ਦੇ ਹੁਕਮਾਂ ਰਾਹੀਂ ਮਾਮਲੇ ਨੂੰ ਵਾਪਸ ਭੇਜ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਹੁਕਮ ਦਾ ਸੰਬੰਧਿਤ ਹਿੱਸਾ ਹੇਠਾਂ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ:-

“ਪਹਿਲਾਂ ਤਾਂ ਇਹ ਗੱਲ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ ਕਿ ਮ੍ਰਿਤਕ ਈਸ਼ਰ ਦਾਸ ਨੇ ਇਸ ਪਟੀਸ਼ਨ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦਿੱਤੀ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਡੇਰੇ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਵਿਰਾਸਤੀ ਅਹੁਦੇਦਾਰ ਸੀ ਜਿਸ ਨੂੰ ਸਿੱਖ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਐਲਾਨਣ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਇਹ ਸੱਚ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਨੇ ਇਹ ਨਹੀਂ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਡੇਰੇ ਦਾ ਇਹ ਦਫ਼ਤਰ ਉਤਰਾਧਿਕਾਰ ਨਾਲ ਕਿਵੇਂ ਬਦਲਿਆ। ਜਵਾਬਦੇਹ, ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ, ਨੇ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਪਟੀਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਮਰਿਆਦਾ ਦਾ ਖੁਲਾਸਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ, ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਨੂੰ ਇਹ ਦੱਸਣ ਲਈ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਗਿਆ, ਪਰ ਅੱਗੇ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਮੁੱਦੇ 'ਤੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਵਿੱਚ ਜਾਣ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦਿੱਤੀ। ਇੱਕ ਵਾਰ ਪਾਰਟੀਆਂ ਨੂੰ ਵਿਰੋਧੀ ਪੱਖ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਝਿਜਕ ਦੇ ਸਬੂਤਾਂ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਕਰਨ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਅਤੇ ਉਹ ਮੁੱਦਿਆਂ 'ਤੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਲਈ ਚਲੇ ਗਏ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪਿੱਠਭੂਮੀ ਵਿੱਚ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਦਲੀਲਾਂ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਖਾਸ ਜਵਾਬ ਦੇਣ ਵਿੱਚ ਅਸਫਲਤਾ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਰਿਵਾਜ ਮੌਖਿਕ ਅਤੇ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ੀ ਦਾ ਵਿਸ਼ਾ ਸੀ। ਸਬੂਤ ਜਿਸ 'ਤੇ ਧਿਰਾਂ ਮੁਕੱਦਮੇ 'ਚ ਗਈਆਂ। ਦੋਵਾਂ ਧਿਰਾਂ ਨੇ ਇਸ ਮੁੱਦੇ 'ਤੇ ਜ਼ੁਬਾਨੀ ਅਤੇ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ੀ ਸਬੂਤ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਹਨ ਕਿ ਕੀ ਈਸ਼ਰ ਦਾਸ ਸਵਾਲ ਵਿੱਚ ਡੇਰੇ ਦਾ

ਵਿਰਾਸਤੀ ਅਹੁਦੇਦਾਰ ਸੀ ਜਾਂ ਨਹੀਂ। ਇੱਕ ਵਾਰ ਧਿਰਾਂ ਮੁਕੱਦਮੇ ਵਿੱਚ ਜਾਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਈਸ਼ਰ ਦਾਸ ਦੇ ਰੁਤਬੇ ਦੇ ਸਵਾਲ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਬੂਤਾਂ ਦੀ ਰੌਸ਼ਨੀ ਵਿੱਚ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਸੀ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮੌਜੂਦਾ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਵੱਲੋਂ ਈਸ਼ਰ ਦਾਸ ਦੇ ਉੱਤਰਾਧਿਕਾਰੀ ਵਜੋਂ ਦਾਅਵੇ ਨੂੰ ਵੀ ਉਸ ਸਬੂਤ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਪਰਖਿਆ ਜਾਣਾ ਸੀ। ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੂੰ ਸਬੂਤਾਂ ਦਾ ਮੁਲਾਂਕਣ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਸੀ ਅਤੇ ਇੱਕ ਖੋਜ ਦਰਜ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਸੀ ਕਿ ਕੀ ਵਿਵਾਦ ਸਾਬਤ ਹੋਇਆ ਜਾਂ ਨਹੀਂ, ਸਾਬਤ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ ਜਾਂ ਗਲਤ ਸਾਬਤ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ। ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਤਕਨੀਕੀ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਅਪੀਲ ਦਾ ਨਿਪਟਾਰਾ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੀ ਸੀ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਸੀ ਕਿ ਈਸ਼ਰ ਦਾਸ ਵੱਲੋਂ ਦਾਇਰ ਪਟੀਸ਼ਨ 'ਚ ਕਸਟਮ ਦੀ ਪੈਰਵੀ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਇਹ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸੁਲਝਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇੱਕ ਵਾਰ ਜਦੋਂ ਧਿਰਾਂ ਕਿਸੇ ਮੁੱਦੇ 'ਤੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਲਈ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ ਜਿਸ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਪਟੀਸ਼ਨ ਅਧੂਰੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਨੂੰ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਝਿਜਕ ਦੇ ਗਵਾਹੀ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਕਰਨ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਜਵਾਬਦਾਤਾ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਲਈ ਗਵਾਹਾਂ ਤੋਂ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਕਰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਫਿਰ ਖੰਡਨ ਵਿੱਚ ਸਬੂਤ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਜਵਾਬਦਾਤਾ ਲਈ ਖੁੱਲ੍ਹਾ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇ ਕਿ ਉਸ ਪੱਖ ਵਿੱਚ ਦਲੀਲਾਂ ਦੀ ਅਣਹੋਂਦ ਵਿੱਚ ਪਟੀਸ਼ਨ ਨੂੰ ਖਾਰਜ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ। ਇਸ ਲਈ ਸਾਡੀ ਰਾਏ ਹੈ ਕਿ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੂੰ ਧਿਰਾਂ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਵਾਲੇ ਜੁਬਾਨੀ ਅਤੇ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ੀ ਸਬੂਤਾਂ ਦੀ ਸਲਾਘਾ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਸੀ ਅਤੇ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਦੇ ਤਕਨੀਕੀ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਅਪੀਲ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਦੀ ਬਜਾਏ ਯੋਗਤਾ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਆਪਣੇ ਨਤੀਜੇ ਦਰਜ ਕਰਨੇ ਚਾਹੀਦੇ ਸਨ। ਨੇ ਆਪਣੀ ਦਲੀਲ ਦੇ ਸਮਰਥਨ ਵਿੱਚ ਕਸਟਮ ਦੀ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਕਿ ਉਹ ਸਵਾਲ ਵਿੱਚ ਡੇਰੇ ਦਾ ਵਿਰਾਸਤੀ ਅਹੁਦੇਦਾਰ ਸੀ।

ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ, ਅਸੀਂ ਇਸ ਅਪੀਲ ਨੂੰ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਦਿੰਦੇ ਹਾਂ, ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਹੁਕਮਾਂ ਨੂੰ ਪਾਸੇ ਰੱਖ ਕੇ ਅਤੇ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਯੋਗਤਾਵਾਂ 'ਤੇ ਨਿਪਟਾਰੇ ਲਈ ਮਾਮਲੇ ਨੂੰ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੂੰ ਵਾਪਸ ਭੇਜ ਦਿੰਦੇ ਹਾਂ। ਖਰਚਿਆਂ ਬਾਰੇ ਕੋਈ ਆਰਡਰ ਨਹੀਂ।

(7) ਸਾਨੂੰ ਹੁਣ ਇਸ ਮੁੱਦੇ ਨੂੰ ਨਵੇਂ ਸਿਰੇ ਤੋਂ ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ।

(8) ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕਿ ਅਸੀਂ ਗੁਣਾਂ 'ਤੇ ਚਰਚਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰੀਏ, ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਐਕਟ ਦੇ ਸੈਕਸ਼ਨ 7,8 ਅਤੇ 10 ਨੂੰ ਕੱਢਣਾ ਉਚਿਤ ਹੋਵੇਗਾ:-

(7) ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਨੂੰ ਸਿੱਖ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਘੋਸ਼ਿਤ ਕਰਨ ਦੀਆਂ ਪਟੀਸ਼ਨਾਂ।- (1) ਕਿਸੇ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਦੇ ਕੋਈ ਵੀ ਪੰਜਾਹ ਜਾਂ ਵੱਧ ਸਿੱਖ ਉਪਾਸਕ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਹਰ ਇੱਕ ਦੀ ਉਮਰ 21 ਸਾਲ ਤੋਂ ਵੱਧ ਹੈ।

ਉਮਰ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਐਕਟ ਦੇ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਣ ਵੇਲੇ ਸੀ, (ਜਾਂ ਸੋਧ ਐਕਟ ਦੇ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਵਧੇ ਹੋਏ ਖੇਤਰਾਂ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ) ਪੁਲਿਸ ਸਟੇਸ਼ਨ ਖੇਤਰ ਦੇ ਨਿਵਾਸੀ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਥਿਤ ਹੈ, (ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਉਚਿਤ ਸਕੱਤਰ) ਨੂੰ ਭੇਜ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਤਾਂ ਜੋ ਇਸ ਐਕਟ ਦੇ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਣ ਤੋਂ ਇੱਕ ਸਾਲ ਦੇ ਅੰਦਰ ਅੰਦਰ ਜਾਂ (ਰਾਜ) ਸਰਕਾਰ

ਇਸ ਮੰਤਵ ਲਈ ਅਧਿਸੂਚਨਾ ਦੁਆਰਾ ਨਿਰਧਾਰਤ ਸਮੇਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਸਕੱਤਰ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚ ਸਕੇ, ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਨੂੰ ਸਿੱਖ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਐਲਾਨਣ ਦੀ ਬੇਨਤੀ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਪਟੀਸ਼ਨ:

ਬਸ਼ਰਤ ਕਿ (ਰਾਜ) ਸਰਕਾਰ ਅਜਿਹੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਰਾਹੀਂ ਐਲਾਨ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ ਕਿ ਪਟੀਸ਼ਨ ਨੂੰ ਸਹੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਅੱਗੇ ਭੇਜਿਆ ਗਿਆ ਮੰਨਿਆ ਜਾਵੇਗਾ ਭਾਵੇਂ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਇਸ ਐਕਟ ਦੇ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਣ ਵੇਲੇ ਸਨ ਜਾਂ ਨਹੀਂ ਸਨ (ਜਾਂ, ਵਿਸਤ੍ਰਿਤ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ਾਂ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ), ਸੋਧ ਐਕਟ ਦੇ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਣ 'ਤੇ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਕੇਸ ਹੋਵੇ), ਪੁਲਿਸ ਸਟੇਸ਼ਨ ਖੇਤਰ ਦੇ ਵਸਨੀਕ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਅਜਿਹਾ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਥਿਤ ਹੈ, ਅਤੇ ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਕਿਸੇ ਵੀ ਪਟੀਸ਼ਨ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠਣਗੇ ਜੋ ਕਿਸੇ ਅਜਿਹੇ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਵਿਧੀਵਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਅੱਗੇ ਭੇਜੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਪਟੀਸ਼ਨ ਨੂੰ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾਵਾਂ ਦੁਆਰਾ ਅੱਗੇ ਭੇਜਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਜੋ ਅਜਿਹੇ ਨਿਵਾਸੀ ਸਨ:

ਬਸ਼ਰਤ ਅੱਗੇ ਇਹ ਕਿ ਅਨੁਸੂਚੀ I ਜਾਂ ਅਨੁਸੂਚੀ II ਵਿੱਚ ਦਰਸਾਏ ਗਏ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸੰਸਥਾ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਅਜਿਹੀ ਕੋਈ ਪਟੀਸ਼ਨ ਨਹੀਂ ਮੰਨੀ ਜਾਵੇਗੀ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਸੰਸਥਾ ਨੂੰ ਧਾਰਾ 4 ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਦੇ ਤਹਿਤ ਅਨੁਸੂਚੀ I ਵਿੱਚ ਨਿਰਧਾਰਨ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਸਮਝਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

(2) ਉਪ-ਧਾਰਾ (1) ਦੇ ਅਧੀਨ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦੇ ਨਾਲ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਲਈ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਜਾਇਦਾਦ ਦੀ ਸੂਚੀ ਅਤੇ ਇਸ ਦੇ ਕਬਜ਼ੇ ਵਾਲੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੀ ਸੂਚੀ।- ਉਪ-ਧਾਰਾ (1) ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਅਧੀਨ ਅੱਗੇ ਭੇਜੀ ਗਈ ਪਟੀਸ਼ਨ ਉਸ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਦਾ ਨਾਮ ਦੱਸੇਗੀ ਜਿਸ ਨਾਲ ਇਹ ਸਬੰਧਤ ਹੈ। ਅਤੇ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ, ਤਹਿਸੀਲ ਅਤੇ ਮਾਲ ਅਸਟੇਟ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਇਹ ਸਥਿਤ ਹੈ, ਅਤੇ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਸਮੇਤ ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ ਸਥਿਤ ਅਚੱਲ ਜਾਇਦਾਦਾਂ ਦੇ ਸਾਰੇ ਅਧਿਕਾਰਾਂ, ਸਿਰਲੇਖਾਂ ਜਾਂ ਹਿੱਤਾਂ ਦੀ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾਵਾਂ ਦੁਆਰਾ ਤਸਦੀਕ ਅਤੇ ਹਸਤਾਖਰਿਤ ਸੂਚੀ ਦੇ ਨਾਲ ਅਤੇ ਸਾਰੇ ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ ਆਵਰਤੀ ਆਮਦਨ ਜਾਂ ਲਾਭ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਵਾਲੀਆਂ ਮੁਦਰਾ ਦੇਣੀਆਂ, ਜੋ ਕਿ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਦਾਅਵਾ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਵਿੱਚ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਅਜਿਹੇ ਅਧਿਕਾਰ, ਸਿਰਲੇਖ ਜਾਂ ਵਿਆਜ ਵਾਲੇ ਵਿਅਕਤੀ ਦਾ ਨਾਮ ਹੈ, ਅਤੇ ਜੇਕਰ ਅਜਿਹਾ ਕੋਈ ਵਿਅਕਤੀ ਪਾਗਲ ਜਾਂ ਨਾਬਾਲਗ ਹੈ, ਉਸਦੇ ਕਾਨੂੰਨੀ ਜਾਂ ਕੁਦਰਤੀ ਸਰਪ੍ਰਸਤ ਦਾ ਨਾਮ, ਜਾਂ ਜੇਕਰ ਅਜਿਹਾ ਕੋਈ ਸਰਪ੍ਰਸਤ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਤਾਂ ਉਹਨਾਂ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦਾ ਨਾਮ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਪਾਗਲ ਵਿਅਕਤੀ ਜਾਂ ਨਾਬਾਲਗ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਰਹਿ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਜਾਂ ਜੇ ਅਜਿਹਾ ਕੋਈ ਵਿਅਕਤੀ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਤਾਂ ਵਿਅਕਤੀ ਦਾ ਨਾਮ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਜਾਂ ਰਚਨਾਤਮਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਅਜਿਹੇ ਅਧਿਕਾਰ, ਸਿਰਲੇਖ ਜਾਂ ਵਿਆਜ ਦੇ ਕਬਜ਼ੇ ਵਿੱਚ ਪਾਗਲ ਵਿਅਕਤੀ ਜਾਂ ਨਾਬਾਲਗ ਦੀ ਤਰਫੋਂ, ਅਤੇ ਜੇਕਰ ਅਜਿਹਾ ਕੋਈ ਅਧਿਕਾਰ, ਸਿਰਲੇਖ ਜਾਂ ਹਿੱਤ ਕਥਿਤ ਹੈ ਕਿਸੇ ਵੀ ਵਿਅਕਤੀ ਰਾਹੀਂ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਦੇ ਕਬਜ਼ੇ ਵਿੱਚ ਹੋਣ ਲਈ ਅਜਿਹੇ ਵਿਅਕਤੀ ਦਾ ਨਾਮ ਸੂਚੀ ਵਿੱਚ ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ; ਅਤੇ ਪਟੀਸ਼ਨ ਅਤੇ ਸੂਚੀ

ਅਜਿਹੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਇਸ ਵਿੱਚ ਅਜਿਹੇ ਹੋਰ ਵੇਰਵੇ ਹੋਣਗੇ ਜੋ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤੇ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ।

(3) ਉਪ ਧਾਰਾਵਾਂ (1) ਅਤੇ (2) ਦੇ ਅਧੀਨ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਈ ਪਟੀਸ਼ਨ ਅਤੇ ਸੂਚੀ ਦਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਨ।- ਉਪ-ਧਾਰਾ (1) ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਦੇ ਤਹਿਤ ਸਹੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਦਸਤਖਤ ਅਤੇ ਅੱਗੇ ਭੇਜੀ ਗਈ ਪਟੀਸ਼ਨ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ 'ਤੇ (ਰਾਜ) ਸਰਕਾਰ ਜਿੰਨੀ ਜਲਦੀ ਹੋ ਸਕੇ, ਇਸ ਨੂੰ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਕਰੇਗੀ। ਨਾਲ ਵਾਲੀ ਸੂਚੀ ਦੇ ਨਾਲ, ਅਧਿਸੂਚਨਾ ਦੁਆਰਾ, ਅਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਅਤੇ ਸੂਚੀ ਨੂੰ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਕਰਨ ਦਾ ਕਾਰਨ ਬਣੇਗਾ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਜਿਲ੍ਹੇ ਅਤੇ ਤਹਿਸੀਲ ਦੇ ਮੁੱਖ ਦਫਤਰਾਂ ਅਤੇ ਮਾਲ ਅਸਟੇਟ ਵਿੱਚ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਥਿਤ ਹੈ, ਅਤੇ ਹਰ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਅਤੇ ਹਰ ਤਹਿਸੀਲ ਦੇ ਹੈੱਡਕੁਆਰਟਰ 'ਤੇ ਅਤੇ ਹਰ ਮਾਲ ਅਸਟੇਟ ਵਿੱਚ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਸੂਚੀ ਵਿੱਚ ਸ਼ਿਕਰ ਕੀਤੀ ਕੋਈ ਵੀ ਅਚੱਲ ਸੰਪਤੀ ਸਥਿਤ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਦੇ ਅਜਿਹੇ ਹੋਰ ਨੋਟਿਸ ਵੀ ਦੇਣਗੇ ਜੋ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ:

ਬਸ਼ਰਤ ਕਿ ਅਜਿਹੀ ਪਟੀਸ਼ਨ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਮੇਂ (ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਉਚਿਤ ਸਕੱਤਰ) ਤੱਕ ਪਹੁੰਚਣ ਲਈ ਬੋਰਡ ਦੁਆਰਾ ਅੱਗੇ ਭੇਜੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਨੋਟਿਸ ਦੁਆਰਾ ਵਾਪਸ ਲੈ ਲਈ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਅਤੇ ਅਜਿਹੀ ਪਟੀਸ਼ਨ ਨੂੰ ਵਾਪਸ ਲੈਣ 'ਤੇ ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਜਾਵੇਗਾ ਜਿਵੇਂ ਕੋਈ ਪਟੀਸ਼ਨ ਅੱਗੇ ਨਹੀਂ ਭੇਜੀ ਗਈ ਸੀ। ਉਪ ਧਾਰਾ (1) ਦੇ ਉਪਬੰਧ

(4) ਸੰਪਤੀ ਦੇ ਦਾਅਵਿਆਂ ਦਾ ਨੋਟਿਸ ਸੂਚੀ ਵਿੱਚ ਦਰਸਾਏ ਗਏ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਭੇਜਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਕਬਜ਼ੇ ਵਿੱਚ ਹੈ। - (ਰਾਜ) ਸਰਕਾਰ, ਜਿੰਨੀ ਜਲਦੀ ਹੋ ਸਕੇ, ਰਜਿਸਟਰਡ ਪੋਸਟ ਦੁਆਰਾ ਕਿਸੇ ਵੀ ਹੱਕ, ਸਿਰਲੇਖ ਜਾਂ ਵਿਆਜ ਨੂੰ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰਨ ਲਈ ਦਾਅਵੇ ਦਾ ਨੋਟਿਸ ਭੇਜੇਗੀ। ਸੂਚੀ ਵਿੱਚ ਨਾਮ ਦਿੱਤੇ ਹਰੇਕ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਅਜਿਹੇ ਅਧਿਕਾਰ, ਸਿਰਲੇਖ ਜਾਂ ਹਿੱਤ ਦੇ ਕਬਜ਼ੇ ਵਿੱਚ ਹੋਣ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਜਾਂ ਤਾਂ ਉਸਦੀ ਆਪਣੀ ਤਰਫੋਂ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਪਾਗਲ ਵਿਅਕਤੀ ਜਾਂ ਨਾਬਾਲਗ ਜਾਂ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਦੀ ਤਰਫੋਂ:

ਬਸ਼ਰਤ ਕਿ ਅਜਿਹਾ ਕੋਈ ਨੋਟਿਸ ਭੇਜਣ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜੇਕਰ ਕਬਜ਼ੇ ਵਿੱਚ ਨਾਮਜ਼ਦ ਵਿਅਕਤੀ ਸੂਚੀ ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਭੇਜਣ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣ ਵਾਲਾ ਵਿਅਕਤੀ ਹੈ।

(5) ਉਪ- ਅਧੀਨ ਪਟੀਸ਼ਨ ਅਤੇ ਸੂਚੀ ਦੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਨ ਦਾ ਪ੍ਰਭਾਵ

1. ਕਾਰਵਾਈ (3) .- ਉਪ-ਧਾਰਾ (3) ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਦੇ ਅਧੀਨ ਇੱਕ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਦਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਨ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਨਿਰਣਾਇਕ ਸਬੂਤ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਉਪ-ਧਾਰਾਵਾਂ (1), (2), (3) ਅਤੇ (4) ਦੇ ਉਪਬੰਧ ਸਹੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕੀਤੀ.

8. ਪਟੀਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਇਹ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਸਿੱਖ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਹੋਣ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸਥਾਨ ਅਜਿਹਾ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। - ਜਦੋਂ ਕਿਸੇ

ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਧਾਰਾ 7 ਦੀ ਉਪ ਧਾਰਾ (3) ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਅਧੀਨ ਇੱਕ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ , ਅਤੇ ਵਿਰਾਸਤੀ ਅਹੁਦੇਦਾਰ ਜਾਂ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਦੇ ਕੋਈ ਵੀਹ ਜਾਂ ਵੱਧ ਉਪਾਸਕ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਹਰ ਇੱਕ ਦੀ ਉਮਰ 21 ਸਾਲ ਤੋਂ ਵੱਧ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਐਕਟ ਦੇ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਣ ਸਮੇਂ ਸੀ (ਜਾਂ, ਵਿਸਤ੍ਰਿਤ ਖੇਤਰਾਂ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਸੋਧ ਐਕਟ ਦੇ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਣ 'ਤੇ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਕੇਸ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ), ਕਿਸੇ ਪੁਲਿਸ ਸਟੇਸ਼ਨ ਖੇਤਰ ਦਾ ਵਸਨੀਕ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਥਿਤ ਹੈ, (ਰਾਜ) ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ (ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਉਚਿਤ ਸਕੱਤਰ) ਰਾਹੀਂ ਭੇਜ ਸਕਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਮਿਤੀ ਤੋਂ ਨੌਂ ਦਿਨਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਸਕੱਤਰ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕੇ। ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਦਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਨ, ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਦੁਆਰਾ ਦਸਤਖਤ ਅਤੇ ਤਸਦੀਕ ਕੀਤੀ ਗਈ ਪਟੀਸ਼ਨ, ਜਾਂ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਕੇਸ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਇਹ ਦਾਅਵਾ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਕਿ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਿੱਖ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਅਤੇ ਅਜਿਹੀ ਪਟੀਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਹੋਰ ਦਾਅਵਾ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕੋਈ ਵਿਰਾਸਤੀ ਅਹੁਦੇਦਾਰ ਜਾਂ ਕੋਈ ਵਿਅਕਤੀ ਜੋ ਜਨਵਰੀ, 1920 ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਦਿਨ (ਜਾਂ, ਵਿਸਤ੍ਰਿਤ ਖੇਤਰਾਂ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਨਵੰਬਰ, 1956 ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਦਿਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਕੇਸ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ) ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਪ੍ਰਚਲਿਤ ਪ੍ਰਬੰਧਨ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਦੇ ਅਧੀਨ ਅਜਿਹੇ ਅਹੁਦੇਦਾਰ ਨੂੰ ਕਾਮਯਾਬ ਹੋਏ ਹੋਣਗੇ, ਇਸ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਅਹੁਦੇ 'ਤੇ ਬਹਾਲ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਜਿਹਾ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਿੱਖ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਨਹੀਂ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸ ਦਿਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਅਜਿਹੇ ਅਹੁਦੇਦਾਰ ਦਾ ਅਹੁਦੇਦਾਰ ਰਹਿਣਾ ਬੰਦ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ:

ਬਸ਼ਰਤ ਕਿ (ਰਾਜ) ਸਰਕਾਰ ਅਜਿਹੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਰਾਹੀਂ ਇਹ ਐਲਾਨ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ ਕਿ ਅਜਿਹੇ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਦੇ ਵੀਹ ਜਾਂ ਇਸ ਤੋਂ ਵੱਧ ਉਪਾਸਕਾਂ ਦੀ ਪਟੀਸ਼ਨ ਨੂੰ ਸਹੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਅੱਗੇ ਭੇਜਿਆ ਗਿਆ ਮੰਨਿਆ ਜਾਵੇਗਾ ਭਾਵੇਂ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਇਸ ਐਕਟ ਦੇ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਣ ਵੇਲੇ ਸਨ ਜਾਂ ਨਹੀਂ ਸਨ (ਜਾਂ , ਵਿਸਤ੍ਰਿਤ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ਾਂ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਸੋਧ ਐਕਟ ਦੇ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਣ 'ਤੇ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਕੇਸ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ), ਪੁਲਿਸ ਸਟੇਸ਼ਨ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਵਸਨੀਕ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਅਜਿਹਾ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਥਿਤ ਹੈ, ਅਤੇ ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਕਿਸੇ ਵੀ ਪਟੀਸ਼ਨ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜੋ ਕਿ ਹੋਰ ਢੰਗ ਨਾਲ ਅੱਗੇ ਭੇਜੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਕਿਸੇ ਵੀ ਅਜਿਹੇ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਪਟੀਸ਼ਨ ਨੂੰ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾਵਾਂ ਦੁਆਰਾ ਵਿਵਸਥਿਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਅੱਗੇ ਭੇਜਿਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਜੋ ਕਿ ਸਨ

ਅਜਿਹੇ ਨਿਵਾਸੀ.

9. xxx xxx xxx

10. ਸੈਕਸ਼ਨ 7 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (3) ਦੇ ਅਧੀਨ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਸੂਚੀ ਸਮੇਤ ਜਾਇਦਾਦ 'ਤੇ ਦਾਅਵੇ ਦੀ ਪਟੀਸ਼ਨ।- (1) ਕੋਈ ਵੀ ਵਿਅਕਤੀ (ਰਾਜ) ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ (ਉਚਿਤ ਸਕੱਤਰ ਸਰਕਾਰ) ਰਾਹੀਂ ਭੇਜ ਸਕਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਅੰਦਰ ਸਕੱਤਰ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕੇ। ਸੈਕਸ਼ਨ 7 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (3) ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਦੇ ਅਧੀਨ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਦੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਨ ਦੀ ਮਿਤੀ ਤੋਂ ਨੌਬੇ ਦਿਨ, ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਸੂਚੀ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕਿਸੇ ਵੀ ਜਾਇਦਾਦ ਵਿੱਚ ਅਧਿਕਾਰ, ਸਿਰਲੇਖ ਜਾਂ ਵਿਆਜ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਪਟੀਸ਼ਨ।

2. ਧਾਰਾ (1) ਦੇ ਅਧੀਨ ਪਟੀਸ਼ਨਾਂ 'ਤੇ ਦਸਤਖਤ ਅਤੇ ਤਸਦੀਕ। - ਉਪ-ਧਾਰਾ ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧਾਂ ਦੇ ਅਧੀਨ ਅੱਗੇ ਭੇਜੀ ਗਈ ਪਟੀਸ਼ਨ

(1) ਉਸ ਵਿਅਕਤੀ ਦੁਆਰਾ ਦਸਤਖਤ ਕੀਤੇ ਜਾਣਗੇ ਅਤੇ ਤਸਦੀਕ ਕੀਤੇ ਜਾਣਗੇ ਜੋ ਇਸ ਨੂੰ ਕੋਡ ਆਫ ਸਿਵਲ ਪ੍ਰੋਸੀਜਰ, 1908 (1908 ਦਾ 5) ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੇ ਗਏ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ, ਜੋ ਕਿ ਮੁਦਈਆਂ 'ਤੇ ਦਸਤਖਤ ਕਰਨ ਅਤੇ ਤਸਦੀਕ ਕਰਨ ਲਈ, 1 ਅਤੇ ਅਧਿਕਾਰ, ਸਿਰਲੇਖ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਨੂੰ ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਕਰੇਗਾ। ਜਾਂ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਵਿਆਜ ਅਤੇ ਦਾਅਵੇ ਦਾ ਆਧਾਰ।

3.) ਉਪ ਧਾਰਾ (1) ਅਧੀਨ ਦਾਅਵਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਜਾਇਦਾਦ ਦੀ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਅਤੇ ਅਜਿਹੀ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਦਾ ਪ੍ਰਭਾਵ।- (ਰਾਜ) ਸਰਕਾਰ, ਉਪ-ਧਾਰਾ (1) ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਦੇ ਤਹਿਤ ਦਾਅਵਾ ਕਰਨ ਦੀ ਮਿਆਦ ਦੀ ਸਮਾਪਤੀ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਜਿੰਨੀ ਜਲਦੀ ਹੋ ਸਕੇਗੀ। 1) ਕਿਸੇ ਵੀ ਜਾਇਦਾਦ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰਾਂ, ਸਿਰਲੇਖਾਂ ਜਾਂ ਹਿੱਸਿਆਂ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦੇ ਹੋਏ, ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਕਰੇ, ਜਿਸ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਅਜਿਹਾ ਕੋਈ ਦਾਅਵਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਅਤੇ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਇਸ ਤੱਥ ਦਾ ਨਿਰਣਾਇਕ ਸਬੂਤ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਕਿਸੇ ਅਧਿਕਾਰ, ਸਿਰਲੇਖ ਜਾਂ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਅਜਿਹਾ ਕੋਈ ਦਾਅਵਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਦਰਸਾਏ ਵਿਆਜ।"

(9) ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 16 ਨੂੰ ਵੀ ਕੱਢਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੋਵੇਗਾ ਜੋ ਕਿ ਪ੍ਰਸੰਗਿਕਤਾ ਨੂੰ ਮੰਨਦਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਕਿਸੇ ਡੇਰੇ ਜਾਂ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਨੂੰ ਸਿੱਖ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਿੱਖ ਸੰਸਥਾ ਘੋਸ਼ਿਤ ਕਰਨ ਵੇਲੇ ਵਿਚਾਰੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਮਾਰਗਦਰਸ਼ਕ ਸਿਧਾਂਤ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਮਹੱਤਵ ਵਾਲਾ ਸੈਕਸ਼ਨ 16(2) ਹੋਵੇਗਾ। (iii) ਅਤੇ (iv) ਅਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਇਸਦੇ ਜ਼ੋਰ ਦਾ ਕਾਰਨ। ਸੈਕਸ਼ਨ 16 ਇੱਥੇ ਹੇਠਾਂ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ:-

“16. ਇਹ ਮੁੱਦਾ ਕਿ ਕੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਿੱਖ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ ਅਤੇ ਇਸ ਮੁੱਦੇ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕਿਵੇਂ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਹੈ।- (1) ਲਾਗੂ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਕਾਨੂੰਨ ਵਿੱਚ ਕੁਝ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ, ਜੇਕਰ ਕਿਸੇ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਕਿਸੇ ਕਾਰਵਾਈ ਵਿੱਚ ਇਹ

ਵਿਵਾਦਿਤ ਕਿ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਨੂੰ ਸਿੱਖ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਐਲਾਨਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ, ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ, ਉਕਤ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਵਿਵਾਦ ਦੇ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਮਾਮਲੇ ਦੀ ਜਾਂਚ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ, ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਕਰੇਗਾ ਕਿ ਇਸ ਨੂੰ ਉਪਬੰਧਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਸਿੱਖ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਐਲਾਨਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ। ਉਪ-ਧਾਰਾ (2) ਦਾ.

(2) ਜੇਕਰ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਨੂੰ ਪਤਾ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਗੁਰਦੁਆਰਾ -

(i) ਦੁਆਰਾ ਸਥਾਪਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਜਾਂ ਦਸ ਸਿੱਖ ਗੁਰੂਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਸੇ ਦੀ ਯਾਦ ਵਿੱਚ, ਜਾਂ ਦਸ ਸਿੱਖ ਗੁਰੂਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਸੇ ਦੇ ਜੀਵਨ ਵਿੱਚ ਵਾਪਰੀ ਕਿਸੇ ਘਟਨਾ ਦੀ ਯਾਦ ਵਿੱਚ ਅਤੇ (ਪ੍ਰਸਤੁਤੀ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਅਤੇ ਉਸ ਸਮੇਂ) ਸਿੱਖਾਂ ਦੁਆਰਾ ਜਨਤਕ ਪੂਜਾ ਲਈ ਵਰਤਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਸੈਕਸ਼ਨ 7 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (1) ਅਧੀਨ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦਾ; ਜਾਂ

(ii) ਦਸ ਸਿੱਖ ਗੁਰੂਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਨਾਲ ਜੁੜੀ ਕੁਝ ਪਰੰਪਰਾ ਦੇ ਕਾਰਨ, (ਸੈਕਸ਼ਨ 7 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (1) ਅਧੀਨ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦੀ ਪੇਸ਼ਕਾਰੀ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਅਤੇ ਉਸ ਸਮੇਂ, ਸਿੱਖਾਂ ਦੁਆਰਾ ਮੁੱਖ ਤੌਰ 'ਤੇ ਜਨਤਕ ਪੂਜਾ ਲਈ ਵਰਤੀ ਜਾਂਦੀ ਸੀ);

(iii) ਸਿੱਖਾਂ ਦੁਆਰਾ ਜਨਤਕ ਪੂਜਾ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਵਰਤਣ ਲਈ ਸਥਾਪਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਸਿੱਖਾਂ ਦੁਆਰਾ ਅਜਿਹੀ ਪੂਜਾ ਲਈ (ਵਰਤਿਆ ਗਿਆ ਸੀ), (ਧਾਰਾ 7 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (1) ਅਧੀਨ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦੀ ਪੇਸ਼ਕਾਰੀ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਅਤੇ ਸਮੇਂ); ਜਾਂ

(iv) ਸੈਕਸ਼ਨ 7 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (1) ਅਧੀਨ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦੀ ਪੇਸ਼ਕਾਰੀ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਅਤੇ ਉਸ ਸਮੇਂ, ਸਿੱਖਾਂ ਦੁਆਰਾ ਅਜਿਹੀ ਪੂਜਾ ਲਈ ਵਰਤਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ; ਜਾਂ

(v) ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਨਾਲ ਜੁੜੀ ਕਿਸੇ ਘਟਨਾ ਦੇ ਕਾਰਨ (ਧਾਰਾ 7 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (1) ਅਧੀਨ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦੀ ਪੇਸ਼ਕਾਰੀ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਅਤੇ ਸਮੇਂ, ਸਿੱਖਾਂ ਦੁਆਰਾ ਅਜਿਹੀ ਪੂਜਾ ਲਈ ਵਰਤੀ ਜਾਂਦੀ ਸੀ;

ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਫੈਸਲਾ ਕਰੇਗਾ ਕਿ ਇਸ ਨੂੰ ਸਿੱਖ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਐਲਾਨਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਅਤੇ ਉਸ ਅਨੁਸਾਰ ਹੁਕਮ ਦਰਜ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

(3) ਜਿੱਥੇ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਨੂੰ ਪਤਾ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕਿਸੇ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਨੂੰ ਸਿੱਖ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਨਹੀਂ ਐਲਾਨਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਇਹ ਇਸਦੀ ਖੋਜ ਨੂੰ ਇੱਕ ਆਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਦਰਜ ਕਰੇਗਾ, ਅਤੇ, ਅਪੀਲ 'ਤੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੀ ਖੋਜ ਦੇ ਅਧੀਨ, ਅਜਿਹੇ ਸਾਰੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਨੂੰ ਖਤਮ ਕਰ ਦੇਵੇਗਾ। ਗੁਰਦੁਆਰੇ, ਬਸ਼ਰਤੋਂ ਕਿ, ਜੇਕਰ ਸੈਕਸ਼ਨ 8 ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਕੋਈ ਦਾਅਵਾ

ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਕਿਸੇ ਵਿਰਾਸਤੀ ਅਹੁਦੇਦਾਰ ਜਾਂ ਵਿਅਕਤੀ ਦੇ ਅਹੁਦੇ ਦੀ ਬਹਾਲੀ ਲਈ ਪ੍ਰਾਰਥਨਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੋਵੇ, ਜੋ ਅਜਿਹੇ ਅਹੁਦੇ ਤੋਂ ਬਾਅਦ-

ਜਨਵਰੀ, 1920 ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਦਿਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਪ੍ਰਚਲਿਤ ਪ੍ਰਬੰਧਨ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਦੇ ਅਧੀਨ ਧਾਰਕ (ਜਾਂ, ਵਿਸਤ੍ਰਿਤ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ਾਂ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਨਵੰਬਰ, 1956 ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਦਿਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ) ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ, ਅਜਿਹੇ ਖੋਜਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਸਾਰੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਜਾਰੀ ਰੱਖਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ, ਅਜਿਹੇ ਦਾਅਵੇ ਨੂੰ; ਅਤੇ ਜੇਕਰ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਨੂੰ ਇਹ ਸਾਬਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਜਿਹੇ ਅਹੁਦੇਦਾਰ ਜਨਵਰੀ, 1920 ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਦਿਨ ਜਾਂ ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ (ਜਾਂ, ਵਿਸਤ੍ਰਿਤ ਖੇਤਰਾਂ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਨਵੰਬਰ, 1956 ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਦਿਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ) ਇੱਕ ਅਹੁਦੇਦਾਰ ਨਹੀਂ ਰਹੇ ਸਨ, ਇਹ ਹੁਕਮ ਦੁਆਰਾ ਅਜਿਹੇ ਅਹੁਦੇਦਾਰ ਜਾਂ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦੇ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜੋ ਅਹੁਦੇ 'ਤੇ ਬਹਾਲ ਕਰਕੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਫਲ ਹੋਇਆ ਹੋਵੇਗਾ।

(10) ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ, ਜੋ ਮੁੱਦਾ ਉੱਤਰਦਾਤਾਵਾਂ ਦੁਆਰਾ ਉਠਾਏ ਗਏ ਵਿਵਾਦ ਦੀ ਬੁਨਿਆਦ ਬਣ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਉਹ ਧਾਰਾ 16(2) (iii) ਅਤੇ 16(2) (iv) ਦੇ ਮਾਪਦੰਡਾਂ ਦੇ ਆਲੇ ਦੁਆਲੇ ਘੁੰਮਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਸਰਲ ਬਣਾਉਣ ਲਈ, ਅਸੀਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਹੇਠਾਂ ਦਿੱਤੇ ਅਨੁਸਾਰ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰਾਂਗੇ: -

- (1) ਸਿੱਖ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਬਣਨ ਲਈ, ਇਹ ਸਥਾਪਿਤ ਕਰਨਾ ਪਵੇਗਾ ਕਿ ਇਹ ਸਿੱਖਾਂ ਲਈ ਲੋਕ ਪੂਜਾ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਵਰਤਿਆ ਗਿਆ ਸੀ।
- (2) ਦੀ ਧਾਰਾ 7 ਦੀ ਉਪ ਧਾਰਾ (1) ਅਧੀਨ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦੀ ਪੇਸ਼ਕਾਰੀ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਅਤੇ ਉਸ ਸਮੇਂ ਸਿੱਖਾਂ ਲਈ ਅਜਿਹੀ ਪੂਜਾ ਲਈ ਵਰਤੀ ਜਾਂਦੀ ਸੀ।
- (3) ਕਿਸੇ ਸਿੱਖ ਸ਼ਹੀਦ, ਸੰਤ ਜਾਂ ਇਤਿਹਾਸਕ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਯਾਦ ਵਿੱਚ ਸਥਾਪਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦੀ ਪੇਸ਼ਕਾਰੀ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਅਤੇ ਸਮੇਂ ਸਮੇਂ ਸਿੱਖਾਂ ਦੁਆਰਾ ਅਜਿਹੀ ਪੂਜਾ ਲਈ ਵਰਤਿਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ।

(11) ਪ੍ਰੀਤਮ ਦਾਸ ਮਹੰਤ ਬਨਾਮ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ 'ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਮਾਣਯੋਗ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦੇਣਾ ਚਾਹਾਂਗੇ , ਜਿਸ ਵਿਚ ਇਹ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਸੀ: -

1. . ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਦਾ ਸਭ ਤੋਂ ਦਿਲਚਸਪ ਪਹਿਲੂਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਉਹ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਹੈ ਜੋ ਮਨੁੱਖੀ ਗੁਰੂਆਂ ਤੋਂ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਈ, ਦਵੈਤ ਦੇ ਦੌਰ ਵਿੱਚ ਜਾਰੀ ਰਹੀ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਮਨੁੱਖੀ ਗੁਰੂ ਅਤੇ ਪਵਿੱਤਰ ਲਿਖਤਾਂ ਦਾ ਸੰਗ੍ਰਹਿ ਸੀ ਅਤੇ ਮੌਜੂਦਾ ਸਥਿਤੀ ਨਾਲ ਸਮਾਪਤ ਹੋਇਆ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਧਰਮ ਗ੍ਰੰਥ ਦੁਆਰਾ ਪੂਰਾ ਅਧਿਕਾਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। . ਹਰ ਪੱਖੋਂ ਧਰਮ ਗ੍ਰੰਥ ਉਹੀ ਹੈ ਜੋ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬਾਨ ਸਨ।

8. ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬਾਨ ਅਤੇ ਗ੍ਰੰਥ ਦੋਵੇਂ ਸਤਿਕਾਰ ਦੇ ਹੱਕਦਾਰ ਹਨ, ਜੋ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਬਾਣੀ ਦੇ ਕਾਰਨ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਹਨ, ਜੋ ਉਹ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰਦੇ ਹਨ,

ਬ੍ਰਹਮ ਸੱਚ ਦਾ ਸ਼ਬਦ. ਇਸ ਲਈ, ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਜੀ, ਮਨੁੱਖੀ ਕਤਾਰ ਦੇ ਪੰਜਵੇਂ, ਉਸ ਸੰਗ੍ਰਹਿ ਅੱਗੇ ਮੱਥਾ ਟੇਕਣਾ ਸੰਭਵ ਸੀ ਜਿਸਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕੀਤੀ ਅਤੇ 1604 ਵਿੱਚ ਨਵੇਂ ਬਣੇ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਵਿੱਚ ਸਥਾਪਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਨਿੱਜੀ ਕਾਰਨ ਬਾਣੀ ਦਾ ਉੱਚ ਅਧਿਕਾਰ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਮਹੱਤਵ ਅਤੇ ਮਹੱਤਤਾ ਜੋ ਉਸ ਕੋਲ ਗੁਰੂ ਵਜੋਂ ਸੀ।

9. ਸਿੱਖ ਗੁਰੂਆਂ ਦੀ ਭਾਰਤੀ ਪਰੰਪਰਾ ਵਿੱਚ ਹੋਰ ਗੁਰੂਆਂ ਨਾਲ ਬਹੁਤ ਕੁਝ ਸਮਾਨ ਹੈ ਪਰ ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਇਤਿਹਾਸ ਅਤੇ ਯੋਗਦਾਨ ਵਿਲੱਖਣ ਹੈ। ਉਹ ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਨਹੀਂ ਸਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਸੱਦੇ ਨੂੰ ਵੇਦਾਂ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਨਹੀਂ ਦੇਖਿਆ, ਉਹ ਸੰਸਕ੍ਰਿਤ ਦੀ ਬਜਾਏ ਸਥਾਨਕ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਪੜ੍ਹਾਉਂਦੇ ਸਨ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਸੰਦੇਸ਼ ਸਾਰਿਆਂ ਲਈ ਸੀ। ਉਹ ਪਹਿਲੇ ਗੁਰੂ, ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਦੀਆਂ ਸਿੱਖਿਆਵਾਂ ਪ੍ਰਤੀ ਵਫ਼ਾਦਾਰ ਰਹਿਣ ਵਾਲੇ ਦਸ-ਦਸ ਸਨ ਅਤੇ ਜਦੋਂ ਆਖਰੀ ਗੁਰੂ, ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਇੱਕ ਸੁਚੇਤ ਫੈਸਲੇ ਦੁਆਰਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਲੜੀ ਖਤਮ ਹੋ ਗਈ, ਤਾਂ ਉੱਤਰਾਧਿਕਾਰੀ ਉਪਦੇਸ਼ਾਂ ਦੇ ਇੱਕ ਸੰਗ੍ਰਹਿ ਵਿੱਚ ਨਿਵੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਜਿਸਨੂੰ ਸਿਰਲੇਖ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦਾ। ਇਹ ਹੁਣ ਸਿੱਖਾਂ ਦਾ ਗੁਰੂ ਹੈ।

10. ਸਿੱਖ ਗੁਰੂਆਂ ਦੀਆਂ ਸਿੱਖਿਆਵਾਂ ਦੀ ਇੱਕ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਸੰਦੇਸ਼, ਬਾਣੀ ਉੱਤੇ ਜ਼ੋਰ ਦੇਣਾ ਹੈ। ਇਹੀ ਤਣਾਅ ਹੈ ਜਿਸ ਨੇ ਗ੍ਰੰਥ ਨੂੰ ਗੁਰਗੱਦੀ ਦਾ ਤਬਾਦਲਾ ਸੰਭਵ ਬਣਾਇਆ। ਮਨੁੱਖੀ ਗੁਰੂ ਉਹ ਸਾਧਨ ਸਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਰਾਹੀਂ ਪਰਮਾਤਮਾ ਦੀ ਆਵਾਜ਼ ਸੁਣਨਯੋਗ ਹੁੰਦੀ ਸੀ।

11. ਸਿੱਖਾਂ ਦਾ ਸਭ ਤੋਂ ਪਵਿੱਤਰ ਗ੍ਰੰਥ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਹੈ ਜੋ ਪੰਜਵੇਂ ਗੁਰੂ, ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਦੁਆਰਾ ਰਚਿਤ ਹੈ। ਇਹ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਬਾਈਬਲ ਹੈ। ਆਪਣੇ ਪੈਰੋਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਇੱਕ ਕੇਂਦਰੀ ਪੂਜਾ ਸਥਾਨ, ਹਰਿ-ਮੰਦਰ ਦੇਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਉਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇੱਕ ਪਵਿੱਤਰ ਗ੍ਰੰਥ ਦੇਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਸੀ। ਇਸ ਲਈ ਉਸਨੇ ਪਹਿਲੇ ਚਾਰ ਗੁਰੂਆਂ ਦੀ ਬਾਣੀ ਇਕੱਠੀ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਇਹਨਾਂ ਵਿੱਚ ਉਸਨੇ ਆਪਣੀ ਬਾਣੀ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤੀ। ਹੁਣ ਇਹ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਸਿੱਖਾਂ ਦਾ ਜਿਉਂਦਾ ਜਾਗਦਾ ਗੁਰੂ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਦਾ ਅਰਥ ਹੈ ਮਾਰਗ ਦਰਸ਼ਕ। ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਰੋਸ਼ਨੀ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਦੁਖੀ ਮਨੁੱਖਤਾ ਨੂੰ ਮਾਰਗ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਜਿੱਥੇ ਵੀ ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਵਿੱਚ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਰੱਖਣ ਵਾਲਾ ਮੁਸੀਬਤ ਵਿੱਚ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਉਦਾਸ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਉਹ ਗ੍ਰੰਥ ਵਿੱਚੋਂ ਬਾਣੀ ਪੜ੍ਹਦਾ ਹੈ।

12. ਜਦੋਂ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਮਹਿਸੂਸ ਕੀਤਾ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਸੰਸਾਰਕ ਸਫ਼ਰ ਨੇੜੇ ਹੈ, ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਚੇਲਿਆਂ ਨੂੰ ਇਸ ਤੱਥ ਤੋਂ ਜਾਣੂ ਕਰਵਾਇਆ। ਚੇਲਿਆਂ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਪੁੱਛਿਆ ਕਿ ਭਵਿੱਖ ਵਿੱਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਗੁਰੂ ਕੌਣ ਹੋਵੇਗਾ? ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਤੁਰੰਤ ਪੰਜ ਪਕੌੜੇ ਅਤੇ ਇੱਕ ਨਾਰੀਅਲ ਪਾਵਨ ਗ੍ਰੰਥ ਅੱਗੇ ਰੱਖ ਦਿੱਤਾ, ਉਸ ਅੱਗੇ ਆਪਣਾ ਸੀਸ ਝੁਕਾਇਆ ਅਤੇ ਕਿਹਾ:

ਸਦੀਵੀ ਪਿਤਾ ਨੇ ਇੱਛਾ ਕੀਤੀ, ਅਤੇ ਮੈਂ ਪੰਥ ਨੂੰ ਉਭਾਰਿਆ।

ਮਰੇ ਸਾਰੇ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਗ੍ਰੰਥਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਮੰਨਣ ਦਾ ਹੁਕਮ ਹੈ

ਉਪਦੇਸ਼ਕ

ਪਵਿੱਤਰ ਗ੍ਰੰਥਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਗੁਰੂ ਮੰਨੋ ਅਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਗੁਰੂਆਂ ਦਾ ਪ੍ਰਤੱਖ ਰੂਪ ਸਮਝੋ।

ਜਿਸਦਾ ਦਿਲ ਸੁੱਧ ਹੈ ਉਹ ਇਸ ਦੇ ਪਵਿੱਤਰ ਸ਼ਬਦਾਂ ਤੋਂ ਸੇਧ ਲਵੇਗਾ।

ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸ਼ਬਦਾਂ ਨੂੰ ਦੁਹਰਾਇਆ ਅਤੇ ਚੇਲਿਆਂ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਜਾਣ 'ਤੇ ਸੋਗ ਨਾ ਕਰੋ। ਇਹ ਸੱਚ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਉਸ ਦੇ ਸਰੀਰ ਨੂੰ ਇਸ ਦੇ ਭੌਤਿਕ ਪ੍ਰਗਟਾਵੇ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਦੇਖਣਗੇ ਪਰ ਉਹ ਹਮੇਸ਼ਾ ਖਾਲਸੇ ਵਿੱਚ ਮੌਜੂਦ ਰਹੇਗਾ। ਜਦੋਂ ਵੀ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਮਾਰਗਦਰਸ਼ਨ ਜਾਂ ਸਲਾਹ ਦੀ ਲੋੜ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਪੂਰੀ ਇਮਾਨਦਾਰੀ ਨਾਲ ਗ੍ਰੰਥ ਦੇ ਅੱਗੇ ਇਕੱਠੇ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਗੁਰੂ ਦੀਆਂ ਸਿੱਖਿਆਵਾਂ ਦੀ ਰੌਸ਼ਨੀ ਵਿੱਚ ਆਪਣੀ ਭਵਿੱਖ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਗ੍ਰੰਥ ਵਿੱਚ ਅੰਕਿਤ ਹੈ। ਗ੍ਰੰਥ ਵਿੱਚ ਦਰਸਾਏ ਉੱਤਮ ਵਿਚਾਰ ਸਦਾ ਲਈ ਜਿਉਂਦੇ ਰਹਿਣਗੇ ਅਤੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਅਨੰਦ ਅਤੇ ਖੁਸ਼ੀ ਦਾ ਮਾਰਗ ਦਿਖਾਉਣਗੇ।

13. ਮੰਦਰ ਲਗਭਗ ਹਰ ਧਰਮ ਵਿੱਚ ਪਾਏ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਪਰ ਸਿੱਖ ਮੰਦਰਾਂ ਅਤੇ ਦੂਜੇ ਧਰਮਾਂ ਵਿੱਚ ਕੁਝ ਅੰਤਰ ਹਨ। ਸਿੱਖ ਗੁਰਦੁਆਰਿਆਂ ਦੀਆਂ ਹੇਠ ਲਿਖੀਆਂ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਵਾਂ ਹਨ:

(1) ਸਿੱਖ ਮੰਦਰ ਹਿੰਦੂ ਮੰਦਰਾਂ ਵਾਂਗ ਮੂਰਤੀ ਪੂਜਾ ਦੀ ਥਾਂ ਨਹੀਂ ਹਨ। ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਵਿੱਚ ਮੂਰਤੀ ਪੂਜਾ ਲਈ ਕੋਈ ਥਾਂ ਨਹੀਂ ਹੈ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਵਿੱਚ ਪੂਜਾ ਦਾ ਕੇਂਦਰੀ ਉਦੇਸ਼ ਪਵਿੱਤਰ ਗ੍ਰੰਥ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਹੈ। ਪੂਜਾ ਦੇ ਪੈਟਰਨ ਵਿੱਚ ਦੋ ਮੁੱਖ ਚੀਜ਼ਾਂ ਸ਼ਾਮਲ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ: ਪਵਿੱਤਰ ਭਜਨਾਂ ਦਾ ਪੜ੍ਹਨਾ ਅਤੇ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਵਿਦਵਾਨ ਵਿਅਕਤੀ ਦੁਆਰਾ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰਨਾ, ਇਹ ਜ਼ਰੂਰੀ ਨਹੀਂ ਕਿ ਕੋਈ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਗ੍ਰੰਥੀ ਹੋਵੇ ਅਤੇ ਫਿਰ ਪਵਿੱਤਰ ਗ੍ਰੰਥ ਦੇ ਕੁਝ ਅੰਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਗਾਉਣਾ। ਪਹਿਲੇ ਨੂੰ ਕਥਾ ਅਤੇ ਦੂਜੇ ਨੂੰ ਕੀਰਤਨ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇੱਕ ਸਿੱਖ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਵਿੱਚ ਦਰਜ ਪਵਿੱਤਰ ਸ਼ਬਦਾਂ, ਅਨਾਦਿ ਸੱਚ ਜਾਂ ਰੱਬ ਬਾਰੇ ਸ਼ਬਦ ਜਾਂ ਸ਼ਬਦ ਦੀ ਪੂਜਾ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਕਿਸੇ ਵੀ ਗੁਰੂ ਦੀ ਮੂਰਤੀ ਜਾਂ ਚਿੱਤਰ ਦੀ ਪੂਜਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ।

(2) ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਵਿੱਚ ਸਿੱਖ ਪੂਜਾ ਇੱਕ ਸਮੂਹਿਕ ਪੂਜਾ ਹੈ, ਜਦੋਂ ਕਿ ਹਿੰਦੂ ਮੰਦਰ ਵਿਅਕਤੀਗਤ ਪੂਜਾ ਲਈ ਹਨ। ਇੱਕ ਸਿੱਖ ਘਰ ਵਿੱਚ ਵਿਅਕਤੀਗਤ ਪੂਜਾ ਕਰਦਾ ਹੈ ਜਦੋਂ ਉਹ ਰੋਜ਼ਾਨਾ ਗੁਰਬਾਣੀ ਦਾ ਪਾਠ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਮੰਤਵ ਲਈ ਕੁਝ ਗ੍ਰੰਥ ਹਨ ਜਪਜੀ, ਜਾਪ, ਰਹਿਰਾਸ, ਕੀਰਤਨ ਸੋਹਿਲਾ। ਸੰਗਤ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਸਮੂਹਿਕ ਸੰਸਥਾ ਹੈ ਜੋ ਹਰ ਰੋਜ਼ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਵਿੱਚ ਮਿਲਦੀ ਹੈ।

(3) ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਉਹ ਥਾਂ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਦੀ ਨਕਲ ਹੈ

ਸਾਹਿਬ ਲਗਾਇਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਨਿਵੇਕਲੀ ਅਤੇ ਵਿਲੱਖਣ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾ ਹਮੇਸ਼ਾਂ

ਨਿਸ਼ਾਨ ਸਾਹਿਬ ਹੋਵੇਗੀ, ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਦੇ ਪੀਲੇ ਝੰਡੇ ਵਾਲਾ ਝੰਡਾ ਇਸ ਤੋਂ ਉੱਡਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਸਿੱਖ ਮੌਜੂਦਗੀ ਦੇ ਪ੍ਰਤੀਕ ਵਜੋਂ ਕੰਮ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਯਾਤਰੀਆਂ ਨੂੰ, ਚਾਹੇ ਉਹ ਸਿੱਖ ਹੋਣ ਜਾਂ ਨਾ, ਇਹ ਜਾਣਨ ਦੇ ਯੋਗ ਬਣਾਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਪਰਾਹੁਣਚਾਰੀ ਕਿੱਥੇ ਉਪਲਬਧ ਹੈ। ਇਮਾਰਤ ਲਈ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਵਿੱਚ ਕਮਰਿਆਂ ਦੀ ਗੁੰਝਲਤਾ ਵੀ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ ਜੋ ਸਕੂਲ ਵਜੋਂ ਵੀ ਕੰਮ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ ਜਾਂ ਜਿੱਥੇ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਦੀਆਂ ਮੂਲ ਗੱਲਾਂ ਸਿਖਾਈਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਯਾਤਰੀਆਂ ਲਈ ਇੱਕ ਆਰਾਮ ਕੇਂਦਰ ਵੀ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਅਕਸਰ ਇੱਥੇ ਇੱਕ ਰਸੋਈ ਹੋਵੇਗੀ ਜਿੱਥੇ ਭੋਜਨ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਹਾਲਾਂਕਿ ਲੰਗਰ ਖੁਦ ਉਬਾਸੀ ਵਿੱਚ ਲੱਗ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਕਈ ਵਾਰ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਨੂੰ ਕਲੀਨਿਕ ਵਜੋਂ ਵੀ ਵਰਤਿਆ ਜਾਵੇਗਾ। ਪਰ ਇਸ ਦਾ ਮੁੱਖ ਬਿੰਦੂ ਪੂਜਾ ਸਥਾਨ ਹੈ ਅਤੇ ਮੁੱਖ ਕਮਰਾ ਉਹ ਹੋਵੇਗਾ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਹੋਵੇ ਜਿੱਥੇ ਦੀਵਾਨ ਲਈ ਸੰਗਤਾਂ ਇਕੱਠੀਆਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ। ਇਸ ਕਮਰੇ ਦਾ ਕੇਂਦਰ ਬਿੰਦੂ ਕਿਤਾਬ ਹੀ ਹੋਵੇਗਾ।

14. ਉਪਰੋਕਤ ਵਿਚਾਰ-ਵਟਾਂਦਰੇ ਤੋਂ ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸਿੱਖ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਹੋਣ ਵਾਲੀ ਸੰਸਥਾ ਦਾ ਮੁੱਖ ਕਾਰਨ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਉਥੇ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ ਅਤੇ ਸੰਗਤ ਦੁਆਰਾ ਉਸ ਦੀ ਪੂਜਾ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ ਅਤੇ ਨਿਸ਼ਾਨ ਸਾਹਿਬ ਲਗਾਇਆ ਜਾਵੇ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਇਸ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਭਾਗ ਵਿੱਚ ਦਰਸਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਨਿਰਣਾ. ਸੰਸਥਾ ਦੇ ਹੋਰ ਕਮਰੇ ਹੋਰ ਵੀ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ ਪਰ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਹੋਂਦ ਅਤੇ ਸੰਗਤ ਦੁਆਰਾ ਉਸ ਦੀ ਪੂਜਾ ਅਤੇ ਨਿਸ਼ਾਨ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਅਹਿਮ ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਹੈ। ਇਹ ਜ਼ਰੂਰੀ ਨਹੀਂ ਕਿ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਵਿੱਚ ਗ੍ਰੰਥੀ ਹੀ ਹੋਵੇ। ਕੋਈ ਵੀ ਵਿਦਵਾਨ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹ ਕੇ ਸੰਗਤਾਂ ਨੂੰ ਸਮਝਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

xxx xxx xxx

16. ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਦੇ ਵਕੀਲ ਸ੍ਰੀ ਨੰਨੀਤ ਲਾਲ ਨੇ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਸਬੂਤਾਂ ਨੂੰ ਗਲਤ ਢੰਗ ਨਾਲ ਪੜ੍ਹਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਨਾਲ ਉਸ ਦੀ ਖੋਜ ਨੂੰ ਵਿਗਾੜਿਆ ਹੈ। ਉਸਨੇ ਆਪਣੀ ਦਲੀਲ ਦੇ ਸਮਰਥਨ ਲਈ ਫੈਸਲੇ ਦੇ ਭੌਤਿਕ ਹਿੱਸਿਆਂ ਅਤੇ ਧਿਰਾਂ ਦੇ ਸਬੂਤਾਂ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ। ਫੈਸਲੇ ਅਤੇ ਸੰਬੰਧਿਤ ਸਬੂਤਾਂ ਦੀ ਪੜਚੋਲ ਕਰਨ 'ਤੇ ਸਾਨੂੰ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਸਬੂਤ ਦੀ ਕੋਈ ਗਲਤ ਵਿਆਖਿਆ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦੀ। ਇਸ ਲਈ ਇਸ ਵਿਵਾਦ ਦੀ ਕੋਈ ਤਾਕਤ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਅਸੀਂ ਦੇਖਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਇਸ ਧਾਰਨਾ 'ਤੇ ਕਾਰਵਾਈ ਕੀਤੀ ਕਿ ਭਾਈ ਭਗਤੂ ਇਕ ਸਿੱਖ ਸੰਤ ਸਨ ਅਤੇ ਵਿਵਾਦਿਤ ਸੰਸਥਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਯਾਦ ਵਿਚ ਸਥਾਪਿਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਇਹ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਵੱਲੋਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੇਠ ਲਿਖੀ ਟਿੱਪਣੀ ਤੋਂ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੋਵੇਗਾ।

“ਇਸ ਪਹਿਲੂ ਦੇ ਸਮੁੱਚੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਦਿਆਂ ਅਸੀਂ ਸ੍ਰੀ ਸ਼ਾਂਤ ਦੀ ਇਸ ਦਲੀਲ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰਨ ਲਈ ਤਿਆਰ ਹਾਂ ਕਿ ਭਾਈ ਭਗਤੂ ਇਕ ਸਿੱਖ ਸੰਤ ਸਨ ਅਤੇ ਇਹ ਸੰਸਥਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਯਾਦ ਵਿਚ ਸਥਾਪਿਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ

ਤਰ੍ਹਾਂ ਜਵਾਬਦੇਹ ਦਾ ਸ਼ਾਮਲ ਵੀ ਇਸ ਦੇ ਦਾਇਰੇ ਵਿਚ ਆਵੇਗਾ। ਸਿੱਖ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 16 (2) (iv)। ਪਰ ਇਹ ਨਿਰੀਖਣ ਧਿਰਾਂ ਦੀਆਂ ਦਲੀਲਾਂ ਜਾਂ ਸਬੂਤਾਂ ਤੋਂ ਪ੍ਰਮਾਣਿਤ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਪ੍ਰੀਤਮ ਦਾਸ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ, PW-8, ਨੇ ਆਪਣੇ ਬਿਆਨ ਵਿੱਚ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕਿਹਾ ਹੈ:

"ਭਾਈ ਭਗਤੂ ਇੱਕ ਉਦਾਸੀ ਫਕੀਰ ਸੀ।" ਪਟੀਸ਼ਨ ਵਿਚ ਇਹ ਵੀ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਭਾਈ ਭਗਤੂ ਇੱਕ ਉਦਾਸੀ ਸੰਤ ਸਨ ਅਤੇ ਸੰਸਥਾ ਉਦਾਸੀ ਸੰਪਰਦਾ ਦਾ ਡੇਰਾ ਸੀ, ਜਦਕਿ ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀ ਨੇ ਆਪਣੇ ਜਵਾਬ ਵਿਚ ਕਿਹਾ ਕਿ ਭਾਈ ਭਗਤੂ ਇੱਕ ਸਿੱਖ ਸੰਤ ਸਨ ਅਤੇ ਸੰਸਥਾ ਸੀ। ਉਸ ਸਿੱਖ ਸੰਤ ਦੀ ਯਾਦ ਵਿਚ ਸਥਾਪਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਦਲੀਲਾਂ ਦੀ ਇਸ ਸਥਿਤੀ ਵਿਚ ਅਤੇ ਧਿਰਾਂ ਦੁਆਰਾ ਜੋੜੇ ਗਏ ਸਬੂਤਾਂ ਵਿਚ ਇਹ ਕਹਿਣਾ ਸਹੀ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਭਾਈ ਭਗਤੂ ਇੱਕ ਸਿੱਖ ਸੰਤ ਸਨ ਅਤੇ ਇਹ ਸੰਸਥਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਯਾਦ ਵਿਚ ਸਥਾਪਿਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਸਗੋਂ ਇਹ ਇਕੋ-ਇਕ ਵਿਵਾਦਿਤ ਸਵਾਲ ਸੀ ਜਿਸ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਹ ਮੰਨਦੇ ਹੋਏ ਕਿ ਸਬੂਤਾਂ ਦੀ ਕੋਈ ਗਲਤ ਪੜਚੋਲ ਨਹੀਂ ਹੋਈ ਹੈ, ਅਸੀਂ ਪਾਇਆ ਕਿ ਪਾਰਟੀਆਂ ਦੀਆਂ ਦਲੀਲਾਂ ਨੂੰ ਗਲਤ ਢੰਗ ਨਾਲ ਪੜ੍ਹਿਆ ਗਿਆ ਹੈ।

17. ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਲਈ ਅੱਗੇ ਇਹ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦਾ ਉਦਾਸੀ ਸੰਪਰਦਾ ਦਾ ਸਵਾਲ ਵਿੱਚ ਸੰਸਥਾ ਦਾ ਇੰਚਾਰਜ ਹੋਣਾ, ਸੰਸਥਾ ਦਾ ਗੁਰੂ ਤੋਂ ਚੇਲਾ ਤੱਕ ਉੱਤਰਾਧਿਕਾਰੀ ਹੋਣਾ, ਕੁਝ ਮਾਲ ਰਿਕਾਰਡਾਂ ਵਿੱਚ ਸੰਸਥਾ ਨੂੰ ਉਦਾਸੀ ਸੰਪਰਦਾ ਦੇ ਡੇਰਾ ਵਜੋਂ ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਸੰਸਥਾ ਦੀ ਹਦੂਦ ਅੰਦਰ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਮੂਰਤੀਆਂ ਅਤੇ ਸਮਾਧਾਂ ਦੀ ਹੋਂਦ ਅਤੇ ਪੂਜਾ ਅਤੇ ਸੰਸਥਾ ਵਿੱਚ ਗ੍ਰੰਥੀ ਦੀ ਅਣਹੋਂਦ ਇਹ ਸਭ ਕੁਝ ਸੰਸਥਾ ਦੇ ਸਿੱਖ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਹੋਣ ਦੇ ਅਨੁਕੂਲ ਨਹੀਂ ਹਨ।

xxx xxx xxx

19. ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਵਿਵਾਦਿਤ ਸੰਸਥਾ ਸਿੱਖ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ। ਇਸ ਸਵਾਲ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਦੇ ਸਮੇਂ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਾਰੀਆਂ ਸਥਿਤੀਆਂ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿਚ ਰੱਖਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜੋ ਸੰਸਥਾ ਦੇ ਸਿੱਖ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਹੋਣ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿਚ ਜਾਂ ਇਸ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਲੜਦੇ ਹਨ। ਚੀਜ਼ਾਂ ਦੇ ਸੁਭਾਅ ਵਿੱਚ ਅਤੇ ਧਾਰਾ 16 ਦੀ ਉਪ ਧਾਰਾ (2) ਦੀਆਂ ਲੋੜਾਂ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ ਇਹ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ

ਕੀ ਸੰਸਥਾ ਦਾ ਕਿਸੇ ਉਦਾਸੀ ਸੰਤ ਦਾ ਇੰਚਾਰਜ ਹੋਣਾ, ਉਦਾਸੀ ਸੰਤਾਂ ਦੀਆਂ ਸਮਾਧਾਂ ਦੀ ਹੋਂਦ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪੂਜਾ, ਜਾਂ ਮੂਰਤੀਆਂ ਦੀ ਹੋਂਦ ਅਤੇ ਗ੍ਰੰਥੀ ਦੀ ਅਣਹੋਂਦ ਅਤੇ ਗੁਰੂ ਤੋਂ ਚੇਲਾ ਤੱਕ ਸੰਸਥਾ ਦਾ ਉੱਤਰਾਧਿਕਾਰੀ ਸਾਰੇ ਸਬੰਧਤ ਵਿਚਾਰ ਹਨ ਅਤੇ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਜੇਕਰ ਰਿਕਾਰਡ 'ਤੇ ਸਬੂਤ ਹਨ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ ਲਈ। ਤਤਕਾਲ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੀ ਤਰਫੋਂ ਸਮਾਧਾਂ ਅਤੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਮੂਰਤੀਆਂ ਦੀ ਹੋਂਦ, ਗ੍ਰੰਥੀ ਦੀ ਅਣਹੋਂਦ ਅਤੇ ਗੁਰੂ ਤੋਂ ਚੇਲਾ ਤੱਕ ਸੰਸਥਾ ਦੇ ਉੱਤਰਾਧਿਕਾਰੀ ਬਾਰੇ ਸਬੂਤ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ। ਸਾਨੂੰ ਕੋਈ ਕਾਰਨ ਨਹੀਂ

ਦਿਸਦਾ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਉਪਰੋਕਤ ਹਾਲਾਤਾਂ ਵਿੱਚ ਬੇਨਤੀ ਕਰਨ ਤੋਂ ਕਿਉਂ ਰੋਕਿਆ ਜਾਵੇ।

20. ਇਸ ਸਵਾਲ 'ਤੇ ਕਿ ਕੀ ਸਮਾਧਾਂ ਅਤੇ ਮੂਰਤੀਆਂ ਦੀ ਹੋਂਦ ਅਤੇ ਗ੍ਰੰਥੀ ਦੀ ਅਣਹੋਂਦ ਜਾਂ ਗੁਰੂ ਤੋਂ ਚੇਲਾ ਤੱਕ ਸੰਸਥਾ ਦੇ ਉੱਤਰਾਧਿਕਾਰੀ ਸੰਸਥਾ ਦੇ ਸਿੱਖ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਹੋਣ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਧਿਰਾਂ ਦੇ ਵਕੀਲ ਨੇ ਆਪੋ-ਆਪਣੇ ਦਲੀਲਾਂ ਦੇ ਸਮਰਥਨ ਵਿੱਚ ਸਬੂਤ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਹਨ। ਧਿਰਾਂ ਦੇ ਵਕੀਲ ਨੇ ਵੀ ਆਪੋ-ਆਪਣੇ ਦਲੀਲਾਂ ਦੇ ਸਮਰਥਨ ਵਿੱਚ ਕੇਸਾਂ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ।

21. ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੇ ਵਕੀਲ ਨੇ ਹੇਮ ਸਿੰਘ ਬਨਾਮ ਬਸੰਦ ਦਾਸ, 63 ਇੰਡ ਐਪ 188 ' ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ। ਉਸ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ ਵਿਚਾਰਨ ਵਾਲਾ ਸਵਾਲ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਕੀ ਉਦਾਸੀ ਸਿੱਖ ਹਨ? ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸਿੱਖ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਐਕਟ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਉਦਾਸੀ ਸਿੱਖ ਨਹੀਂ ਹਨ। ਭਾਵੇਂ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਨੇ ਮੂਰਤੀ-ਪੂਜਾ ਅਤੇ ਬਹੁਦੇਵਵਾਦ ਨੂੰ ਖਤਮ ਕਰਕੇ ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਨੂੰ ਇੱਕ ਨਵੇਂ ਧਰਮ ਵਜੋਂ ਸਥਾਪਿਤ ਕੀਤਾ, ਉਦਾਸੀਆਂ ਦੇ ਸੰਸਥਾਪਕ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦਾ ਪੁੱਤਰ ਸ੍ਰੀ ਚੰਦ, ਖੁਦ ਸਿੱਖ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਪਰ ਇੱਕ ਹਿੰਦੂ ਸੀ। ਸਿੱਖਾਂ ਅਤੇ ਉਦਾਸੀਆਂ ਵਿੱਚ ਕਦੇ ਕੋਈ ਸਲੂਾ ਨਹੀਂ ਹੋਈ। ਸਿੱਟੇ ਵਜੋਂ ਉਦਾਸੀਆਂ ਸਿੱਖ ਨਹੀਂ ਹਨ, ਸਗੋਂ ਟਕਸਾਲੀ ਹਨ ਜੋ ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਦੇ ਮੁੱਢਲੇ ਦਿਨਾਂ ਵਿੱਚ ਵੱਖ ਹੋ ਗਏ ਸਨ ਅਤੇ ਕਦੇ ਵੀ ਗੁਰੂਆਂ ਦੇ ਪੈਰੋਕਾਰਾਂ ਵਿੱਚ ਅਭੇਦ ਨਹੀਂ ਹੋਏ।

22. ਰਿਲਾਇੰਸ ਨੂੰ ਅਗਲਾ ਈਸ਼ਰ ਦਾਸ ਬਨਾਮ ਡਾ.ਮੋਹਨ ਸਿੰਘ, ਏ.ਆਈ.ਆਰ. 1939 ਲਾਹੌਰ 239 'ਤੇ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ। ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਕਿਹਾ:

“... ਇਹ ਸਥਾਪਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਮਹੰਤ ਸਾਰੇ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਉਦਾਸੀ ਰਹੇ ਹਨ, ਇਹ ਸੰਸਥਾ ਇੱਕ ਉਦਾਸੀ ਮੱਠ ਸੀ, ਕਿ ਉਦਾਸੀ ਮਹੰਤ ਦੁਆਰਾ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਪਾਠ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਇਹ ਕਿ ਸਿੱਖ ਇਨ੍ਹਾਂ ਪਾਠਾਂ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ ਪਰ ਹੋਰ ਸਾਰੀਆਂ ਰਸਮਾਂ।, ਉਦਾਸੀਆਂ ਅਤੇ ਹਿੰਦੂਆਂ ਦੁਆਰਾ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ, ਸੰਸਥਾ ਵਿਖੇ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਇਸ ਗੱਲ ਨੂੰ ਸਿਰਫ ਇਸ ਤੱਥ ਤੋਂ ਨਹੀਂ ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਕਿ ਉਦਾਸੀਆਂ ਨੇ ਵੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਪਾਠ ਕੀਤਾ ਸੀ

ਉਹ ਪੁਸਤਕ ਜਿਸ ਦੀ ਉਹ ਸ਼ਰਧਾਂਜਲੀ ਦਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਸੱਚੀ ਉਦਾਸੀ ਸੰਸਥਾ ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਇੱਕ ਡਿਵੀਜ਼ਨ ਬੈਚ ਦੁਆਰਾ ILR 15 ਲਾਹੌਰ 247 ਵਿੱਚ ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਲਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਉਦਾਸੀ ਆਦੇਸ਼ ਇੱਕ ਵੱਖਰੇ ਸੰਪਰਦਾ ਦਾ ਗਠਨ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਜੋ ਕਿ ਆਰਥੋਡਾਕਸ ਸਿੱਖਾਂ ਤੋਂ ਵੱਖਰਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਕਿ ਭਾਵੇਂ ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਹਿੰਦੂ ਵਿਸ਼ਵਾਸਾਂ ਅਤੇ ਪ੍ਰਥਾਵਾਂ ਨੂੰ ਬਰਕਰਾਰ ਰੱਖਿਆ ਹੈ, ਫਿਰ ਵੀ ਸ਼ਬਦ ਦੇ ਵਿਆਪਕ ਅਰਥਾਂ ਵਿੱਚ ਉਹ ਸਿੱਖ ਵੀ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਉਹ ਕੱਟੜਪੰਥੀ ਸਿੱਖਾਂ ਅਤੇ ਹਿੰਦੂਆਂ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ ਇੱਕ ਵਿਚਕਾਰਲੇ ਸਥਾਨ 'ਤੇ ਹਨ। ਉਦਾਸੀਆਂ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਆਪਣੇ ਮੂਲ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਮੱਠਵਾਦੀ ਹਨ ਅਤੇ ਪਹਿਲੇ ਗੁਰੂ ਦੇ ਪੁੱਤਰ ਬਾਵਾ ਸਿਰੀ ਚੰਦ ਦੇ

ਪੈਰੋਕਾਰ ਹਨ। ਭਾਵ ਉਹ ਸੰਸਥਾ ਆਦਿ ਦੀ ਪੂਜਾ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਉਹ ਹਿੰਦੂ ਧਰਮ ਨੂੰ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਤਿਆਗ ਕੇ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਸਤਿਕਾਰ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਉਹ ਅਕਸਰ ਪਿੰਡ ਦੀ ਧਰਮਸ਼ਾਲਾ ਜਾਂ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਦੇ ਇੰਚਾਰਜ ਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਜੋ ਕਿ ਇੱਕ ਸਿੱਖ ਸੰਸਥਾ ਹੈ, ਪਰ ਦੂਜੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਸਾਧ ਅਤੇ ਉਸਦੇ ਚੇਲੇ ਇੱਕ ਮੱਠ ਜਾਂ ਕਾਲਜ ਬਣਾਉਂਦੇ ਹਨ। ਆਪਣੀ ਵਿਚਕਾਰਲੀ ਸਥਿਤੀ ਦੇ ਕਾਰਨ, ਉਦਾਸੀਆਂ ਲਈ ਕਿਸੇ ਸਿੱਖ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਦਾ ਇੰਚਾਰਜ ਹੋਣਾ ਸੰਭਵ ਹੈ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਸਹੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਇਹ ਇਸ ਗੱਲ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ ਕਿ ਉਹ ਸੰਸਥਾ ਸਿੱਖ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਹੈ ਅਤੇ ਸੱਚੀ ਉਦਾਸੀ ਸੰਸਥਾ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਕੇਵਲ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਪੜ੍ਹਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। "

23. ਹਰਨਾਮ ਸਿੰਘ ਬਨਾਮ ਗੁਰਦਿਆਲ ਸਿੰਘ , (1967) 2 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 739 ਵਿਚ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਫੈਸਲੇ ਦੇ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ 'ਤੇ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਦਿੱਤਾ:

"ਇਹ ਫੈਸਲੇ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਸ ਸਿਧਾਂਤ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਭਾਵੇਂ ਉਦਾਸੀ ਸੰਪਰਦਾ ਦੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਿਤ ਗੁਰਦੁਆਰਿਆਂ ਵਿੱਚ ਸਿੱਖ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਪਾਠ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਇਹ ਇਹ ਮੰਨਣ ਲਈ ਕਾਫ਼ੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਸਿੱਖ ਸਨ। ਸਾਡੇ ਸਾਹਮਣੇ ਕੇਸ ਵਿੱਚ, ਸਿਰਫ਼ ਇਹ ਤੱਥ ਕਿ ਕਿਸੇ ਸਮੇਂ ਇਸ ਡੇਰੇ ਵਿੱਚ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਸੀ, ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕੋਈ ਸਿੱਟਾ ਨਹੀਂ ਕੱਢਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਕਿ ਇਹ ਸੰਸਥਾ ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਦੇ ਪੈਰੋਕਾਰਾਂ ਲਈ ਸੀ ਜਾਂ ਇਸ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਸੀ। ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਡੇਰਾ ਨਿਰਮਲੇ ਸਾਧਾਂ ਵਜੋਂ ਜਾਣੇ ਜਾਂਦੇ ਇੱਕ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਵੱਖਰੀ ਸੰਪਰਦਾ ਲਈ ਕਾਇਮ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਿੱਖ ਨਹੀਂ ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਅਤੇ ਸਿੱਟੇ ਵਜੋਂ, ਪਿੰਡ ਝੰਡੇਵਾਲਾ ਵਿੱਚ ਰਹਿੰਦੇ ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਦੇ ਪੈਰੋਕਾਰਾਂ ਦੀ ਆਪਣੀ ਸਮਰੱਥਾ ਵਿੱਚ, ਮੁਦਈਆਂ/ਜਵਾਬਦਾਰਾਂ ਨੂੰ ਅਜਿਹਾ ਨਹੀਂ ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਸੀ। ਇੱਕ ਵਿਆਜ ਜੋ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਸਿਵਲ ਪ੍ਰੋਸੀਜਰ ਕੋਡ ਦੀ ਧਾਰਾ 92 ਦੇ ਤਹਿਤ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ ਕਰਨ ਦਾ ਹੱਕਦਾਰ ਬਣਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।"

(12) ਮਾਣਯੋਗ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਨੇ ਇਹ ਵੀ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਅਜਿਹੇ ਵਿਵਾਦਾਂ ਵਿੱਚ ਜੋ ਸਵਾਲ ਤੈਅ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਹੈ, ਉਹ ਉਸ ਦਾ ਕਿਰਦਾਰ ਹੈ।

ਟਿੱਡੋ ਦੇ ਮੁੱਦੇ ਦੇ ਨਾਲ ਸੰਸਥਾ ਨੂੰ ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਵਿਚਾਰਿਆ ਗਿਆ।

(13) ਉੱਤਮ ਦਾਸ ਚੇਲਾ ਸੁੰਦਰ ਦਾਸ ਬਨਾਮ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ, ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਵਿੱਚ ², ਮਾਣਯੋਗ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਨੇ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਨਿਰੀਖਣ ਕੀਤਾ:-

"19. ਧਿਆਨ ਦੇਣ ਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਜਦੋਂ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਨੂੰ ਪਤਾ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸੰਸਥਾ/ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਨੂੰ ਸਿੱਖ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਐਲਾਨ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ, ਤਾਂ ਉਸ ਦਾ ਅਜਿਹੇ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਸਾਰੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਖਤਮ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਉਪ-ਧਾਰਾ (3) ਦੇ ਅਧੀਨ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਨੂੰ ਸਿਰਫ਼ ਇੱਕ ਸੀਮਤ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਜੋ ਕਿ ਕਿਸੇ ਵਿਰਾਸਤੀ ਅਹੁਦੇਦਾਰ ਜਾਂ ਕਿਸੇ

ਵਿਅਕਤੀ ਦੇ ਅਹੁਦੇ ਦੀ ਬਹਾਲੀ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕਰਨ ਲਈ, ਜੋ ਅਜਿਹੇ ਅਹੁਦੇਦਾਰ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਹੋਵੇਗਾ, ਪ੍ਰਚਲਿਤ ਪ੍ਰਬੰਧਨ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਦੇ ਅਧੀਨ, ਇੱਕ ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਮਿਤੀ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ. ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਉਸ ਘਟਨਾ ਵਿੱਚ, ਸੰਸਥਾ ਦੇ ਸਿੱਖ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਨਾ ਹੋਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ, ਧਾਰਾ 8 ਦੇ ਅਧੀਨ ਯੋਗ ਆਧਾਰਾਂ 'ਤੇ ਅਜਿਹੇ ਦਾਅਵੇ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਸਾਰੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਨੂੰ ਜਾਰੀ ਰੱਖੇਗਾ।

(14) ਇਸ ਲਈ, ਅਸੀਂ ਸੰਸਥਾ ਦੇ ਚਰਿੱਤਰ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਸਬੂਤਾਂ ਦਾ ਮੁਲਾਂਕਣ ਕਰਨ ਲਈ ਅੱਗੇ ਵਧਾਂਗੇ। ਸ਼ੁਰੂ ਵਿੱਚ ਜਦੋਂ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਤਾਂ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਦੀ ਤਰਫੋਂ ਲਿਖਤੀ ਬਿਆਨ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਵਿਵਾਦਿਤ ਸੰਸਥਾ ਸਿੱਖਾਂ ਦੁਆਰਾ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਪੂਜਾ ਲਈ ਸਥਾਪਿਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਸਬੂਤਾਂ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਲਿਖਤੀ ਬਿਆਨ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਸੋਧ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਜਿੱਥੇ ਇੱਕ ਦਲੀਲ ਉਠਾਈ ਗਈ ਸੀ ਕਿ ਇਸ ਸੰਸਥਾ ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ ਇੱਕ ਗਰੀਬ ਦਾਸ, ਭਗਤ ਭਗਵਾਨ ਦੇ 'ਪਰਪੋਤਾ' (ਪੜਪੋਤੇ) ਚੇਲਾ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਜੋ ਇੱਕ ਸਿੱਖ ਸੰਤ ਸਨ, ਇਹ ਸੋਧ। ਇਸ ਨੂੰ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਚੁਣੌਤੀ ਦੇ ਸਵੀਕਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ।

(15) ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੇ ਵਕੀਲ ਦੀ ਦਲੀਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਜੇਕਰ ਇਹ ਸੋਧ ਪ੍ਰਵਾਨ ਕਰ ਵੀ ਲਈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਵੀ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇਹ ਸਮਝਾਇਆ ਕਿ ਸਬੰਧਤ ਸਮੇਂ 'ਤੇ ਕੋਈ ਚੁਣੌਤੀ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਸਿਰਫ ਭਗਤ ਭਗਵਾਨ ਨੂੰ ਸਿੱਖ ਸੰਤ ਕਹਿ ਕੇ, ਇਹ ਮੰਨ ਲਿਆ ਜਾਵੇਗਾ। ਜੇ ਕੋਈ ਸਬੂਤ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦਾ ਕਿ ਭਗਤ ਭਗਵਾਨ ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਦਾ ਅਭਿਆਸ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਸਿੱਖ ਸੀ ਜਾਂ ਸਿੱਖ ਸੰਤ ਸੀ। ਕਿਸੇ ਵੀ ਗਵਾਹ ਨੇ ਭਗਤ ਭਗਵਾਨ ਦੇ ਸਿੱਖ ਹੋਣ ਬਾਰੇ ਨਹੀਂ ਦੱਸਿਆ ਅਤੇ ਉੱਤਰਦਾਤਾਵਾਂ ਦੁਆਰਾ ਆਧਾਰਿਤ ਸਿਰਫ ਸਬੂਤ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਲੇਖਕਾਂ ਦੁਆਰਾ ਲਿਖੀਆਂ ਕੁਝ ਕਿਤਾਬਾਂ ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਨਾਲ ਸੀ, ਖਾਸ ਤੌਰ 'ਤੇ 1959 ਦੀ ਇੱਕ ਕਿਤਾਬ ਜੋ ਕਿ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਭਗਤ ਭਗਵਾਨ ਨੂੰ ਸਿੱਖ ਵਜੋਂ ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਡਾ.ਗੰਡਾ ਸਿੰਘ, ਇੱਕ ਇਤਿਹਾਸਕਾਰ ਅਤੇ ਇੱਕ ਮੰਜੇਰਾ ਸਿੱਖ ਦਾ ਬਿਆਨ ਵੀ ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਜੋ ਵੀ ਭਗਤ ਭਗਵਾਨ ਦੇ ਸਿੱਖ ਜਾਂ ਸਿੱਖ ਸੰਤ ਹੋਣ ਦੇ ਤੱਥ ਨੂੰ ਸਿੱਧ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ। ਜੇਕਰ ਇਹ ਮੰਨ ਵੀ ਲਿਆ ਜਾਵੇ ਕਿ ਭਗਤ ਭਗਵਾਨ ਸਿੱਖ ਸਨ, ਤਾਂ ਵੀ ਡੇਰੇ ਨਾਲ ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਸਬੰਧ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਬੂਤ ਦੁਆਰਾ ਸਥਾਪਿਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਜੋ ਇਹ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਸੰਸਥਾ ਸਿੱਖਾਂ ਲਈ ਸਥਾਪਿਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ।

(16) ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਮਾਲ ਰਿਕਾਰਡ ਵਜੋਂ ਸਬੂਤਾਂ ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਨਾਲ ਇਹ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ ਕਿ ਮਹੰਤਾਂ ਦੇ ਵੰਸ਼ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦੇ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਬ੍ਰਹਮਚਾਰੀ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਜੋ ਬਦਲੇ ਵਿਚ ਸੰਸਥਾ ਦੇ ਚਰਿੱਤਰ ਨੂੰ ਉਦਾਸੀ ਡੇਰੇ ਵਜੋਂ ਸਥਾਪਿਤ ਕਰੇਗਾ। ਇਹ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਬ੍ਰਹਮਚਾਰੀ ਉਦਾਸੀ ਸੰਤਾਂ ਦੀਆਂ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਵਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸਨੂੰ ਲਾਹੌਰ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਰਾਮ ਪਰਸ਼ਾਦ ਅਤੇ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਅਤੇ ਹੋਰਾਂ ਵਿੱਚ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਦੇਖਿਆ ਹੈ:-

1. . ਸਾਡੇ ਸਾਹਮਣੇ ਦੋ ਮੁੱਖ ਸਵਾਲ ਹਨ, ਅਰਥਾਤ ਕੀ ਐਕਟ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਲਈ ਉਦਾਸੀਆਂ ਸਿੱਖ ਹਨ ਅਤੇ ਕੀ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਨੇ ਸੰਸਥਾ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਅਤੇ ਮੂਲ ਨੂੰ

ਸਰੀ ਵਗੇ ਨਾਲ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਮੈਂ ਨਾਮ ਦੇ ਕ੍ਰਮ ਵਿੱਚ ਇਹਨਾਂ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਨੂੰ ਉਠਾਉਣ ਦਾ ਪ੍ਰਸਤਾਵ ਕਰਦਾ ਹਾਂ।

7. ਇਹਨਾਂ ਦੇ ਸਵਾਲਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਪਹਿਲੇ ਦੀ ਚਰਚਾ ਵਿੱਚ, ਇਸ ਵਿਸ਼ੇ ਨੂੰ ਪਹਿਲਾਂ ਇਤਿਹਾਸਕ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ ਤੋਂ ਵਿਚਾਰਨਾ ਅਤੇ ਫਿਰ ਉਦਾਸੀਆਂ ਅਤੇ ਸਾਗਰਾਂ ਦੀਆਂ ਮੌਜੂਦਾ ਮਾਨਤਾਵਾਂ ਅਤੇ ਅਭਿਆਸਾਂ ਦੀ ਘੋਖ ਕਰਨਾ ਸ਼ਾਇਦ ਮਦਦਗਾਰ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਕੀ ਉਹ ਉਦਾਸੀਆਂ ਦੇ ਮਾਨਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਵਿੱਚ ਆਉਂਦੇ ਹਨ ਜਾਂ ਨਹੀਂ। ਸਿੱਖ ਧਰਮ. ਵਿਸ਼ਾ ਕਿਸੇ ਵੀ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ ਤੋਂ ਆਸਾਨ ਨਹੀਂ ਹੈ।

8. ਦਸ ਸਿੱਖ ਗੁਰੂਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਪਹਿਲੇ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਦਾ ਜਨਮ 1469 ਈਸਵੀ ਵਿੱਚ ਹੋਇਆ ਸੀ ਅਤੇ 1539 ਵਿੱਚ ਅਕਾਲ ਚਲਾਣਾ ਕਰ ਗਿਆ ਸੀ। ਹਾਲਾਂਕਿ ਉਸਨੇ ਆਪਣਾ ਘਰ ਛੱਡ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਵਿਆਪਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਭਟਕਿਆ, ਉਹ ਲੰਮਾ ਸਮਾਂ ਵਾਪਸ ਆ ਗਿਆ ਅਤੇ ਭਾਵੇਂ ਉਸਨੇ ਇੱਕ ਸਮੇਂ ਵਿੱਚ ਤਪੱਸਿਆ ਦਾ ਅਭਿਆਸ ਕੀਤਾ ਜਾਂ ਨਹੀਂ, ਉਸਦੀ ਸਿੱਖਿਆ; ਕੀ ਇਹ ਤਪੱਸਿਆ ਬੇਲੋੜੀ ਸੀ:

“ਪਵਿੱਤਰ ਸੰਨਿਆਸੀ ਅਤੇ ਸ਼ਰਧਾਲੂ ਗ੍ਰਹਿਸਥੀ ਸਰਵ ਸ਼ਕਤੀਮਾਨ ਦੀਆਂ ਨਜ਼ਰਾਂ ਵਿੱਚ ਬਰਾਬਰ ਹਨ:” ਕਨਿੰਘਮ ਦਾ ਸਿੱਖ ਇਤਿਹਾਸ, ਗੈਰੇਟ ਦੁਆਰਾ ਸੰਪਾਦਿਤ, 1918, ਪੰਨਾ 45।

7. ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਉਸਨੇ ਆਪਣੇ ਹੀ ਪੁੱਤਰ ਸਿਰੀ ਚੰਦ ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਉੱਤਰਾਧਿਕਾਰੀ ਬਣਾਇਆ ਅਤੇ ਲਹਨਾ ਨੂੰ ਨਿਯੁਕਤ ਕੀਤਾ, ਜਿਸਦਾ ਨਾਮ ਬਦਲ ਕੇ ਅੰਗਦ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ। ਸਿਰੀ ਚੰਦ "ਉਦਾਸੀਆਂ ਦੇ ਹਿੰਦੂ ਸੰਪਰਦਾ ਦਾ ਸੰਸਥਾਪਕ ਬਣ ਗਿਆ", ਜੋ ਕਿ "ਇਸ ਸੰਸਾਰ ਦੀਆਂ ਚਿੰਤਾਵਾਂ" ਪ੍ਰਤੀ ਉਦਾਸੀਨ ਭਾਈਚਾਰਾ ਹੈ। cit p.48)। ਦਾ ਅਧਿਕਰਣ

ਆਪਣੇ ਪਿਤਾ ਨਾਨਕ ਦੁਆਰਾ ਸਿਰੀ ਚੰਦ ਮੈਨੂੰ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਕਾਰਕ ਜਾਪਦਾ ਹੈ। ਵਿਖੇ ਪੇਪਰ ਬੁੱਕ ਦੇ p.30, ਭਾਗ II, ਤਵਾਰੀਖ ਗੁਰੂ ਖਾਲਸਾ (5 ਵਾਂ ਸੰਸਕਰਨ, ਪੰਨਾ 571) ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਕਹਾਣੀ ਦੱਸੀ ਗਈ ਹੈ ਕਿ ਸਿਰੀ ਚੰਦ, ਬਹੁਤ ਗੁੱਸੇ ਵਿੱਚ, ਅੰਗਦ ਨੂੰ ਸਰਾਪ ਦਿੱਤਾ; ਅਤੇ ਇਹ ਭਾਗ 11, ਪੰਨਾ 36, ਪੰਗਤੀ, 19 ਵਿੱਚ ਦੁਹਰਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਜਿੱਥੇ ਇਹ ਲਿਖਿਆ ਹੈ ਕਿ “ਸਿਰੀ ਚੰਦ ਗੁੱਸੇ ਵਿੱਚ ਆ ਗਿਆ, ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਸਿਰ ਉੱਤੇ ਸੁਆਹ ਰੱਖ ਕੇ ਚਲਾ ਗਿਆ। “ਸਿਰੀ ਚੰਦ ਦੇ ਜੀਵਨ ਦਾ ਅਗਲਾ ਪੜਾਅ ਤੀਜੇ ਗੁਰੂ, ਗੁਰੂ ਅਮਰਦਾਸ ਜੀ ਦੁਆਰਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸੰਪਰਦਾ ਦਾ ਤਿਆਗ ਸੀ। ਮਿਸਟਰ ਬੋਸ, ਪੰਜਾਬ ਟ੍ਰਾਈਬਜ਼ ਐਂਡ ਕਾਸਟਸ ਦੀ ਸ਼ਬਦਾਵਲੀ ਭਾਗ 3, ਪੰਨਾ 479 ਵਿੱਚ, ਅਮਰ ਦਾਸ ਤੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਵੱਖ ਹੋਣ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸਨੂੰ ਕਈ ਵਾਰ ਗਲਤ ਢੰਗ ਨਾਲ ਐਕਸ-ਕਮਿਊਨੀਕੇਸ਼ਨ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ, "ਪਰ ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ, ਸਾਡੇ ਕੋਲ ਅਧਿਕਾਰ ਹੈ। ਡਾ. ਟਰੰਪ (ਹੇਠਾਂ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ), ਅਤੇ ਪਾਰਸ ਵਿਖੇ ਇਬੇਟਸਨ ਅਤੇ ਮੈਕਲਾਗਨ ਦੀਆਂ ਜਨਗਣਨਾ ਰਿਪੋਰਟਾਂ। ਕ੍ਰਮਵਾਰ 261 ਅਤੇ 90. ਭਾਵੇਂ ਸਾਬਕਾ ਸੰਚਾਰ ਇੱਕ ਸ਼ਬਦ ਬਹੁਤ ਮਜ਼ਬੂਤ ਹੈ, ਘੱਟੋ ਘੱਟ ਇੱਕ ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਵਿਗਾੜ ਸੀ। ਡਾ. ਟਰੰਪ ਦੀ ਰਾਏ ਆਦਿ ਗ੍ਰੰਥ ਦੇ ਅਨੁਵਾਦ ਪੰਨਾ 116 'ਤੇ ਮਿਲਦੀ

ਹੈ, ਜਿੱਥੇ ਉਦਾਸੀਆਂ ਨੂੰ ਸਿਰੀ ਚੰਦ ਦੁਆਰਾ ਸਥਾਪਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਅਤੇ ਅਗਲੇ ਪੰਨੇ 'ਤੇ ਇਹ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਜਨਮ ਮਰਨ ਸੰਬੰਧੀ ਹਿੰਦੂ ਰੀਤਾਂ ਦਾ ਅਭਿਆਸ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਵਿਆਹ ਅਤੇ ਸ਼ਰਾਧ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਸਾਰੇ ਪੁਰਾਣੇ ਸਿੱਖਾਂ ਨੇ ਕੀਤਾ" ਅਤੇ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ:

ਗੁਰੂ ਅਮਰਦਾਸ ਜੀ ਨੇ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਵਿੱਚੋਂ ਖਤਮ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਹੁਣ ਸਿੱਖ ਨਹੀਂ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ, ਹਾਲਾਂਕਿ ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਖੁਦ ਇਸ ਦਾਅਵੇ ਨੂੰ ਕਦੇ ਨਹੀਂ ਛੱਡਿਆ।

10. ਮੈਕਾਲਿਫ, ਸ਼ਾਇਦ ਸਭ ਤੋਂ ਉੱਤਮ ਅਥਾਰਟੀ, (ਸਿੱਖ ਧਰਮ, ਭਾਗ 2, ਪੰਨਾ 2) ਦੱਸਦਾ ਹੈ ਕਿ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇ ਪੁੱਤਰਾਂ ਨੇ "ਕਿਸੇ ਵੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਆਗਿਆਕਾਰੀ ਜਾਂ ਪਿਆਰ ਨਹੀਂ ਦਿਖਾਇਆ।" ਇਹ ਵਿਚਾਰ, ਮੇਰੇ ਖਿਆਲ ਵਿੱਚ, ਏਸ਼ੀਆਟਿਕ ਖੋਜ, ਭਾਗ 17 (ਪੇਪਰ ਬੁੱਕ, ਭਾਗ 3, ਪੰਨਾ 42, 43 ਦੇਖੋ) ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਗਟਾਏ ਗਏ ਵਿਚਾਰ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਪ੍ਰਚਲਿਤ ਹੋਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ। ਉੱਥੇ ਉਦਾਸੀਆਂ ਨੂੰ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀਆਂ ਸੱਤ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ ਵਿੱਚ ਦਰਸਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠਣ ਵਾਲਾ ਲੇਖ ਇਹਨਾਂ ਸ਼ਬਦਾਂ ਨਾਲ ਸ਼ੁਰੂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ: "ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਨਾਨਕ ਦੇ ਸੱਚੇ ਚੇਲੇ ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।" ਫਿਰ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਅਭਿਆਸਾਂ ਦਾ ਵਰਣਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। p.43, 1.24 'ਤੇ, ਲੇਖਕ ਕੁਝ ਅਜਿਹਾ ਬਿਆਨ ਕਰਦਾ ਹੈ ਜਿਸ 'ਤੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਧਿਰ ਦੁਆਰਾ ਭਰੋਸਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ, ਅਰਥਾਤ:

ਉਦਾਸੀ ਸੰਪਰਦਾ ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ ਨਾਨਕ ਦੇ ਪੋਤਰੇ ਧਰਮ ਚੰਦ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਜਿਸ ਦੁਆਰਾ ਰਿਸ਼ੀ ਦਾ ਸਿਲਸਿਲਾ ਜਾਰੀ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਅਤੇ ਉਸਦੇ ਉੱਤਰਾਧਿਕਾਰੀ ਨਾਨਕਪੁਤਰਾਂ ਦੇ ਨਾਮ ਨਾਲ ਜਾਣੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਅਜੇ ਵੀ ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ ਮਿਲਦੇ ਹਨ, ਜਿੱਥੇ ਉਹ

ਸਿੱਖਾਂ ਦੁਆਰਾ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਸਤਿਕਾਰ ਨਾਲ ਪੇਸ਼ ਆਉਂਦਾ ਹੈ।

11. ਏਸ਼ੀਆਟਿਕ ਖੋਜਕਰਤਾਵਾਂ ਦੇ ਇਹ ਹਵਾਲੇ ਕਿਸੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਅਧਿਕਾਰ 'ਤੇ ਅਧਾਰਤ ਨਹੀਂ ਜਾਪਦੇ; ਉਹ ਕਿਸੇ ਵੀ ਮੂਲ ਰਚਨਾ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਨਿਰੀਖਣ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜੋ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਗਲਤ ਹੈ।

12. ਨਾ ਹੀ ਡਬਲਯੂ.ਜੇ. ਵਿਲਕਿੰਸ (1887) ਦੁਆਰਾ "ਆਧੁਨਿਕ ਹਿੰਦੂਵਾਦ" 'ਤੇ ਸਹੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਿਰਭਰਤਾ ਰੱਖੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਉਸ ਭਾਗ ਦਾ ਦੂਜਾ ਭਾਗ ਹਿੰਦੂ ਸੰਪਰਦਾਵਾਂ ਨੂੰ ਸਮਰਪਿਤ ਹੈ, ਅਧਿਆਇ 8, ਇਸ ਹਿੱਸੇ ਵਿੱਚ "ਫੁਟਕਲ ਸੰਪਰਦਾਵਾਂ" ਦਾ ਸਿਰਲੇਖ ਹੈ, ਅਤੇ ਤੀਜੇ ਭਾਗ ਵਿੱਚ ਸਿੱਖ (ਪੰਨਾ 97) ਪੀ. 98 ਵਿੱਚ ਲਿਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ:

ਸਿੱਖਾਂ ਦੀਆਂ ਸੱਤ ਜਮਾਤਾਂ ਹਨ, ਹਰ ਇੱਕ ਵਿੱਚ ਧਰਮ ਅਤੇ ਰੀਤੀ-ਰਿਵਾਜ ਵਿੱਚ ਮਾਮੂਲੀ ਤਬਦੀਲੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ; ਨਿਮਨਲਿਖਤ ਨੂੰ ਸਿਰਫ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਜ਼ਿਕਰ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ; (a) ਉਦਾਸੀਆਂ (ਇਕਾਂਤ) ... ਉਹ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ "ਨਾਨਕ ਦੇ ਸੱਚੇ ਅਤੇ ਸੱਚੇ ਪੈਰੋਕਾਰ" ਮੰਨਦੇ ਹਨ ... ਵਰਗੀਕਰਨ ਆਪਹੁਦਰਾ

ਜਾਪਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਦੱਖਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸੂਬਰਾ ਸ਼ਾਹੀਆਂ (ਪੰਨਾ 99) "ਮੰਨੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਸੱਚੇ ਸਿੱਖਾਂ ਦੁਆਰਾ ਕੌਮ ਦੀ ਬੇਇੱਜ਼ਤੀ ਵਜੋਂ", ਜਦੋਂ ਕਿ ਨਿਰਮਲੇ: (ਪੰਨਾ 99 ਤੇ ਦੇਖੋ) ਕਿਰਪਾ ਸਿੰਘ ਬਨਾਮ ਅਜੈਪਾਲ ਸਿੰਘ ਏਆਈਆਰ 1930 ਲਹ.1 ਵਿੱਚ "ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਇੱਕ ਸੰਪਰਦਾ ਵਜੋਂ ਅਮਲੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਆਪਣੀ ਮਹੱਤਤਾ ਗੁਆ ਚੁੱਕੇ ਹਨ। , ਹਿੰਦੂਆਂ ਵਿੱਚ ਬਹੁਤ ਹੱਦ ਤੱਕ ਅਭੇਦ ਹੋ ਗਿਆ।

ਸਿਰੀ ਚੰਦ ਇੱਕ ਵੱਡੀ ਉਮਰ ਤੱਕ ਜੀਉਂਦਾ ਰਿਹਾ, ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਛੇਵੇਂ ਗੁਰੂ, ਗੁਰੂ ਹਰਗੋਬਿੰਦ ਜੀ (1606 1645) ਦੇ ਗੁਰਗੱਦੀ ਦੌਰਾਨ ਅਜੇ ਵੀ ਜਿੰਦਾ ਸੀ , ਅਤੇ ਇਹ ਆਪਣੇ ਅੰਤਮ ਸਾਲਾਂ ਦੌਰਾਨ ਸੀ ਜਦੋਂ ਉਸਨੇ ਗੁਰੂ ਹਰਗੋਬਿੰਦ ਦੇ ਪੁੱਤਰ ਗੁਰਦਿੱਤਾ ਨੂੰ ਇੱਕ ਚੇਲੇ ਵਜੋਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਉਹ ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਚੌਥੇ ਗੁਰੂ, ਰਾਮ ਦਾਸ ਨੂੰ ਮਿਲਿਆ ਸੀ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਉਸ ਨਾਲ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਸਤਿਕਾਰ ਨਾਲ ਵਿਵਹਾਰ ਕੀਤਾ ਸੀ, ਜਿਸ ਤੋਂ ਇਹ ਸੰਕੇਤ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦਾ ਕਿ ਸਿਰੀ ਚੰਦ ਕਿਸੇ ਵੀ ਅਰਥ ਵਿਚ ਗੁਰੂ ਦਾ ਚੇਲਾ ਸੀ (ਦੇਖੋ ਪੇਪਰ ਬੁੱਕ, ਭਾਗ 2, ਪੰਨਾ 28 ਅਤੇ 29) . ਇਹ ਸੁਝਾਅ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਗੁਰਦਿੱਤਾ ਨੂੰ ਸਿਰੀ ਚੰਦ ਨੂੰ ਚੇਲੇ ਵਜੋਂ ਦੇਣਾ ਉਸ ਗੁਰੂ ਅਤੇ ਉਦਾਸੀ ਆਦੇਸ਼ ਦੇ ਸੰਸਥਾਪਕ ਵਿਚਕਾਰ ਅੰਤਮ ਸੁਲ੍ਹਾ ਦਾ ਸਬੂਤ ਸੀ। ਹਾਲਾਂਕਿ ਇਸ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਲਈ ਕੋਈ ਅਧਿਕਾਰ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਸਾਬਕਾ ਵਿਛੋੜਾ ਮੌਜੂਦ ਨਹੀਂ ਸੀ ਅਤੇ ਇੱਕ ਸੰਯੋਜਨ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ, ਇਹ ਸੁਝਾਅ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਛੇਵੇਂ ਗੁਰੂ ਵਿਰੋਧ ਨੂੰ ਨਿਸ਼ਸਤਰ ਕਰਨ ਲਈ ਸਿਰਫ ਕੂਟਨੀਤੀ ਵਰਤ ਰਹੇ ਸਨ।

14. ਇਤਿਹਾਸਕ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਤੋਂ ਕੇਸ ਦਾ ਇੱਕ ਹੋਰ ਪਹਿਲੂ ਉਦਾਸੀ ਹੁਕਮ ਦੀਆਂ ਉਪ-ਵਿਭਾਗਾਂ 'ਤੇ ਕੇਂਦਰਿਤ ਹੈ। ਜਾਪਦਾ ਹੈ ਕਿ ਚਾਰ ਧੁੰਨੇ ਅਤੇ ਛੇ ਬਖਸ਼ੀਸ਼ ਸਨ ਹਾਲਾਂਕਿ ਦੋਵਾਂ ਵਿਚਾਲੇ ਸਬੰਧ ਸਪੱਸ਼ਟ ਨਹੀਂ ਕੀਤੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਗੁਰਦਿੱਤਾ ਦੇ ਚੇਲਿਆਂ ਦੁਆਰਾ ਸਥਾਪਿਤ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਧੁੰਨਾਂ ਨੂੰ ਬਾਬਾ ਅਲਮਸਤ, ਬਾਬਾ ਹਸਨਾ, ਫੂਲ ਜੀ ਅਤੇ ਗੋਬਿੰਦ ਜੀ ਦੇ ਬਾਅਦ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਹਨਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕੁਝ ਇੱਕ ਸਮੇਂ ਸਿੱਖ ਸਨ, ਪਰ ਇਹ ਤੱਥ ਕਿ ਉਹ ਉਦਾਸੀ ਆਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਏ, ਇਹ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਹੁਣ ਸਿੱਖ ਨਹੀਂ ਰਹੇ। ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਦੇ ਵਿਦਵਾਨ ਪ੍ਰਧਾਨ ਨੇ ਆਪਣੇ ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ ਦੋ ਸਥਾਨਾਂ (ਭਾਗ 1, ਪੰਨਾ 259, ਸਤਰ 10 ਤੋਂ 23 ਅਤੇ ਪੰਨਾ 261, ਲਾਈਨ 36 ਤੋਂ ਪੰਨਾ 262, ਲਾਈਨ 41) ਵਿੱਚ ਵਿਸ਼ੇ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਉਥੇ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਆਮ ਸਿੱਟਾ ਇਹ ਹੈ ਕਿ, ਇੱਕ ਪਾਸੇ, ਮੂਲ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਸਿੱਖ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੁਆਰਾ ਸਥਾਪਿਤ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਕੁਝ ਧੁੰਨਾਂ ਦੀ ਕੋਈ ਵੱਡੀ ਮਹੱਤਤਾ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਅਤੇ ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਬਖਸ਼ੀਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਘੱਟ ਜਾਂ ਘੱਟ ਅਨੁਵਾਹ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਮਦਦ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਸਾਡੇ ਸਾਹਮਣੇ ਸਵਾਲ ਦੇ ਜਵਾਬ ਵੱਲ. ਮੈਂ ਇਸ ਵਿਸ਼ੇ 'ਤੇ ਵਿਦਵਾਨ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਦੇ ਸਿੱਟੇ ਦਾ ਸਮਰਥਨ ਕਰਾਂਗਾ, ਜਿਸ 'ਤੇ ਅਪੀਲ ਵਿਚ ਗੰਭੀਰਤਾ ਨਾਲ ਹਮਲਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

15. ਮੈਂ ਸੋਚਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਇਤਿਹਾਸ ਅਤੇ ਇਤਿਹਾਸਕ ਟਿੱਪਣੀਕਾਰਾਂ ਤੋਂ ਲਏ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਅਨੁਮਾਨ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਹਨ:

- (1) ਇਹ ਕਿ, ਭਾਵੇਂ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਨੇ ਮੂਰਤੀ-ਪੂਜਾ ਅਤੇ ਬਹੁਦੇਵਵਾਦ ਨੂੰ ਖਤਮ ਕਰਕੇ ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ ਇੱਕ ਨਵੇਂ ਧਰਮ ਵਜੋਂ ਕੀਤੀ ਸੀ, ਉਦਾਸੀਆਂ ਦਾ ਮੋਢੀ ਸਿਰੀ ਚੰਦ, ਖੁਦ ਸਿੱਖ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਸਗੋਂ ਇੱਕ ਹਿੰਦੂ ਸੀ;
- (2) ਕਿ ਸਿੱਖਾਂ ਅਤੇ ਉਦਾਸੀਆਂ ਵਿਚਕਾਰ ਕਦੇ ਕੋਈ ਸੁਲਾ ਨਹੀਂ ਹੋਈ; ਅਤੇ
- (3) ਸਿੱਟੇ ਵਜੋਂ ਉਦਾਸੀਆਂ ਸਿੱਖ ਨਹੀਂ ਹਨ, ਸਗੋਂ ਉਹ ਟਕਸਾਲੀ ਹਨ ਜੋ ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਦੇ ਮੁੱਢਲੇ ਦਿਨਾਂ ਵਿੱਚ ਵੱਖ ਹੋ ਗਏ ਸਨ ਅਤੇ ਕਦੇ ਵੀ ਗੁਰੂਆਂ ਦੇ ਪੈਰੋਕਾਰਾਂ ਵਿੱਚ ਅਭੇਦ ਨਹੀਂ ਹੋਏ।

(17) ਜਵਾਬ ਦੇਣ ਵਾਲਿਆਂ ਵੱਲੋਂ ਖੁਦ ਸਬੂਤਾਂ ਅਤੇ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਵੱਲੋਂ ਜਾਰੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਪੁਸਤਕ ' ਉਦਾਸੀ ਮੱਤ' ਦਾ ਸਖਤ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਸਰੂਪ ਚੰਦ ਦੁਆਰਾ ਭਗਤ ਭਗਵਾਨ ਨੂੰ ਉਦਾਸੀ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਗਰੀਬਦਾਸ ਨਾਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਸਬੰਧ ਸਥਾਪਤ ਕਰਨ ਲਈ ਕੋਈ ਸਬੂਤ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇੱਕ ਹੋਰ ਪੁਸਤਕ ' ਉਦਾਸੀ ਸਿੱਖੀਆ ਮਿਥਿਆ' ਦਾ ਵੀ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

(18) ਇਸ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ, ਜਵਾਬਦਾਤਾਵਾਂ ਨੇ ਇਸ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦੇ ਰੱਖ-ਰਖਾਅਯੋਗ ਨਾ ਹੋਣ 'ਤੇ ਸਵਾਲ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ 'ਤੇ ਨਾ ਤਾਂ ਕਿਸੇ ਯੋਗ ਵਿਅਕਤੀ ਭਾਵ ਈਸ਼ਰ ਦਾਸ ਦੁਆਰਾ ਹਸਤਾਖਰ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਨ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਇਸ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਸਗੋਂ ਇਹ ਤਸਦੀਕ ਵਕੀਲ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਇਹ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 8 ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਹੋਰ ਜ਼ੋਰ

ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਈਸ਼ਰ ਦਾਸ ਦੇ ਖਾਨਦਾਨੀ ਦਾਅਵੇ 'ਤੇ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਜਿਸ ਦਾ ਨਤੀਜਾ ਟਿੱਡੇ 'ਤੇ ਸਵਾਲ ਉਠਾਉਣਾ ਹੈ।

(19) ਦੋਵਾਂ ਧਿਰਾਂ ਨੇ ਜੁਬਾਨੀ ਗਵਾਹੀ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਜੋ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਆਪਣੀ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦੇ ਸਮਰਥਨ ਵਿੱਚ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਸੀ।

(20) ਅਸੀਂ ਹੁਣ ਉਹਨਾਂ ਸਬੂਤਾਂ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰਾਂਗੇ ਜਿਹਨਾਂ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਗਵਾਹਾਂ ਦੇ ਬਿਆਨਾਂ ਦਾ ਸੰਬੰਧਿਤ ਹਿੱਸਾ ਹੇਠਾਂ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ:-

“PW-1 ਸਾਹਿਬ ਸਿੰਘ:

... ਜਿਸ ਡੇਰਾ ਦਾ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਮਹੰਤ ਹੈ ਉਹ ਉਦਾਸੀ ਭਾਈਚਾਰੇ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਇਸ ਦੇ ਨਾਮ ਡੇਰਾ ਉਦਾਸੀਆਂ ਤੋਂ ਸਾਬਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਭਗਵਾਨ ਦਾਸ ਦਾ ਚੇਲਾ ਹੈ। ਮੈਂ ਭਗਵਾਨ ਦਾਸ ਨੂੰ ਦੇਖਿਆ ਸੀ। ਮੈਂ ਉਸਨੂੰ ਭਗਵਾਨ ਦਾਸ ਅਤੇ ਬਚਨ ਦਾਸ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਵੇਖਦਾ ਸੀ। ਭਗਵਾਨ ਦਾਸ ਦੀ ਮੌਤ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਪਿਆਰਾ ਦਾਸ ਨੇ ਗੱਦੀ ਸੰਭਾਲੀ। ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਪਿਆਰਾ ਦਾਸ ਜੀ ਦੇ ਗੁਰੂ ਭਾਈ ਵਜੋਂ ਅਕਾਲ ਚਲਾਣਾ ਕਰ ਜਾਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਮਹੰਤੀ ਨੂੰ ਕਾਮਯਾਬ ਹੋ ਗਿਆ। ਬਚਨ ਦਾਸ

ਮੈਂ ਵੀਰਨ ਦਾਸ ਨੂੰ ਵੀ ਦੇਖਿਆ। ਇਸ ਡੇਰੇ ਉਦਾਸੀਆਂ ਵਿੱਚ ਮਹੰਤੀ ਦਾ ਉਤਰਾਧਿਕਾਰੀ ਗੁਰੂ ਤੋਂ ਚੇਲਾ ਤੱਕ ਹੈ। ਜੇ ਚੇਲਾ ਨਾ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਗੁਰਭਾਈ ਸਫਲ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਦੇ ਪੈਰੋਕਾਰਾਂ ਦਾ ਡੇਰਾ ਉਦਾਸੀਆਂ ਨਾਲ ਕੋਈ ਸਬੰਧ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਮੈਂ ਇੱਥੇ ਕਦੇ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਹੁੰਦਾ ਨਹੀਂ ਦੇਖਿਆ। ਡੇਰੇ ਦੇ ਕੋਲ 7 ਜਾਂ 8 ਸਮਾਧਾਂ ਦੇ ਬਿਸਤਰੇ ਹਨ। ਇਸ ਡੇਰੇ ਵਿਚ ਪੂਜਾ ਦੀਆਂ ਵਸਤੂਆਂ ਸਮਾਧ, ਗੋਲਾ ਸਾਹਿਬ ਅਤੇ ਬਾਬਾ ਸਿਰੀ ਚੰਦ ਦੀ ਚਿਤਰਕਾਰੀ ਮੂਰਤ ਹਨ।

xxx

xxx

xxx

(ਜਿਰਾਹ-ਪ੍ਰੀਖਿਆ):

. . . ਪਿੰਡ ਸਲਾਣਾ ਦੂਲਾ ਸਿੰਘਵਾਲਾ ਅਤੇ ਸਲਾਣਾ ਜੀਵਨ ਸਿੰਘਵਾਲਾ ਮੁੱਖ ਤੌਰ 'ਤੇ ਜੱਟ ਸਿੱਖ ਵਸਦੇ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੋਵਾਂ ਅਸਟੇਟਾਂ ਵਿਚ ਸਿੱਖ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਇਕ ਟੁਕੜਾ ਹੈ। ਪੱਟੀ ਸਲਾਣਾ ਦੂਲਾ ਸਿੰਘਵਾਲਾ ਵਿਚ ਗੁਰਦੁਆਰਾ 20 ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਸਥਾਪਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਸਲਾਣਾ ਜੀਵਨ ਸਿੰਘਵਾਲਾ ਵਿਚ ਮੇਰੇ ਜਨਮ ਤੋਂ ਬਹੁਤ ਪਹਿਲਾਂ ਹੋਂਦ ਵਿਚ ਹੈ। ਸਲਾਣਾ ਦੂਲਾ ਸਿੰਘਵਾਲਾ ਵਿੱਚ ਡੇਰਾ ਉਦਾਸੀਆਂ ਸਭ ਤੋਂ ਪੁਰਾਣੀ ਸੰਸਥਾ ਹੈ। ਇਸ ਡੇਰੇ ਦੀ ਪਹਿਲਾਂ ਮੁਫਈ ਜ਼ਮੀਨ ਹੁੰਦੀ ਸੀ, ਪਰ ਹੁਣ ਨਹੀਂ। ...

ਮੈਂ ਭਗਵਾਨ ਦਾਸ ਨੂੰ 45-46 ਸਾਲ ਦੀ ਉਮਰ ਤੋਂ ਹੀ ਮਹੰਤ ਵਜੋਂ ਦੇਖਦਾ ਆ ਰਿਹਾ ਹਾਂ।"

PW-2 ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਸਰਪੰਚ:

ਮੈਂ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਮਹੰਤ ਈਸ਼ਰ ਦਾਸ ਨੂੰ ਜਾਣਦਾ ਹਾਂ। ਭਗਵਾਨ ਦਾਸ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਗੁਰੂ ਸਨ। ਭਗਵਾਨ ਦਾਸ ਆਪਣੇ ਪਿੱਛੇ ਚਾਰ ਚੇਲੇ ਛੱਡ ਗਏ। ਭਗਵਾਨ ਦਾਸ ਦੀ ਮੌਤ 'ਤੇ ਉਸ ਦਾ ਚੇਲਾ ਪਿਆਰਾ ਦਾਸ ਉਸ ਦਾ ਉੱਤਰਾਧਿਕਾਰੀ ਹੋਇਆ। ਈਸ਼ਰ ਦਾਸ ਪਿਆਰਾ ਦਾਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਹੋਇਆ। ਪਿਆਰਾ ਦਾਸ ਅਤੇ ਈਸ਼ਰ ਦਾਸ ਦੋਵੇਂ ਭਗਵਾਨ ਦਾਸ ਦੇ ਚੇਲੇ ਹਨ। ...

ਉਦਾਸੀਆਂ ਦੇ ਭਾਈਚਾਰੇ ਵਿਚ ਜਿਸ ਨਾਲ ਡੇਰੇ ਦਾ ਸਬੰਧ ਹੈ, ਮਹੰਤ ਆਪਣੇ ਚੇਲੇ ਵਿਚੋਂ ਇਕ ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਉੱਤਰਾਧਿਕਾਰੀ ਚੁਣਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਫਿਰ ਉਸ ਦੁਆਰਾ ਵਾਰਿਸ ਨੂੰ ਗੱਦੀ 'ਤੇ ਬਿਠਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਉਤਰਾਧਿਕਾਰ ਗੁਰੂ ਤੋਂ ਚੇਲਾ ਤੱਕ ਹੈ। ਵਿਵਾਦ ਵਾਲੀ ਸੰਸਥਾ ਜਿਸ ਨੂੰ ਡੇਰਾ ਉਦਾਸੀਆਂ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਸਲਾਣਾ ਦੂਲਾ ਸਿੰਘਵਾਲਾ ਦੇ ਖੇਤਰੀ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਹੈ। ...

ਡੇਰੇ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਦੇ ਅੰਦਰ 8 ਜਾਂ 10 ਛੋਟੇ ਸਮਾਧ ਅਤੇ ਦੋ ਵੱਡੇ ਸਮਾਧ ਹਨ। ਡੇਰੇ ਵਿੱਚ ਪੂਜਾ ਦਾ ਮੁੱਖ ਵਸਤੂ ਗੋਲਾ ਸਾਹਿਬ ਹੈ।

ਕ੍ਰਾਸ-ਪ੍ਰੀਖਿਆ:

ਗੋਲਾ ਸਾਹਿਬ ਵਿੱਚ ਸੁਆਹ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਪੂਜਾ ਸਥਾਨ ਤੇ ਪਿਆ ਹੈ।

ਪੂਜਾ ਦੀ ਵਸਤੂ ਸੁੱਕੇ ਫਲਾਈ ਦੇ ਦਰੱਖਤ ਦੇ ਕੋਲ ਰੱਖੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਗੋਲਾ ਸਾਹਿਬ ਕਿਸੇ ਕੱਪੜੇ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਢੱਕਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਮੇਰੇ ਪਿੰਡ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਮੰਦਰ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਮੈਂ ਪੂਜਾ ਲਈ ਡੇਰੇ ਉਦਾਸੀਆਂ ਨਹੀਂ ਜਾਂਦਾ। ਮੈਂ ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਦਾ ਪੈਰੋਕਾਰ ਹੋ ਕੇ ਪਿੰਡ ਦੇ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਜਾਂਦਾ ਹਾਂ।

ਇਹ ਸਮਾਧਾਂ ਮੇਰੇ ਜੀਵਨ ਕਾਲ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਬਣੀਆਂ ਸਨ। ਪਿਆਰਾ ਦਾਸ ਨੇ ਕੋਈ ਚੇਲਾ ਨਹੀਂ ਛੱਡਿਆ ਅਤੇ ਉਸ ਦਾ ਉੱਤਰਾਧਿਕਾਰੀ ਗੁਰਭਾਈ ਹੈ

PW-3 ਭਾਨ ਸਿੰਘ ਪੰਚ:

.. ...

ਇਸ ਡੇਰੇ 'ਤੇ ਕੋਈ ਨਿਸ਼ਾਨ ਸਾਹਿਬ ਨਹੀਂ ਟੰਗਿਆ ਗਿਆ। ਨਾ ਕੋਈ ਕੀਰਤਨ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਕੋਈ ਸਿੱਖ ਤਿਉਹਾਰ ਮਨਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਮੈਂ ਇੱਥੇ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਕਦੇ ਨਹੀਂ ਦੇਖਿਆ। ਪੂਜਾ ਦੀਆਂ ਵਸਤੂਆਂ ਸਮਾਧ ਹਨ। ਮੂਰਤੀ ਅਤੇ ਗੋਲਾ ਸਾਹਿਬ। ਸਮਾਧ ਡੇਰੇ ਦੇ ਅੰਦਰ ਹੀ ਹਨ।

ਕ੍ਰਾਸ-ਪ੍ਰੀਖਿਆ:

ਦੋ ਸਮਾਧ ਇੱਕ ਕਮਰੇ ਦੇ ਅੰਦਰ ਹਨ ਜਦੋਂ ਕਿ ਛੋਟੇ ਬਾਹਰ ਖੁੱਲੇ ਵਿੱਚ ਹਨ। ਕਮਰੇ ਦੇ ਅੰਦਰ ਸਮਾਧ ਇਸ ਦੇ ਖੱਬੇ ਪਾਸੇ ਹਨ। ਇਹ ਸਮਾਧਾਂ ਮੰਜੂਦਾ ਮਹੰਤ ਦੇ ਪੁਰਖਿਆਂ ਦੀਆਂ ਹਨ। ਇਥੇ ਭਗਵਾਨ ਦਾਸ ਦੀ ਸਮਾਧ ਹੈ। ਮੈਂ ਇਹ ਨਹੀਂ ਕਹਿ ਸਕਦਾ ਕਿ ਇੱਥੇ ਕਿਸ ਦੇ ਸਮਾਧ ਹਨ। ਜਿਸ ਕਮਰੇ ਵਿੱਚ ਸਮਾਧ ਬਣੇ ਹੋਏ ਹਨ, ਉੱਥੇ ਗੋਲਾ ਸਾਹਿਬ ਵੀ ਰੱਖਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ...

ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਅਤੇ ਉਸਦੇ ਪੂਰਵਜ ਉਦਾਸੀ ਧਰਮ ਦੇ ਪੈਰੋਕਾਰ ਹਨ। ਪਿੰਡ ਵਿੱਚ ਦੋ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਹਨ, ਇੱਕ ਪੱਟੀ ਸਲਾਣਾ ਦੂਲਾ ਸਿੰਘਵਾਲਾ ਅਤੇ ਦੂਜਾ ਪੱਟੀ ਸਲਾਣਾ ਜੀਵਨ ਸਿੰਘਵਾਲਾ ਵਿੱਚ।

ਪਿਆਰਾ ਦਾਸ ਨੇ ਆਪਣਾ ਕੋਈ ਚੇਲਾ ਨਹੀਂ ਛੱਡਿਆ। ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਉਸ ਦਾ ਗੁਰਭਾਈ ਹੈ।

PW-4 ਗੁਰਮੇਲ ਸਿੰਘ, ਲੰਬਰਦਾਰ :-

ਮੈਂ ਕਦੇ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਹੁੰਦਾ ਨਹੀਂ ਦੇਖਿਆ। ਮੈਂ ਉੱਥੇ ਕਦੇ ਕੀਰਤਨ ਕਰਦੇ ਨਹੀਂ ਦੇਖਿਆ। ਡੇਰੇ ਉਦਾਸੀਆਂ ਵਿੱਚ ਪੂਜਾ ਦੀਆਂ ਵਸਤੂਆਂ ਕੁਝ ਮੂਰਤੀ ਅਤੇ ਸਮਾਧ ਹਨ। ਮਹੰਤ ਦਾ ਉੱਤਰਾਧਿਕਾਰੀ ਗੁਰੂ ਤੋਂ ਚੇਲਾ ਤੱਕ ਹੈ

PW-5 ਮਹੰਤ ਹਰੀ ਦਾਸ :-

ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਜੀਵਨ ਕਾਲ ਵਿੱਚ ਭਗਵਾਨ ਦਾਸ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਕੀਤੇ ਸਨ। ਭਗਵਾਨ ਦਾਸ ਵੀਰ ਦਾਸ ਦਾ ਚੇਲਾ ਸੀ। ਭਗਵਾਨ ਦਾਸ ਆਪਣੇ ਪਿੱਛੇ ਚਾਰ ਚੇਲੇ ਛੱਡ ਗਏ। ਪਿਆਰਾ ਦਾਸ, ਈਸ਼ਰ ਦਾਸ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਬਚਨ ਦਾਸ ਮ੍ਰਿਤਕ ਅਤੇ ਬਦਨ ਦਾਸ। ਪਿਆਰਾ ਦਾਸ ਭਗਵਾਨ ਦਾਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਹੋਇਆ। ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਪਿਆਰਾ ਦਾਸ ਦਾ ਉੱਤਰਾਧਿਕਾਰੀ ਹੋਇਆ। ਪਿਆਰਾ ਦਾਸ ਨੇ ਕੋਈ ਚੇਲਾ ਨਹੀਂ ਛੱਡਿਆ ਅਤੇ ਬੇਨਤੀ

ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਗੁਰਭਾਈ ਉਸ ਦਾ ਉੱਤਰਾਧਿਕਾਰੀ ਹੋਇਆ। ਗੱਦੀ ਦਾ ਉੱਤਰਾਧਿਕਾਰ ਗੁਰੂ ਤੋਂ ਚੇਲੇ ਤੱਕ ਹੈ ਅਤੇ ਚੇਲੇ ਦੀ ਅਣਹੋਂਦ ਵਿਚ ਗੁਰਭਾਈ ਸਫਲ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇੱਕ ਚੇਲਾ ਉਸਦੇ ਗੁਰੂ ਦੁਆਰਾ ਉੱਤਰਾਧਿਕਾਰੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਮਹੰਤ ਦੀ ਮੌਤ ਤੇ ਉਸਨੂੰ ਭੇਖ ਦੁਆਰਾ ਗਡੀ ਵਿੱਚ ਬਿਠਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

... ..

ਮੈਂ ਵਿਵਾਦਾਂ ਵਿੱਚ ਡੇਰੇ ਦੇ ਅੰਦਰ ਰਿਹਾ ਹਾਂ। ਪੂਜਾ ਦੀਆਂ ਵਸਤੂਆਂ ਸਮਾਧ ਅਤੇ ਗੋਲਾ ਸਾਹਿਬ ਹਨ।

(21) ਇਸ ਗਵਾਹ ਨੂੰ ਜਿਹੜਾ ਵਿਚ ਡੇਰੇ ਵਿਚ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪੂਜਾ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਸੀ, ਇਸ ਬਾਰੇ ਕੋਈ ਅਹਿਮ ਸਵਾਲ ਨਹੀਂ ਉਠਾਇਆ ਗਿਆ।

PW-6 ਬਚਨ ਦਾਸ :-

ਮੈਂ ਬੇਨਤੀ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਨੂੰ ਜਾਣਦਾ ਹਾਂ ਜੋ ਮੇਰਾ ਗੁਰਭਾਈ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਦੋਵੇਂ ਮਹੰਤ ਭਗਵਾਨ ਦਾਸ ਦੇ ਚੇਲੇ ਹਾਂ।

ਭਗਵਾਨ ਦਾਸ ਦੀ ਮੌਤ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਪਿਆਰਾ ਦਾਸ ਪਹਿਲੇ ਚੇਲੇ ਨੂੰ ਮਹੰਤ ਨਿਯੁਕਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਪਿਆਰਾ ਦਾਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਮਹੰਤ ਬਣਿਆ। ਪਿਆਰਾ ਦਾਸ ਨੇ ਕੋਈ ਚੇਲਾ ਨਹੀਂ ਛੱਡਿਆ।

ਵਿਵਾਦਾਂ ਵਿੱਚ ਘਿਰਿਆ ਡੇਰਾ ਇੱਕ ਉਦਾਸੀ ਸੰਸਥਾ ਹੈ। ਕੋਈ ਕੀਰਤਨ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ। ਇਥੇ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। ਬਾਬਾ ਸਿਰੀ ਚੰਦ ਦੀ ਮੂਰਤ ਗੋਲਾ ਸਾਹਿਬ ਵੀ ਪੂਜਾ ਦਾ ਵਿਸ਼ਾ ਹੈ। ਸਾਡੇ ਪੁਰਖਿਆਂ ਦੀਆਂ ਸਮਾਧਾਂ ਵੀ ਸ਼ਰਧਾ ਹਨ।

ਮੈਨੂੰ ਨਹੀਂ ਪਤਾ ਕਿ ਮਨ ਦਾਸ ਦਾ ਗੁਰੂ ਕੌਣ ਸੀ। ਭਗਵਾਨ ਦਾਸ, ਪਿਆਰਾ ਦਾਸ ਅਤੇ ਬੇਨਤੀ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਦੇ ਮੇਰੇ ਵਾਂਗ ਕੇਸ਼ ਅਤੇ ਲੰਬੀਆਂ ਦਾੜੀਆਂ ਸਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਵੀ ਸਿੱਖਾਂ ਦਾ ਪਵਿੱਤਰ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਵਿੱਚ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਇਹ ਤੱਥ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਡੇਰੇ ਨਾਲ ਜੁੜੀ ਜ਼ਮੀਨ ਪਹਿਲਾਂ ਨਾਭਾ ਰਿਆਸਤ ਦੇ ਮਹਾਰਾਜਾ ਜਸਵੰਤ ਸਿੰਘ ਨੇ ਦਾਨ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਪਹਿਲਾਂ ਇਸ ਡੇਰੇ ਨਾਲ ਮੁਆਫੀ ਜੁੜਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ ਪਰ ਹੁਣ ਅਜਿਹਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਮੁਆਫੀ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਮੁਸਲਿਮ ਸ਼ਾਸਕਾਂ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਪਿੰਡ ਦੇ ਸਿੱਖ ਮਾਲਕਾਂ ਵੱਲੋਂ ਇਸ ਡੇਰੇ ਨੂੰ ਕੋਈ ਜ਼ਮੀਨ ਦਾਨ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ

PW-7 ਈਸ਼ਰ ਦਾਸ :-

(ਨੋਟ:- ਇਹ ਗਵਾਹ ਸੁਣਨ ਵਿੱਚ ਬਹੁਤ ਔਖਾ ਹੈ ਅਤੇ ਸਵਾਲਾਂ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਉਸਦੇ ਸਾਥੀਆਂ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ)।

ਭਗਵਾਨ ਦਾਸ ਮੇਰੇ ਗੁਰੂ ਸਨ। ਮੈਂ ਇੱਕ ਉਦਾਸੀ ਫਕੀਰ ਹਾਂ। ਭਗਵਾਨ ਦਾਸ ਦੇ ਚਾਰ ਚੇਲੇ ਸਨ ਅਰਥਾਤ ਪਿਆਰਾ ਦਾਸ, ਬਚਨ ਦਾਸ, ਬਦਨ ਦਾਸ ਅਤੇ

ਮੈਂ। ਬਚਨ ਦਾਸ ਅਤੇ ਪਿਆਰਾ ਦਾਸ ਮਰ ਚੁੱਕੇ ਹਨ। ਮੇਰੇ ਗੁਰੂ ਭਗਵਾਨ ਦਾਸ ਜੀ ਦੇ ਜੋਤੀ ਜੋਤ ਸਮਾਉਣ 'ਤੇ ਪਿਆਰਾ ਦਾਸ ਮਹੰਤ ਬਣਿਆ। ਪਿਆਰਾ ਦਾਸ ਦੀ ਮੌਤ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਮੈਂ ਮਹੰਤ ਬਣਿਆ। ਪਿਆਰਾ ਦਾਸ ਲਗਭਗ 18 ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਅਕਾਲ ਚਲਾਣਾ ਕਰ ਗਿਆ ਅਤੇ ਮੈਂ ਮਹੰਤ ਬਣ ਗਿਆ। ਮੇਰੇ ਭੇਖ ਦੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਮਹੰਤ ਨਿਯੁਕਤ ਕੀਤਾ। "

(22) ਇਸ ਦੇ ਉਲਟ, ਉੱਤਰਦਾਤਾਵਾਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਗਵਾਹ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਬਿਆਨਾਂ ਦੇ ਸੰਬੰਧਿਤ ਹਿੱਸੇ ਹੇਠਾਂ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਹਨ:-

" ਆਰਡਰਬਲਯੂ-1 ਬਖਤਾਵਰ ਸਿੰਘ:-

ਮੈਂ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਾਹਿਬ ਡੇਰਾ ਉਦਾਸੀਆਂ ਵਜੋਂ ਜਾਣੀ ਜਾਂਦੀ ਸੰਸਥਾ ਨੂੰ ਵਿਵਾਦਾਂ ਵਿੱਚ ਘਿਰਿਆ ਦੇਖਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਸੰਸਥਾ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਮਹੰਤ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਬਾਰੇ ਮੈਨੂੰ ਕੋਈ ਯਾਦ ਹੈ ਉਹ ਵੀਰਮ ਦਾਸ ਸਨ। ਭਗਵਾਨ ਸਿੰਘ ਗੜੀ ਵਿੱਚ ਉਸ ਦਾ ਪਿੱਛਾ ਕੀਤਾ। ਭਗਵਾਨ ਦਾਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਪਿਆਰਾ ਦਾਸ ਮਹੰਤ ਬਣਿਆ। ਪਿਆਰਾ ਦਾਸ ਦੀ ਮੌਤ ਕਰੀਬ 30 ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਹੋਈ ਸੀ। ਪਿਆਰਾ ਦਾਸ ਦਾ ਨਾ ਕੋਈ ਚੇਲਾ ਸੀ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਮਹੰਤ ਦੀ ਗੱਦੀ 'ਤੇ ਕੋਈ ਬਿਠਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਈਸ਼ਰ ਦਾਸ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹੇ ਲਿਖੇ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਸੰਸਥਾ ਦੀ ਸੇਵਾ ਕਰਨ ਲਈ ਬਚਨਵੱਧ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ।

ਇਹ ਸੰਸਥਾ ਮੇਰੇ ਜਨਮ ਤੋਂ ਬਹੁਤ ਪਹਿਲਾਂ ਹੋਂਦ ਵਿੱਚ ਹੈ। ਵਿਵਾਦਾਂ ਵਿੱਚ ਘਿਰੀ ਸੰਸਥਾ ਵਿੱਚ ਪਵਿੱਤਰ ਗ੍ਰੰਥ ਪੂਜਾ ਦਾ ਵਿਸ਼ਾ ਹੈ। ਵਿਵਾਦ ਵਿੱਚ ਸੰਸਥਾ ਵਿੱਚ ਪੂਜਾ ਦੀ ਹੋਰ ਕੋਈ ਵਸਤੂ ਨਹੀਂ ਹੈ।

(ਸ਼ਬਦ ਪੜ੍ਹਨਯੋਗ ਨਹੀਂ) 'ਤੇ ਗੁਰਪੁਰਬ ਸੰਸਥਾ ਵਿੱਚ ਵਿਵਾਦ ਵਿੱਚ ਮਨਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਪਿੰਡ ਦਾ ਸਭ ਤੋਂ ਪੁਰਾਣਾ ਸਿੱਖ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਹੈ।

...

ਵਿਵਾਦਾਂ ਵਿੱਚ ਘਿਰੀ ਸੰਸਥਾ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਬੰਧਕਾਂ ਦੀ ਕੋਈ ਕਮੇਟੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਸੰਸਥਾ ਨਾਲ ਜੁੜੀ ਜ਼ਮੀਨ ਦੀ ਆਮਦਨ ਸਹਿਣ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਨੂੰ ਸੰਸਥਾ ਨਾਲ ਜੁੜੀ ਆਮਦਨ ਨੂੰ ਇਕੱਠਾ ਕਰਨ ਜਾਂ ਵੰਡਣ ਦਾ ਕੋਈ ਅਧਿਕਾਰ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਕੋਈ ਵੀ ਸੰਸਥਾ ਦੇ ਅਹਾਤੇ ਵਿੱਚ ਦਾਖਲ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ। ਈਸ਼ਰ ਦਾਸ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਮੇਰੇ ਹਿਸਾਬ ਨਾਲ ਸਿੱਖ ਹੈ। ਉਹ ਉਦਾਸੀ ਸਾਧੂ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਮੈਂ ਇਹ ਨਹੀਂ ਕਹਿ ਸਕਦਾ ਕਿ ਕੀ ਭਗਵਾਨ ਦਾਸ ਈਸ਼ਰ ਦਾਸ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਦੇ ਗੁਰੂ ਸਨ, ਮੈਂ ਸਿਰਫ ਇਹ ਜਾਣਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਪਿਆਰਾ ਦਾਸ ਭਗਵਾਨ ਦਾਸ ਦਾ ਚੇਲਾ ਸੀ। ਭਗਵਾਨ ਦਾਸ ਦੇ ਚਾਰ ਚੇਲੇ ਬਚਨ ਦਾਸ, ਬਦਨ ਦਾਸ, ਪਿਆਰਾ ਦਾਸ ਅਤੇ ਈਸ਼ਰ ਦਾਸ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ।

..

ਭਗਵਾਨ ਦਾਸ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਕਰਕੇ ਸਿੱਖ ਸੀ। ਸਿੱਖ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਆਪਣੇ ਨਾਮ ਨਾਲ ਸਿੰਘ ਜੋੜਦੇ ਹਨ। ਮੇਰੀ ਹਾਜ਼ਰੀ ਵਿੱਚ ਭਗਵਾਨ ਦਾਸ ਅਤੇ ਪਿਆਰਾ ਦਾਸ ਨੂੰ ਗੜੀ

ਉਂਤੇ ਬਿਠਾਇਆ ਗਿਆ। ਭਗਵਾਨ ਦਾਸ ਦੀ ਨਿਯੁਕਤੀ ਲਗਭਗ 40 ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਹੋਈ ਸੀ। ਭਗਵਾਨ

ਦਾਸ ਨੂੰ ਗੱਦੀ 'ਤੇ ਬਿਠਾਇਆ ਗਿਆ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਵੀਰ ਦਾਸ ਦਾ ਚੇਲਾ ਸੀ। ਭਗਵਾਨ ਦਾਸ ਦਾ ਚੇਲਾ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਪਿਆਰਾ ਦਾਸ ਨੂੰ ਗੱਦੀ 'ਤੇ ਸਥਾਪਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ.....

RW-2 ਮੰਗਲ ਸਿੰਘ :-

.. ...

ਮੁਆਫੀ ਵੀ ਵਿਵਾਦ ਵਿੱਚ ਸੰਸਥਾ ਨਾਲ ਜੁੜਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਵਿਵਾਦਾਂ ਵਿੱਚ ਘਿਰੀ ਸੰਸਥਾ ਵਿੱਚ ਕੇਵਲ ਪਵਿੱਤਰ ਗ੍ਰੰਥ ਹੀ ਪੂਜਾ ਦੀ ਵਸਤੂ ਹੈ। ਸਿੱਖ ਪੂਜਾ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਲਈ ਵਿਵਾਦ ਵਿੱਚ ਸੰਸਥਾ ਦਾ ਦੌਰਾ ਕਰਦੇ ਹਨ।

ਸੰਸਥਾ ਦੇ ਵਿਹੜੇ ਵਿੱਚ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਦਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਦਿਹਾੜਾ ਮਨਾਇਆ ਗਿਆ। ਦੁਸਹਿਰੇ ਦੇ ਤਿਉਹਾਰ 'ਤੇ ਇੱਕ ਮਾਰਗ ਵੀ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਸੰਸਥਾ ਵਿੱਚ ਪਵਿੱਤਰ ਗ੍ਰੰਥ ਦਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਉਦੋਂ ਤੋਂ ਹੀ ਵਿਵਾਦਾਂ ਵਿੱਚ ਹੈ ਜਦੋਂ ਤੋਂ ਮੈਨੂੰ ਪਤਾ ਹੈ। ਅਜੋਕੇ ਵਿਵਾਦ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਹੁਣ ਤੱਕ ਪਵਿੱਤਰ ਗ੍ਰੰਥ ਦਾ ਮਾਰਗ ਨਹੀਂ ਰਿਹਾ। ਫਿਰ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮੌਜੂਦਾ ਵਿਵਾਦ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਵੀ ਪਵਿੱਤਰ ਗ੍ਰੰਥ ਸੰਸਥਾ ਵਿੱਚ ਵਿਵਾਦਾਂ ਵਿੱਚ ਹੈ।

ਸੰਸਥਾ ਵਿੱਚ ਦਾਖਲ ਹੁੰਦੇ ਹੀ ਖੱਬੇ ਪਾਸੇ ਇੱਕ ਕਮਰੇ ਵਿੱਚ ਪਵਿੱਤਰ ਗ੍ਰੰਥ ਦਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਹੈ। ਸੰਸਥਾ ਦੇ ਅਹਾਤੇ ਵਿਚ ਕੁਝ ਸਮਾਧਾਂ ਵਿਵਾਦਾਂ ਵਿਚ ਹਨ। ਇਹ ਇੱਥੇ ਮਰਨ ਵਾਲੇ ਸਾਧੂਆਂ ਦੇ ਸਮਾਧ ਹਨ। ਇਹ ਮਹੰਤ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸਮਾਧ ਇੱਥੇ ਮੌਜੂਦ ਹੈ, ਇਸ ਸੰਸਥਾ ਦੇ ਮਹੰਤ ਸਨ। ਇਹ ਸਾਰੇ ਸਾਧ ਉਦਾਸੀ ਸਾਧੂ ਸਨ। ਲੋਕ ਸਮਾਧ ਨੂੰ ਸ਼ਰਧਾਂਜਲੀ ਦੇਣ ਲਈ ਵੀ ਆਉਂਦੇ ਹਨ। ਸਾਧੂ ਜੋ ਹੁਣ ਵਿਵਾਦ ਵਿੱਚ ਸੰਸਥਾ ਵਿੱਚ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਸਮਾਧ ਦੀ ਪੂਜਾ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਭਗਵਾਨ ਦਾਸ ਦਾ ਕੇਵਲ ਇੱਕ ਚੇਲਾ ਪਿਆਰਾ ਦਾਸ ਸੀ।

ਈਸ਼ਰ ਦਾਸ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਦੁਆਰਾ ਇੱਕ ਉਦਾਸੀ ਫਕੀਰ ਹੈ। ਉਦਾਸੀ ਦੇ ਵਿਵਾਦ ਵਿੱਚ ਸੰਸਥਾ ਦਾ ਦੌਰਾ ਉਦਾਸੀ ਸਾਧੂ ਇਸ ਸੰਸਥਾ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਮਹੰਤ ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ ਦੇ ਇਕੱਠ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਏ.....

RW-3 ਚੰਨਣ ਸਿੰਘ :-

ਸਿੱਖ ਵਿਵਾਦ ਵਿੱਚ ਸੰਸਥਾ ਵਿੱਚ ਪੂਜਾ ਕਰਨ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਸੰਸਥਾ ਵਿੱਚ ਪਹਿਲੀ ਪਾਤਸ਼ਾਹੀ ਦਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਦਿਹਾੜਾ ਵਿਵਾਦਾਂ ਵਿੱਚ ਰਿਹਾ। ਵਿਚ ਸੰਸਥਾ ਵਿਚ ਪਵਿੱਤਰ ਗ੍ਰੰਥ ਦਾ ਪਾਠ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ

ਝਗੜਾ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਪਿੰਡ ਵਿੱਚ ਵੀ ਜਦੋਂ ਵੀ ਪਿੰਡ ਦੇ ਭਾਈਚਾਰੇ ਦੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਦੁਆਰਾ ਲੋੜ ਹੋਵੇ। ਸਾਰੇ ਮਹੰਤਾਂ ਕੋਲ ਲਮੇ ਕੇਸ਼ ਸਨ।

ਈਸ਼ਰ ਦਾਸ ਇੱਕ ਉਦਾਸੀ ਸਾਧੂ ਹੈ ਅਤੇ ਭਗਵੇਂ ਕੱਪੜੇ ਪਹਿਨਦਾ ਸੀ। ਪਿਛਲੇ ਮਹੰਤ ਵੀ ਭਗਵੇਂ ਕੱਪੜੇ ਪਹਿਨਦੇ ਸਨ। ਪਿਆਰਾ ਦਾਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਭਗਵਾਨ ਦਾਸ ਦਾ ਕੋਈ ਹੋਰ ਚੇਲਾ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਹਾਜ਼ਰ ਬਦਨ ਦਾਸ ਛੋਟੀ ਉਮਰ ਤੋਂ ਹੀ ਵਿਵਾਦਾਂ ਵਿੱਚ ਘਿਰੀ ਸੰਸਥਾ ਦੀ ਇਮਾਰਤ ਵਿੱਚ ਰਹਿ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਮੈਂ ਪਿਛਲੇ 15 ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਵਿਵਾਦਾਂ ਵਿੱਚ ਘਿਰੀ ਸੰਸਥਾ ਵਿੱਚ ਕਦੇ ਨਹੀਂ ਗਿਆ
.....

RW-4 ਥਮਨ ਸਿੰਘ :-

... ..

ਪਿੰਡ ਦੇ ਭਾਈਚਾਰੇ ਨੇ ਪਿਆਰਾ ਦਾਸ ਦੀ ਮੌਤ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਈਸ਼ਰ ਦਾਸ ਨੂੰ ਵਿਵਾਦ ਵਿੱਚ ਸੰਸਥਾ ਦੀ ਦੇਖਭਾਲ ਲਈ ਅਤੇ ਯਾਤਰੀਆਂ ਨੂੰ ਭੋਜਨ ਦੇਣ ਲਈ ਨਿਯੁਕਤ ਕੀਤਾ, ਈਸ਼ਰ ਦਾਸ ਪਿਆਰਾ ਦਾਸ ਜਾਂ ਭਗਵਾਨ ਦਾਸ ਦਾ ਚੇਲਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਵਿਵਾਦਾਂ ਵਿੱਚ ਘਿਰੀ ਸੰਸਥਾ ਵਿੱਚ ਕੇਵਲ ਪਵਿੱਤਰ ਗ੍ਰੰਥ ਹੀ ਪੂਜਾ ਦੀ ਵਸਤੂ ਹੈ। ਉਹ ਪੂਰਨਮਾਸ਼ੀ, ਦੁਸਹਿਰਾ ਮਨਾਉਂਦਾ ਸੀ।

ਵਿਵਾਦਾਂ ਵਿੱਚ ਘਿਰੇ ਡੇਰੇ ਦੇ ਸਾਰੇ ਮਹੰਤ ਉਦਾਸੀ ਸਾਧੂ ਰਹੇ ਹਨ। ਵਿਵਾਦ ਵਿੱਚ ਸੰਸਥਾ ਵਿੱਚ ਗੱਦੀ ਦਾ ਉਤਰਾਧਿਕਾਰ ਗੁਰੂ ਤੋਂ ਚੇਲਾ ਤੱਕ ਹੈ। ਈਸ਼ਰ ਦਾਸ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਪਿਛਲੇ 35 ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਡੇਰੇ ਵਿੱਚ ਰਹਿ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਇਹ ਸਾਰੇ ਮਹੰਤ ਭਗਵਾਨ ਦਾਸ ਜੀ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਜੀ ਕਹਿੰਦੇ ਸਨ।
ਮਹੰਤਾਂ ਦੇ ਵਿਵਾਦ ਵਿੱਚ ਮੈਨੂੰ ਕਦੇ ਵੀ ਸੰਸਥਾ ਵਿੱਚ ਦਾਖਲ ਨਹੀਂ ਹੋਣ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ।

RW-5 ਦਲੀਪ ਸਿੰਘ :-

ਮੈਂ ਸੰਸਥਾ ਨੂੰ ਵਿਵਾਦ ਵਿੱਚ ਦੇਖਿਆ ਹੈ। ਪਵਿੱਤਰ ਗ੍ਰੰਥ ਹੈ
ਸਿਰਫ ਪੂਜਾ ਦੀ ਵਸਤੂ।

... ..

ਕ੍ਰਾਸ-ਪ੍ਰੀਖਿਆ:

ਮੈਂ ਕਦੇ ਵੀ ਸੰਸਥਾ ਦੇ ਅੰਦਰ ਵਿਵਾਦ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਰਿਹਾ.....

RW-6 ਜ਼ੋਰਾ ਸਿੰਘ :-

... ..

ਪਰੰਪਰਾ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਵਿਵਾਦ ਵਾਲੀ ਸੰਸਥਾ ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ ਸੰਤ ਭਗਤ ਭਗਵਾਨ ਦੀ

ਯਾਦ ਵਿਚ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਭਗਤ ਭਗਵਾਨ ਜੀ ਸੱਤਵੇਂ ਗੁਰੂ ਦੇ ਸਿੱਖ ਸਨ। ਇਸ ਅਸਥਾਨ 'ਤੇ ਭਗਤ ਭਗਵਾਨ ਜੀ ਡੰਗਰ ਚਾਰਦੇ ਰਹੇ ਸਨ ਅਤੇ ਸਿੱਖੀ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਦਾ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕਰਦੇ ਸਨ। ਜਦੋਂ ਉਹ ਇਸ ਸਥਾਨ 'ਤੇ ਆਇਆ ਤਾਂ ਉਹ ਫਲਾਸ਼ੀ ਦੇ ਦਰੱਖਤ ਹੇਠਾਂ ਬੈਠ ਗਿਆ ਜਿੱਥੇ ਹੁਣ ਇੱਕ ਥੜ੍ਹਾ ਖੜ੍ਹਾ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ।

...

ਉਪਰੋਕਤ ਸੰਸਕਰਣ ਮੈਨੂੰ ਪਿੰਡ ਦੇ ਬਜ਼ੁਰਗ ਲੋਕਾਂ ਅਤੇ ਖੁਦ ਈਸ਼ਰ ਦਾਸ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਈਸ਼ਰ ਦਾਸ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਮਹੰਤ ਭਗਵਾਨ ਦਾਸ ਦਾ ਚੇਲਾ ਹੈ, ਵਿਵਾਦਾਂ ਵਿੱਚ ਘਿਰੀ ਸੰਸਥਾ ਵਿੱਚ ਪਵਿੱਤਰ ਗ੍ਰੰਥ ਦੀ ਪੂਜਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਲੋਕ ਮੰਚ 'ਤੇ ਅਰਦਾਸ ਕਰਕੇ ਆਪਣੀਆਂ ਸੁੱਖਣਾ ਵੀ ਪੂਰੀਆਂ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਪਿੰਡ ਸਲਾਣਾ ਦੁੱਲਾ ਸਿੰਘ ਦੀ ਆਬਾਦੀ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਨੇੜਲੇ ਪਿੰਡਾਂ ਵਿੱਚ ਵੀ ਸਿੱਖਾਂ ਦਾ ਬੋਲਬਾਲਾ ਹੈ। ਸਿੱਖ ਇਸ ਸੰਸਥਾ ਵਿਚ ਪਵਿੱਤਰ ਗ੍ਰੰਥ ਦੀ ਪੂਜਾ ਲਈ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਸਿੱਖ ਇਸ ਸੰਸਥਾ ਵਿਚ ਪੂਜਾ ਲਈ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਕਿਉਂਕਿ ਇਸ ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ 7 ਵੇਂ ਗੁਰੂ ਦੇ ਸਿੱਖ ਦੀ ਯਾਦ ਵਿਚ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ।

ਕ੍ਰਾਸ-ਪ੍ਰੀਖਿਆ:

ਸਬ ਤਹਿਸੀਲ ਅਮਲੋਹ ਵਿੱਚ ਸਲਾਣਾ ਨਾਮ ਦੇ ਦੋ ਪਿੰਡ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੋਵਾਂ ਪਿੰਡਾਂ ਦਾ ਪਟਵਾਰ ਸਰਕਲ ਵੱਖਰਾ ਹੈ। ਮੈਂ ਸਲਾਣਾ ਜੀਵਨ ਸਿੰਘ ਦੇ ਪਟਵਾਰੀ ਵਜੋਂ ਤਾਇਨਾਤ ਸੀ। ਉਥੋਂ ਮੇਰੀ ਬਦਲੀ ਪਟਵਾਰੀ ਵਜੋਂ ਸਲਾਣਾ ਦੁੱਲਾ ਸਿੰਘ ਹੋ ਗਈ। ...

... ..

ਮੈਂ ਇਹ ਨਹੀਂ ਦੱਸ ਸਕਦਾ ਕਿ ਭਗਤ ਭਗਵਾਨ ਜੀ ਇਸ ਅਸਥਾਨ 'ਤੇ ਕਦੋਂ ਆਏ ਅਤੇ ਕਿੰਨਾ ਸਮਾਂ ਰਹੇ। ਇਹ ਮੇਰੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਵਿੱਚ ਹੈ ਕਿ ਜਦੋਂ ਭਗਤ ਭਗਵਾਨ ਇਸ ਸਥਾਨ 'ਤੇ ਆਏ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਦੋ ਜਾਂ ਤਿੰਨ ਸੰਤ ਸਨ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਮੈਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸੰਤਾਂ ਦੇ ਨਾਮ ਦੇਣ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਹਾਂ। ਮੈਂ ਭਗਤ ਭਗਵਾਨ ਦਾ ਜੀਵਨ ਚਿੱਤਰ ਦੇਣ ਤੋਂ ਅਸਮਰਥ ਹਾਂ। ਮੈਨੂੰ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਜੇ

ਭਗਤ ਭਗਵਾਨ ਇੱਕ ਉਦਾਸੀ ਫਕੀਰ ਸਨ। ਅਸਲ ਵਿਚ ਉਹ ਸਿੱਖ ਸੰਤ ਸਨ। ਰੱਲਾ ਸਿੰਘ, ਦੇਵਾ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਹਰੀ ਸਿੰਘ ਆਦਿ ਉਹ ਵਿਅਕਤੀ ਸਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਉਪਰੋਕਤ ਪਰੰਪਰਾ ਦਿੱਤੀ। ਈਸ਼ਰ ਦਾਸ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਕੋਈ ਉਦਾਸੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਮੇਰੇ ਅਨੁਸਾਰ ਉਦਾਸੀ ਅਤੇ ਸਿੱਖ ਵਿਚ ਫਰਕ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਉਦਾਸੀ ਧੋਤੀ ਪਹਿਨਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਭਗਵੀਂ ਪੱਗ ਬੰਨ੍ਹਦਾ ਹੈ ਜਦਕਿ ਸਿੱਖ ਕੱਚਾ ਪਹਿਨਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਪਾਠ ਕਰਦਾ ਹੈ।.....

(23) RW-7 ਜਗੀਰ ਸਿੰਘ ਵੱਲੋਂ ਕੋਈ ਅਹਿਮ ਬਿਆਨ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ।

(24) ਪੰਜਾਬੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ, ਪਟਿਆਲਾ ਦੇ ਪੰਜਾਬ ਹਿਸਟੋਰੀਕਲ ਸਟੱਡੀਜ਼ ਦੇ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਆਰ.ਡਬਲਿਊ.-8 ਡਾ. ਗੰਡਾ ਸਿੰਘ ਦਾ ਬਿਆਨ ਕੁਝ ਅਹਿਮ ਹੋਵੇਗਾ। ਉਸ ਦੇ ਬਿਆਨ ਦੇ ਸੰਬੰਧਿਤ ਹਿੱਸੇ ਇੱਥੇ ਹੇਠਾਂ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਹਨ:-

"ਮੇਰੀਆਂ ਖੋਜਾਂ ਮੁੱਖ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸਿੱਖ ਇਤਿਹਾਸ ਵਿੱਚ ਹੋਈਆਂ ਹਨ।

ਵੇਂ ਗੁਰੂ , ਗੁਰੂ ਹਰਿਰਾਇ ਦੁਆਰਾ ਬਖਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ । ਮੁਕੋਲੀ ਫੀਸ ਦੇ “ਇ ਸਿੱਖ ਰਿਲੀਜ਼ਨ” ਦੇ ਪੰਨਾ 288-89 ਦੇ ਵਾਲੀਅਮ IV ਵਿੱਚ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਭਗਤ ਭਗਵਾਨ ਗੁਰੂ ਹਰਿਰਾਇ ਜੀ ਕੋਲ ਦੀਖਿਆ ਲੈਣ ਗਏ ਸਨ। ਭਗਤ ਭਗਵਾਨ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਸੰਨਿਆਸੀ ਸਨ ਅਤੇ ਭਗਤ ਗਿਰ ਕਹੇ ਜਾਂਦੇ ਸਨ। ਇੱਕ ਪ੍ਰਚਾਰਕ ਹੋਣ ਦੇ ਨਾਤੇ ਭਗਤ ਭਗਵਾਨ ਸਫਲ ਨਹੀਂ ਹੋਏ ਅਤੇ ਮਿਹਰ ਚੰਦ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਹ ਆਪਣੇ ਸਰੋਤਿਆਂ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਮਜ਼ਬੂਤ ਪ੍ਰਭਾਵ ਬਣਾਉਣ ਦੇ ਯੋਗ ਨਹੀਂ ਹਨ। ਮਿਹਰ ਚੰਦ ਨੇ ਫਿਰ ਭਗਤ ਭਗਵਾਨ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਕੋਲ ਜਾਣ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਆਸ਼ੀਰਵਾਦ ਲੈਣ ਦੀ ਸਲਾਹ ਦਿੱਤੀ। ਇਸ ਦੇ ਸੰਪੂਰਨ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਗੁਰੂ ਹਰਿ ਰਾਏ ਨੇ ਭਗਤ ਭਗਵਾਨ ਨੂੰ ਇੱਕ ਮਿਸ਼ਨਰੀ ਵਜੋਂ ਪੂਰਬੀ ਪ੍ਰਾਂਤਾਂ ਵਿੱਚ ਜਾਣ ਅਤੇ ਗੁਰੂ ਦੀਆਂ ਸਿੱਖਿਆਵਾਂ ਦਾ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿਹਾ। ਪਹਿਲੇ ਸੰਸਕਰਣ ਦੇ ਖੰਡ 9 ਪੰਨਾ 3574 ਅਤੇ 3579 ਵਿੱਚ ਅਤੇ ਦੂਜੇ ਵਿੱਚ ਪੰਨਾ 3572-3577 ਵਿੱਚ ਸੂਰਜ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਵਿੱਚ ਵੀ ਭਗਤ ਭਗਵਾਨ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਹੈ। ਸੂਰਜ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ 10 ਸਿੱਖ ਗੁਰੂਆਂ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਸੰਪੂਰਨ ਇਤਿਹਾਸਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਹੈ ਅਤੇ ਲੇਖਕ ਭਾਈ ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ ਹੈ। ...

... ..

ਇਕ ਬਿਰਤਾਂਤ ਅਨੁਸਾਰ ਬਾਬਾ ਸਿਰੀ ਚੰਦ ਦੀ ਮੌਤ 1669 ਈ. 1611 ਈਸਵੀ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰੀ ਅਤੇ ਇੱਕ ਹੋਰ ਸੰਸਕਰਣ ਦੱਸਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸਦੀ ਮੌਤ 1597 ਈ: ਦੇ ਅਨੁਸਾਰੀ 1654 ਈ. ਗੁਰੂ ਹਰਿ ਰਾਏ 1645 ਈਸਵੀ ਵਿੱਚ ਗਈ ਉੱਤੇ ਚੜ੍ਹੇ ਅਤੇ 1661 ਈਸਵੀ ਵਿੱਚ ਅਕਾਲ ਚਲਾਣਾ ਕਰ ਗਏ।

ਕ੍ਰਾਸ-ਪ੍ਰੀਖਿਆ:

ਉਦਾਸੀ ਸੰਪਰਦਾ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਬਾਬਾ ਸਿਰੀ ਚੰਦ ਦੇ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਹੋਈ। ਬਾਬਾ ਸਿਰੀ ਚੰਦ ਧਰਮ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕੀਤੀ ਗਈ

ਮਿਹਰ ਚੰਦ ਦਾ ਚੰਦ। ਮੈਂ ਇਸ ਬਿੰਦੂ 'ਤੇ ਨਿਸ਼ਚਤ ਨਹੀਂ ਹਾਂ। ਛੇਵੇਂ ਗੁਰੂ , ਗੁਰੂ ਹਰ ਗੋਬਿੰਦ ਦੇ ਪੁੱਤਰ ਬਾਬਾ ਗੁਰਦਿੱਤਾ , ਉਦਾਸੀ ਨਹੀਂ ਸਨ, ਹਾਲਾਂਕਿ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਪਿਤਾ ਦੁਆਰਾ ਬਾਬਾ ਸਿਰੀ ਚੰਦ ਕੋਲ ਮਾਰਗਦਰਸ਼ਨ ਲਈ ਭੇਜਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਰਿਕਾਰਡ 'ਤੇ ਅਜਿਹਾ ਕੁਝ ਵੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜੋ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੋਵੇ ਕਿ ਬਾਬਾ ਸਿਰੀ ਚੰਦ ਦੇ ਹੱਥੋਂ ਸੇਧ ਲਈ ਗਈ ਸੀ। ਬਾਬਾ ਗੁਰਦਿੱਤਾ ਭਾਵੇਂ ਕੁਝ ਸਮੇਂ ਲਈ ਬਾਬਾ ਸਿਰੀ ਚੰਦ ਦੇ ਨਾਲ ਰਹੇ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਉਦਾਸੀ ਧਰਮ ਨਹੀਂ ਅਪਣਾਇਆ। ਮੈਂ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਕੋਈ ਅਧਿਐਨ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਕਿ ਬਾਬਾ ਗੁਰਦਿੱਤਾ ਜੀ ਦਾ ਕੋਈ ਚੇਲਾ ਸੀ ਜਾਂ ਨਹੀਂ। ਉਦਾਸੀਆਂ ਸਿੱਖਾਂ ਤੋਂ ਵੱਖਰਾ ਧਰਮ ਨਹੀਂ ਹੈ ਅਤੇ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਦਾ ਗਠਨ ਅਤੇ ਆਦੇਸ਼ ਹੈ। ਉਦਾਸੀ ਧਰਮ ਦੇ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਹਿੰਦੂਆਂ ਦੇ ਉਲਟ ਸਿੱਖਾਂ ਤੋਂ ਸਿਰਫ ਵੱਖਰੇ ਹਨ ਜੋ ਸਿੱਖਾਂ ਤੋਂ ਬਿਲਕੁਲ ਵੱਖਰੇ ਹਨ। ਇਸ ਅਰਥ ਵਿਚ ਮੈਂ ਇਹ ਆਖਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਉਦਾਸੀਆਂ ਸਿਰਫ ਸਿੱਖਾਂ ਦਾ ਹੁਕਮ ਹੈ ਨਾ ਕਿ ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿਚ ਕੋਈ ਵੱਖਰਾ ਧਰਮ।

ਮੈਂ ਆਖਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਉਦਾਸੀ ਵੀ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਹਨ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਬਾਬਾ ਸਿਰੀ ਚੰਦ ਵਾਂਗ ਮੰਨਦੇ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਅੰਤਰ ਮਾਮੂਲੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਹੈ

ਕਿ ਉਹ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਬਾਬਾ ਸਿਰੀ ਚੰਦ ਦੀ ਪੂਜਾ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਸਿੱਖਾਂ ਤੋਂ ਉਲਟ ਉਦਾਸੀ ਵੀ ਸਮਾਧਾਂ 'ਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਸਤਿਕਾਰ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ। ਮੈਂ ਕਦੇ ਕਿਸੇ ਉਦਾਸੀ ਸੰਸਥਾ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਗਿਆ ਜਿੱਥੇ ਗੋਲਾ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਪੂਜਾ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

ਇਹ ਸੱਚ ਹੈ ਕਿ ਸਿੱਖਾਂ ਵਿਚ ਕੇਵਲ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਹੀ ਪੂਜਾ ਹੈ। ਸਿੱਖ ਉਹ ਹੈ ਜੋ 10 ਗੁਰੂਆਂ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਆਪਣੇ ਧਰਮ ਦੇ ਲੇਖ ਵਜੋਂ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਕੁਝ ਵਿਅਕਤੀ ਅਜਿਹੇ ਵੀ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਿੱਖ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਹਾਲਾਂਕਿ ਉਹ 10 ਗੁਰੂਆਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਕੁਝ ਹੋਰ ਗੁਰੂਆਂ ਦਾ ਸਤਿਕਾਰ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਵਾਲੇ ਨਾਮਧਾਰੀ ਇੱਕ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟਾਂਤ ਹਨ। ਨਿਰਮਲਿਆਂ ਦੇ ਵੱਖਰੇ ਅਖਾੜੇ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰਧਾਨਗੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਗੁਰੂਆਂ ਨੇ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਉਦਾਸੀਆਂ ਦੇ ਆਪਣੇ ਅਖਾੜੇ ਹਨ, ਸਿਧਾਂਤ ਧੁੰਨਾ ਅਤੇ ਬਖਸ਼ੀਸ਼ ਹਨ। ...

... ..

ਹਾਲਾਂਕਿ ਉਹ ਖੰਡੇ ਦੀ ਪਾਹੁਲ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਮੰਨਦੇ। ਖੰਡੇ ਕੇ ਪਾਹੁਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਸਿੱਖ ਚਰਨ ਪਾਹੁਲ ਲੈਂਦੇ ਸਨ। ਇਹ ਪੀਣ ਵਾਲਾ ਪਾਣੀ ਸੀ ਜਿਸ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਅੰਗੂਠੇ ਨੇ ਛੂਹਿਆ ਹੈ। ਮਿਹਰ ਚੰਦ ਜਿਸ ਦਾ ਮਾਰਗਦਰਸ਼ਨ ਭਗਤ ਭਗਵਾਨ ਨੇ 7 ਵੀਂ ਤੱਕ ਜਾਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਮੰਗਿਆ ਸੀ

ਗੁਰੂ ਉਦਾਸੀ ਸੀ। ਇਹ ਕਿਤੇ ਵੀ ਜ਼ਿਕਰ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਭਗਤ ਭਗਵਾਨ ਨੇ ਮਿਹਰ ਚੰਦ ਕੋਲ ਜਾਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਉਦਾਸੀਆਂ ਦੀ ਭੇਖ ਸਵੀਕਾਰ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਇਸ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਸੂਰਜ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਵਿਚ ਦਰਜ ਹੈ ਜਿਸ ਦਾ ਮੈਂ ਪੰਨਾ 3573 'ਤੇ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਭਗਤ ਭਗਵਾਨ ਜੋ ਮਿਹਰ ਚੰਦ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨਾਂ ਲਈ ਉਦਾਸੀ ਵੇਸ ਵਿਚ ਗੋਦ ਲਏ ਸਨ। ਇਸਦਾ ਮਤਲਬ ਸਿਰਫ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਉਸਨੇ ਉਦਾਸੀ ਪਹਿਰਾਵਾ ਪਹਿਨਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਇਹ ਕਿਤੇ ਵੀ ਜ਼ਿਕਰ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਭਗਤ ਭਗਵਾਨ ਨੇ ਗੁਰੂ ਹਰਿਰਾਇ ਤੋਂ ਚਰਨ ਪਾਹੁਲ ਲਈ ਸੀ। ਮੈਂ ਇੱਥੇ ਦੱਸ ਸਕਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਚਰਨ ਪਾਹੁਲ ਲੈਣਾ ਕਿਤੇ ਵੀ ਦਰਜ ਨਹੀਂ ਹੈ।

ਇੱਕ ਉਦਾਸੀ ਮਿਸ਼ਨਰੀ ਹੋਣ ਦੇ ਨਾਤੇ ਭਗਤ ਭਗਵਾਨ ਦਾ ਕੋਈ ਪ੍ਰਭਾਵ ਨਹੀਂ ਸੀ ਅਤੇ ਇਹ ਗੁਰੂ ਹਰਿਰਾਇ ਜੀ ਦੇ ਅਰੰਭ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸਫਲ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਮੈਂ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਅਧਿਐਨ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਕਿ ਭਗਤ ਭਗਵਾਨ ਦੇ ਚੇਲੇ ਉਦਾਸੀ ਡੇਰਿਆਂ ਦੇ ਇੰਚਾਰਜ ਰਹੇ ਹਨ ਜਾਂ ਨਹੀਂ।

(25) ਉਪਰੋਕਤ ਅੰਸ਼ ਕੁਝ ਹੋਰ ਮੌਖਿਕ ਸਬੂਤਾਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਸਬੂਤ ਦੇ ਸੰਬੰਧਿਤ ਟੁਕੜੇ ਹਨ ਜੋ ਦੁਹਰਾਉਣ ਵਾਲੇ ਜਾਂ ਬੇਲੋੜੇ ਹਨ।

(26) ਉਪਰੋਕਤ ਦੀ ਪੜਚੋਲ, ਸੰਸਥਾ ਦੇ ਨਿਮਨਲਿਖਤ ਚਰਿੱਤਰ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦੀ ਹੈ:-

(1) ਭਗਤ ਭਗਵਾਨ ਉਸ ਸੰਸਥਾ ਲਈ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਸਨ ਜਿਸਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਗੁਰੂਆਂ ਅਤੇ ਚੇਲਿਆਂ ਦੇ ਉਤਰਾਧਿਕਾਰੀ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ।

(2) ਇੱਕ ਪਾਸੇ ਸਮਾਧ ਮੌਜੂਦ ਹਨ। ਉਤਰਾਧਿਕਾਰ ਭਗਤ ਭਗਵਾਨ ਤੋਂ ਉਸ ਦੇ ਚੇਲਾ

ਪਿਆਰਾ ਦਾਸ ਨੂੰ ਸੀ ਜੋ ਬਿਨਾਂ ਚੇਲੇ ਦੇ ਮਰ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਗੁਰਭਾਈ (ਕਿਉਂਕਿ ਈਸ਼ਰ ਦਾਸ ਵੀ ਪਿਆਰਾ ਦਾਸ ਦਾ ਚੇਲਾ ਸੀ) ਦੇ ਹੱਕ ਵਿਚ ਉਤਰਾਧਿਕਾਰ ਦੀ ਖੁੱਲ੍ਹ ਦਿੱਤੀ ਸੀ। ਇਹ ਮੁੱਦਾ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਕੋਈ ਗੁਰਭਾਈ ਜਾਇਜ਼ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸਫਲ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ, ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਦਾ ਤੱਥ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਈਸ਼ਰ ਦਾਸ ਨੇ ਭਗਤ ਭਗਵਾਨ ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਉਤਰਾਧਿਕਾਰੀ ਲੱਭਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਵੀ ਗੱਲ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਭਗਤ ਭਗਵਾਨ ਖੁਦ ਇੱਕ ਸਿੱਖ ਸੰਤ ਸਨ। ਇਸ ਨੂੰ ਮਾਲੀਆ ਰਿਕਾਰਡ (ਐਕਸ. ਪੀ. 6,7,8,12,16,17,22) ਤੋਂ ਵਿਧੀਵਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪੈਦਾ ਹੋਏ ਉਤਰਾਧਿਕਾਰ ਦੇ ਤੱਥ ਦੁਆਰਾ ਵੀ ਝੁਠਲਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਕਿਉਂਕਿ ਚੇਲਿਆਂ ਰਾਹੀਂ ਉਤਰਾਧਿਕਾਰੀ ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਦੇ ਸੰਕਲਪ ਤੋਂ ਪਰਦੇਸੀ ਹੈ। 7 ਵੇਂ ਗੁਰੂ ਦੁਆਰਾ ਭਗਤ ਭਗਵਾਨ ਦੀ ਬਖਸ਼ਿਸ਼ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਬਾਰੇ ਇੱਕ ਇਤਿਹਾਸਕਾਰ ਦਾ ਬਿਰਤਾਂਤ, ਸੰਸਥਾ ਵਿੱਚ ਸਿੱਖੀ ਪ੍ਰਚਾਰ ਨੂੰ ਜਾਰੀ ਰੱਖਣ ਲਈ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਇੱਕ ਸਿੱਖ ਹੋਣ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਨਹੀਂ ਹੈ।

(3) ਭਾਵੇਂ ਜਵਾਬ ਦੇਣ ਵਾਲਿਆਂ ਦੇ ਗਵਾਹਾਂ ਨੇ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਪਾਠ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਸੰਸਥਾ ਵਿੱਚ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਹੋਣ ਬਾਰੇ ਦੱਸਿਆ ਹੈ, ਪਰ ਸਿੱਖ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਦੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾ ਨੂੰ ਉਧਾਰ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਹੋਰ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਕਾਰਕ, ਸਮਾਧਾਂ ਦੀ ਹੋਂਦ ਅਤੇ ਪੂਜਾ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਗੈਰਹਾਜ਼ਰ ਹਨ। ਸਿਰੀ ਚੰਦ ਦੇ ਪੋਰਟਰੇਟ ਸੁਝਾਅ ਦੇਣਗੇ।

(27) ਡਾ. ਗੰਡਾ ਸਿੰਘ ਦੀ ਖੋਜ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਅਧਿਐਨ ਦਾ ਇਤਿਹਾਸਕ ਪਹਿਲੂ ਇਤਿਹਾਸ ਨੂੰ ਉਜਾਗਰ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਦੀ ਹੱਦ ਤੱਕ ਹੀ ਸਤਿਕਾਰ ਦਾ ਹੱਕਦਾਰ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸੂਰਤ ਵਿੱਚ ਸਾਰੇ ਇਤਿਹਾਸਕ ਪਰਿਪੇਖਾਂ ਜਾਂ ਅਤੀਤ ਦੇ ਚਰਿੱਤਰ ਦੇ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਵਾਂਗ ਦੁਵਿਧਾਜਨਕ ਅਤੇ ਅਟਕਲਾਂ ਵਾਲਾ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜੋ ਬੰਧਕ ਹਨ। ਸਿਧਾਂਤਕਾਰਾਂ ਦੇ ਹੱਥੋਂ ਕੁਝ ਅਟਕਲਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਡਿਵੀਜ਼ਨ ਬੈਂਚ ਨੇ ਨਿਤਿਆ ਨੰਦ ਆਦਿ ਦੇ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮੁੱਦੇ 'ਤੇ ਸੁਣਵਾਈ ਕਰਦਿਆਂ ਕੀਤਾ। ਬਨਾਮ SGPC, ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ⁴, ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ:-

"20. ਐਵੀਡੈਂਸ ਐਕਟ ਦੇ ਸੈਕਸ਼ਨ 57 ਦੇ ਤਹਿਤ, ਅਦਾਲਤ ਇਹ ਮੰਨ ਸਕਦੀ ਹੈ ਕਿ ਕੋਈ ਵੀ ਕਿਤਾਬ ਜਿਸ ਦਾ ਉਹ ਜਨਤਕ ਜਾਂ ਆਮ ਹਿੱਤ ਦੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਬਾਰੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਲਈ ਹਵਾਲਾ ਦਿੰਦਾ ਹੈ, ਵਿਅਕਤੀ ਦੁਆਰਾ ਲਿਖੀ ਅਤੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਅਤੇ ਸਮੇਂ ਅਤੇ ਸਥਾਨ 'ਤੇ, ਕਿਸ ਦੁਆਰਾ ਜਾਂ ਜਿਸ 'ਤੇ ਇਸਦਾ ਉਦੇਸ਼ ਹੈ। ਲਿਖਿਆ ਜਾਂ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਜਨਤਕ ਇਤਿਹਾਸ ਦੇ ਸਵਾਲਾਂ ਵਿੱਚ, ਅਦਾਲਤ ਸਿਰਫ ਬਦਨਾਮ ਜਾਂ ਨਿਰਵਿਵਾਦ ਤੱਥਾਂ ਦੇ ਸਬੂਤਾਂ ਨਾਲ ਹੀ ਨਿਬੇੜਾ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਪਰ ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕਿ ਕਥਿਤ ਪਰੰਪਰਾ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਕਿਤਾਬਾਂ ਦੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਹਵਾਲੇ ਦਾ ਕੋਈ ਨਿਆਂਇਕ ਨੋਟਿਸ ਲਿਆ ਜਾ ਸਕੇ, ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕਿ ਹਵਾਲੇ ਨੂੰ ਪਰੰਪਰਾ ਦੀ ਹੋਂਦ ਦਾ ਸਬੂਤ ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਸਕੇ, ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕਿ ਅੰਸ਼ਾਂ ਦੀ ਹੋਂਦ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਹੋਰ ਕੁਝ ਸਾਬਤ ਕਰਨਾ ਹੋਵੇਗਾ। ਇਹ ਦਰਸਾਇਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਲੇਖਕ ਨੂੰ ਕੋਈ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਗਿਆਨ ਅਤੇ ਕਥਿਤ ਪਰੰਪਰਾ ਸੀ, ਜਾਂ ਇਹ ਕਿ ਇਹ ਪਰੰਪਰਾ ਇਤਿਹਾਸ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਦੁਹਰਾਈ ਹੈ। ਅਚਲ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਮਹੰਤ ਗਿਰਧਾਰੀ ਦਾਸ, (1937) 39 PLR

802 ਵਿੱਚ ਲਾਹੌਰ ਹੋਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਡਿਵੀਜ਼ਨ ਬੈਂਚ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ ਹੇਠ ਲਿਖੀਆਂ ਟਿੱਪਣੀਆਂ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਲਾਭਦਾਇਕ ਬਣਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ :

“ਕਥਿਤ ਪਰੰਪਰਾ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਕਿਤਾਬਾਂ ਦੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਅੰਸ਼ ਦਾ ਨਿਆਂਇਕ ਨੋਟਿਸ ਲਏ ਜਾਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਇਸ ਹਵਾਲੇ ਦੀ ਹੋਂਦ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਹੋਰ ਕੁਝ ਸਾਬਤ ਕਰਨਾ ਪਏਗਾ, ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕਿ ਹਵਾਲੇ ਨੂੰ ਪਰੰਪਰਾ ਦੀ ਹੋਂਦ ਦਾ ਸਬੂਤ ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਸਕੇ। ਇਹ ਦਰਸਾਇਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਲੇਖਕ ਨੂੰ ਕਥਿਤ ਪਰੰਪਰਾ ਦਾ ਕੋਈ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਗਿਆਨ ਸੀ ਜਾਂ ਇਹ ਪਰੰਪਰਾ ਇਤਿਹਾਸ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਦੁਹਰਾਈ ਹੈ।

(28) ਉਪਰੋਕਤ ਤੱਥ ਸਾਡੇ ਸਿੱਟੇ ਦਾ ਆਧਾਰ ਬਣੇਗਾ ਕਿਉਂਕਿ ਸਾਨੂੰ ਕਿਸੇ ਸਿੱਖ ਸੰਸਥਾ ਜਾਂ ਸਿੱਖ ਰੀਤੀ-ਰਿਵਾਜਾਂ ਦਾ ਕੋਈ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਲੱਛਣ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦਾ ਜੋ ਵਿਵਾਦ ਵਿੱਚ ਹੈ। ਮਾਣਯੋਗ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਨੇ ਉੱਤਮ ਦਾਸ ਚੇਲਾ ਸੁੰਦਰ ਦਾਸ ਬਨਾਮ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ, ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ (ਸੁਪਰਾ) ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਸੁਣਵਾਈ ਕੀਤੀ।

ਅਧੀਨ :-

“ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਿੱਖ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ ਇਸ ਬਾਰੇ ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਮੁੱਦੇ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕਿਵੇਂ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ

-

(i) ਲਾਗੂ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਕਾਨੂੰਨ ਵਿੱਚ ਕੁਝ ਵੀ ਹੋਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ, ਜੇਕਰ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਕਾਰਵਾਈ ਵਿੱਚ ਇਹ ਵਿਵਾਦ ਹੈ ਕਿ ਕਿਸੇ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਨੂੰ ਸਿੱਖ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਐਲਾਨਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ, ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ, ਉਕਤ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਵਿਵਾਦ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਮਾਮਲੇ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਗੁਰਦੁਆਰਾ, ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਕਰੇ ਕਿ ਉਪ ਧਾਰਾ (2) ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਇਸ ਨੂੰ ਸਿੱਖ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਘੋਸ਼ਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ।

(ii) ਜੇਕਰ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਨੂੰ ਪਤਾ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਗੁਰਦੁਆਰਾ -

(i) ਦੁਆਰਾ ਸਥਾਪਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਜਾਂ ਦਸ ਸਿੱਖ ਗੁਰੂਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਸੇ ਦੀ ਯਾਦ ਵਿੱਚ, ਜਾਂ ਦਸ ਸਿੱਖ ਗੁਰੂਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਸੇ ਦੇ ਜੀਵਨ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਵੀ ਘਟਨਾ ਦੀ ਯਾਦ ਵਿੱਚ ਅਤੇ ਸਿੱਖਾਂ ਦੁਆਰਾ ਜਨਤਕ ਪੂਜਾ ਲਈ ਵਰਤਿਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਇਸ ਦੀ ਪੇਸ਼ਕਾਰੀ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਅਤੇ ਸਮੇਂ ਧਾਰਾ 7 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (1) ਅਧੀਨ ਪਟੀਸ਼ਨ; ਜਾਂ

(ii) ਦਸ ਸਿੱਖ ਗੁਰੂਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਨਾਲ ਜੁੜੀ ਕੁਝ ਪਰੰਪਰਾ ਦੇ ਕਾਰਨ, ਸੈਕਸ਼ਨ 7 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (1) ਅਧੀਨ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦੀ ਪੇਸ਼ਕਾਰੀ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਅਤੇ ਉਸ ਸਮੇਂ, ਸਿੱਖਾਂ ਦੁਆਰਾ ਮੁੱਖ ਤੌਰ 'ਤੇ ਜਨਤਕ ਪੂਜਾ ਲਈ ਵਰਤੀ ਜਾਂਦੀ ਸੀ; ਜਾਂ

(iii) ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ ਸਿੱਖਾਂ ਦੁਆਰਾ ਜਨਤਕ ਪੂਜਾ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਅਤੇ ਧਾਰਾ 7 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (1) ਅਧੀਨ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦੀ ਪੇਸ਼ਕਾਰੀ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਅਤੇ

ਸਮੇਂ, ਸਿੱਖਾਂ ਦੁਆਰਾ ਅਜਿਹੀ ਪੂਜਾ ਲਈ ਵਰਤੀ ਜਾਂਦੀ ਸੀ; ਜਾਂ

(iv) ਇੱਕ ਸਿੱਖ ਸ਼ਹੀਦ, ਸੰਤ ਜਾਂ ਇਤਿਹਾਸਕ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਯਾਦ ਵਿੱਚ ਸਥਾਪਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਧਾਰਾ 7 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (1) ਅਧੀਨ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦੀ ਪੇਸ਼ਕਾਰੀ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਅਤੇ ਸਮੇਂ, ਸਿੱਖਾਂ ਦੁਆਰਾ ਜਨਤਕ ਪੂਜਾ ਲਈ ਵਰਤਿਆ ਗਿਆ ਸੀ; ਜਾਂ

(v) ਧਾਰਾ 7 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (1) ਅਧੀਨ ਪਟੀਸ਼ਨ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਅਤੇ ਉਸ ਸਮੇਂ, ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਨਾਲ ਜੁੜੀ ਕਿਸੇ ਘਟਨਾ ਨੂੰ ਮੁੱਖ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸਿੱਖਾਂ ਦੁਆਰਾ ਜਨਤਕ ਪੂਜਾ ਲਈ ਵਰਤਿਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਦੇ ਕਾਰਨ, ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਕਰੇਗਾ ਕਿ ਇਸਨੂੰ ਘੋਸ਼ਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਸਿੱਖ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਬਣੇ, ਅਤੇ ਉਸ ਅਨੁਸਾਰ ਰਿਕਾਰਡ ਅਤੇ ਆਰਡਰ ਕਰੇ।

(29) ਸਿੱਖ ਘੋਸ਼ਿਤ ਕਰਦੇ ਸਮੇਂ ਧਿਆਨ ਦੇਣ ਯੋਗ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਵਾਂ

ਪ੍ਰੀਤਮ ਦਾਸ ਮਹੰਤ ਬਨਾਮ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ (ਸੁਪਰਾ) ਵਿੱਚ ਮਾਨਯੋਗ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਇੱਕ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਵਜੋਂ ਸੰਸਥਾ ਨੂੰ ਬਾਖ਼ੂਬੀ ਨਾਲ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ।

(30) ਅਸੀਂ ਹੁਣ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ੀ ਸਬੂਤ Ex.P1 ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦੇ ਸਕਦੇ ਹਾਂ ਜੋ ਕਿ ਪਿੰਡ ਸਲਾਣਾ ਦੂਲਾ ਸਿੰਘ, ਤਹਿਸੀਲ ਸਰਹਿੰਦ, ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਪਟਿਆਲਾ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਵੰਸ਼ ਸਾਰਣੀ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਐਬਸਟਰੈਕਟ ਹੈ, ਜਿਸਦਾ ਸੰਬੰਧਿਤ ਹਿੱਸਾ ਇੱਥੇ ਹੇਠਾਂ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ:-

“ਯਾਰ ਦਾਸ
ਚੇਲਾ
ਕਿਸ਼ਨ ਦਾਸ
ਚੇਲਾ
ਬੀਰ ਦਾਸ
ਚੇਲਾ
ਭਗਵਾਨ ਦਾਸ
ਈਸ਼ਰ ਦਾਸ

ਚਰਨ ਦਾਸ (ਲਾਲ ਸਿਆਹੀ ਵਿੱਚ)”।

(31) Ex.P2 ਮੱਘਰ 8, ਸੰਬੰਧਿਤ ਦੇ ਹੁਕਮ ਦੀ ਕਾਪੀ ਹੈ 1933, ਜਿਸ ਦਾ ਸੰਬੰਧਿਤ ਹਿੱਸਾ ਇੱਥੇ ਹੇਠਾਂ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ:-

“ਪੇਸ਼ੀ ਵਿਚ ਕੇਸ ਦੀ ਫਾਈਲ ਨੂੰ ਘੋਖਣ 'ਤੇ, ਇਹ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਸਾਬਕਾ ਸ਼ਾਹਾਂ (ਸ਼ਾਸਕਾਂ) ਦੇ ਸਮੇਂ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਮੁਆਫਿਦਰ ਨਾਲ ਕੋਈ ਸਨਦ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਸਨਦ ਦੀ ਅਣਹੋਂਦ ਵਿੱਚ, ਜ਼ਮੀਨ ਜ਼ਬਤ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਪਰ ਜਾਹਰ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਜ਼ਮੀਨ 'ਤੇ ਮੁਫਿਦਾਰ ਦਾ ਲੰਮੇ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਕਬਜ਼ਾ ਹੈ। ਇਸ ਮੁਆਫੀ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿਚ ਵੱਡਾ ਸਬੂਤ ਇਹ ਹੈ ਕਿ 1915 ਵਿਚ ਮਹੰਤੀ ਦੇ ਝਗੜੇ ਦੇ ਸਮੇਂ, ਮੁਆਫਿਦਾਰ

ਨੂੰ 500/- ਰੁਪਏ ਨਜ਼ਰਾਨਾ ਵਜੋਂ ਅਦਾ ਕਰਨ 'ਤੇ ਮੋਹਨਸਿੰਘ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਅਤੇ ਨਾਜ਼ਰਾਣੇ ਦੀ ਅਦਾਇਗੀ ਦੀ ਤਸਦੀਕ ... ਮਾਲ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਉਸ ਸਮੇਂ, ਮੁਆਫੀ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿਚ ਇਹ ਸਥਿਤੀ ਜਾਣੀ ਜਾਂਦੀ ਸੀ. ਜਦੋਂ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਮੁਆਫੀ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿਚ ਨਜ਼ਰਾਨਾ ਲਿਆ ਗਿਆ ਤਾਂ ਕੋਈ ਇਤਰਾਜ਼ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਅਤੇ ਉਠਾਇਆ ਗਿਆ। ਇਸ ਲਈ ਮੁਆਫੀ ਨੂੰ ਹੁਣ ਜ਼ਬਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਤੁਹਾਡੀ ਰਾਏ ਅਤੇ ਇਤਰਾਜ਼ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਇਹ ਮੁਆਫੀ ਨੂੰ ਜਾਰੀ ਰੱਖਣ ਲਈ ਢੁਕਵਾਂ ਮਾਮਲਾ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਤੁਸੀਂ ਆਦੇਸ਼ ਜਾਰੀ ਕਰਨ ਦੇ ਯੋਗ ਹੋ ਕਿਉਂਕਿ ਤੁਹਾਡੀ ਰਾਏ ਸਵੀਕਾਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਇਸ ਨਾਲ ਫਾਈਲ ਵਾਪਸ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਪਹਿਲਾਂ ਆਪਣੇ ਪ੍ਰਸਤਾਵ ਵਿੱਚ ਸਪਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਜ਼ਮੀਨ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਮੁਆਫੀ ਨੂੰ ਮੌਰੋਸੇ-ਏ-ਅਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ।

ਸਾਬਕਾ ਸ਼ਾਹਾਨ (ਸ਼ਾਸਕਾਂ) ਦੇ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਮੁਆਫੀਦਾਰ ਦਾ (ਆਮ ਪੂਰਵਜ)। ਇਹ ਵਾਕ ਕਿਸੇ ਸਬੰਧ ਜਾਂ ਬਿਆਨ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਜਦੋਂ ਇਸ ਦਫਤਰ ਵੱਲੋਂ ਇਤਰਾਜ਼ ਉਠਾਇਆ ਗਿਆ ਤਾਂ ਇਸ ਦੇ ਉਲਟ ਲਿਖਿਆ ਗਿਆ ਕਿ ਮੁਆਫੀਦਾਰ ਅਤੇ ਲੰਬੜਦਾਰਾਂ ਆਦਿ ਦੇ ਕਥਨ ਅਨੁਸਾਰ ਮੁਆਫੀ ਸਾਬਕਾ ਸ਼ਾਹਾਂ (ਸ਼ਾਸਕਾਂ) ਦੇ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਹੀ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਸੀ। ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਗਲਤੀ ਹੈ. ਜੇ ਇਹ ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਕਿ ਮੁਆਫੀਦਾਰ ਅਤੇ ਲੰਬੜਦਾਰ ਰਾਜ ਜੋ ਮੁਆਫੀ ਨੂੰ ਸਾਬਕਾ ਸ਼ਾਹਾਨ (ਸ਼ਾਸਕਾਂ) ਦੇ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਇਹ ਸਭ ਤੋਂ ਢੁਕਵਾਂ ਸੀ। ਭਵਿੱਖ ਵਿੱਚ, ਤੁਹਾਨੂੰ ਇਸਦਾ ਧਿਆਨ ਰੱਖਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ. ਪਰ ਇਹ ਵੀ ਸ਼ਰਤ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਮੁਆਫੀ ਉਦੋਂ ਤੱਕ ਜਾਰੀ ਰਹੇਗਾ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਕੋਈ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਜਾਂ ਉਸਦਾ ਉੱਤਰਾਧਿਕਾਰੀ ਬ੍ਰਹਮਚਾਰੀ ਰਹੇਗਾ, ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਇਹ ਜ਼ਬਤ ਹੋ ਜਾਵੇਗਾ। ਪਾਲਣਾ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਰਿਪੋਰਟ ਕਰੋ।

ਮਿਤੀ ਮੱਘਰ 8, ਸੰਬਤ 1933।

ਦਫਤਰ ਸਦਰ ਬੰਦੋਬਸਤ ਤੋਂ।

(32) Ex.P3 ਪਿੰਡ ਸਲਾਣਾ ਦੂਲਾ ਸਿੰਘ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਆਰਜ਼ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਅੰਸ਼ ਹੈ, ਜਿਸ ਦਾ ਸੰਬੰਧਿਤ ਹਿੱਸਾ ਹੇਠਾਂ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ:-

“ਇਸ ਪਿੰਡ ਵਿੱਚ ਮੁਆਫੀ ਨੂੰ ਫਰਦ ਲਾ-ਖਰਾਜ ਵਿੱਚ ਦਰਜ 85 ਵਿੱਘੇ ਅਤੇ 7 ਬਿਸਵਾਸ ਪੁਖਤਾ ਜ਼ਮੀਨ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ (ਜ਼ਮੀਨ ਦੇ ਮਾਲੀਏ ਦੀ ਅਦਾਇਗੀ ਤੋਂ ਮੁਕਤ ਜ਼ਮੀਨ ਬਾਰੇ ਬਿਆਨ ਮਿਤੀ, ਮੱਘਰ 15, ਸੰਬਤ 1933 (ਬੀ. ਕੇ.) ਦੀ ਪ੍ਰਵਾਨਗੀ ਨਾਲ। ਮਾਨ ਦਾਸ, ਸਾਧ ਉਦਾਸੀ ਦੇ ਬਾਵਾ ਕਿਸ਼ਨ ਦਾਸ ਚੇਲਾ ਦੇ ਨਾਮ 'ਤੇ ਮਹਾਤਮ ਇਸ ਸ਼ਰਤ 'ਤੇ ਕਿ ਉਹ ਬ੍ਰਹਮਚਾਰੀ ਰਹੇ ਅਤੇ ਪਰਿਵਾਰ ਨਾ ਰੱਖੇ। ਸਾਧ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਅਸੀਂ ਭਵਿੱਖ ਵਿੱਚ ਅਜਿਹਾ ਕਰਾਂਗੇ। ਭਵਿੱਖ ਵਿੱਚ, ਜੇਕਰ, ਕੋਈ ਸਹਿ-ਸ਼ੇਅਰਰ ਜਾਂ ਪਿੰਡ ਦੇ ਸਾਰੇ ਸਹਿ-ਸ਼ੇਅਰਰ ਆਪਣੀ/ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਜ਼ਮੀਨ ਦੀ ਉਪਜ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਮੁਆਫੀ ਨੂੰ ਉਸਦੀ/ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਤਰਫੋਂ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਗ੍ਰਾਂਟ ਜਾਂ ਗ੍ਰਾਂਟ

ਦਿੰਦੇ ਹਨ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਇਸ ਵਿੱਚ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਪੈਰਾ 4, ਉਸ ਜ਼ਮੀਨ ਨੂੰ ਮਹਾਰਾਜਾ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਗਰਾਂਟ ਨਹੀਂ ਮੰਨਿਆ ਜਾਵੇਗਾ ਅਤੇ ਇਹ ਜ਼ਮੀਨੀਦਾਰਾਂ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸਮਝੀ ਜਾਵੇਗੀ।

(33) Ex.P14 ਇੱਕ ਵਾਰ ਫਿਰ Ex.P2.Ex.P5 ਦੇ ਸਮਾਨ ਇੱਕ ਵੰਸ਼ ਸਾਰਣੀ ਹੈ ਜੋ ਕਿ ਪਿੰਡ ਸਲਾਣਾ ਦੁਲਾ ਸਿੰਘ ਦੇ ਮਾਲ ਰਿਕਾਰਡ ਤੋਂ ਸੰਬੰਧਤ 1932 ਵਿੱਚ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਮਾਨ ਦਾਸ, ਜਾਤੀ ਫਕੀਰ ਉਦਾਸੀ ਦੇ ਕਿਸ਼ਨ ਦਾਸ ਚੇਲਾ ਦੀ ਰਿਕਾਰਡਿੰਗ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਉਸੇ ਦਾ ਸੰਬੰਧਿਤ ਹਿੱਸਾ ਇੱਥੇ ਹੇਠਾਂ ਕੱਢਿਆ ਗਿਆ ਹੈ:

COMMITTEE (Mahesh Grover J)

(34) ਸਬੰਧਤ ਪੀ 15 ਸਬੰਧਤ (1932) ਵਿੱਚ ਤਿਆਰ ਕੀਤੇ ਪਿੰਡ ਸਲਾਣਾ ਦੂਲਾ ਸਿੰਘ ਦੇ ਮਾਲ ਰਿਕਾਰਡ ਵਿੱਚੋਂ ਮਾਨ ਦਾਸ, ਜਾਤੀ ਫਕੀਰ ਉਦਾਸੀ ਦੇ ਕਿਸ਼ਨ ਦਾਸ ਚੇਲਾ ਦੀ ਰਿਕਾਰਡਿੰਗ ਦਾ ਇੱਕ ਅੰਸ਼ ਹੈ। ਇਸ ਦਾ ਸੰਬੰਧਿਤ ਹਿੱਸਾ ਇੱਥੇ ਹੇਠਾਂ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ:-

ਮਾਲਕ ਦਾ ਨਾਮ ਕਾਸ਼ਤਕਾਰ ਦਾ ਨਾਮ ਪੇਰੈਟੇਜ ਕੇਸ ਪੇਰੈਟੇਜ ਅਤੇ ਰਿਹਾਇਸ਼ ਦੇ ਨਾਲ
ਟਿੱਪਣੀਆਂ ਦੇ ਨਾਲ।
ਅਤੇ ਮਿਲੀ।

XXX

XXX

XXX

(ਸੰਮਤ 1932)

ਦਾ ਕਿਸ਼ਨ ਦਾਸ
ਚੇਲਾ
ਮਨ ਦਾਸ, ਜਾਤੀ
ਫਕੀਰ ਉਦਾਸੀ।

ਲਾਲ ਸਿਆਹੀ ਵਿੱਚ
103 ਅਧੀਨ
ਨਿੱਜੀ
ਕਾਸ਼ਤ

ਇਸ ਖੱਟੇ ਦੀ ਜਾਇਦਾਦ ਬਾਰੇ
ਫਾਈਲ ਨੰ. 45 'ਤੇ
ਸ਼ੁਰੂਆਤੀ ਰਜਿਸਟਰ
ਤੋਂ ਮੁਕਤ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਹੈ

ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਕੀਤੀ ਗਈ
ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ
ਅਤੇ ਜਾਇਦਾਦ

ਦੇਣਦਾਰੀ, ਸਦਰ ਬੰਦੋਬਸਤ ਵਿਡੀਓ ਆਰਡਰ, ਮਿਤੀ 12 ਮਾਘ, ਸੰਬਤ 1932 (?) ਦੁਆਰਾ ਮਨਜ਼ੂਰ ਕੀਤੇ ਜਾਣ 'ਤੇ ਮਾਲਕ ਨੂੰ ਮਾਲਕ ਘੋਸ਼ਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਖਾਤਮੇ ਵਿੱਚ ਦਰਜ ਕੀਤੀ ਗਈ ਜ਼ਮੀਨ ਦੀ ਮੁਆਫੀਆਂ ਬਾਰੇ ਪੁੱਛ-ਪੜਤਾਲ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਸਲਾਣਾ ਜੀਵਨ ਸਿੰਘ ਦੇ ਮੁਆਫੀਆਂ ਦੇ ਰਜਿਸਟਰ ਨੰਬਰ 115 'ਤੇ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਇਹ ਹੁਕਮ 8 ਮੱਘਰ, ਸੰਬਤ 1933 (ਬੀ. ਕੇ.) ਨੂੰ ਕਿਲਾ ਖਾਸ ਵਿੱਚ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਮੁਆਫੀ ਉਦੋਂ ਤੱਕ ਰਹੇਗਾ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਮੁਆਫੀਦਾਰ ਬ੍ਰਹਮਚਾਰੀ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਮੁਆਫੀ ਰਾਜ ਨੂੰ ਜ਼ਬਤ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇਗਾ ਜੇਕਰ ਉਹ ਪਰਿਵਾਰ ਰੱਖਦਾ ਹੈ।

(35) ਪਿੰਡ ਸਲਾਣਾ ਦੂਲਾ ਸਿੰਘ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨੀਆਂ, P6, P7, P8 ਅਤੇ P9 ਦੇ ਸੰਬੰਧਿਤ ਹਿੱਸੇ ਇੱਥੇ ਹੇਠਾਂ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਹਨ:-

ਮਾਲਕ ਦਾ ਨਾਮ ਕਾਸ਼ਤਕਾਰ ਦਾ ਨਾਮ ਵਰਣਨ ਦੇ ਨਾਲ ਟਿੱਪਣੀਆਂ ਦੇ ਨਾਲ ।

XXX

XXX

XXX

(ਸੰਮਤ 1984-85)

ਬਿਮਲ

ਦਾਸ

ਦਾ ਚੇਲਾ

ਕਿਸ਼ਨ ਦਾਸ,

ਅਧੀਨ

ਨਿੱਜੀ

cut vat 'ਤੇ.

ਮਹੰਤ ਬੀਰਮ ਦਾਸ ਦੀ ਮੌਤ ਹੋ ਗਈ ਹੈ। ਮਹੰਤ

ਵਿੱਚ ਮ੍ਰਿਤਕ ਭਗਵਾਨ ਦਾਸ ਚੇਲਾ

ਉਸ ਦੀ ਜਾਇਦਾਦ ਦਾ ਵਾਰਸ ਅਤੇ ਮਾਲਕ। 'ਤੇ ਮੁਆਫੀ ਸਬੰਧੀ ਫਾਈਲ ਨੰਬਰ 2 ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ

ਜਾਤ ਫਕੀਰ ਸਾਧ ਉਦਾਸੀ, ਕੁਟੀ ਵਾਲਾ ਵੈਸਾਖ 9, ਸੰਬਤ 1973 (ਬੀ.ਕੇ.)।
ਮੁਆਫੀਦਾਰ।

xxx xxx xxx

ਤਹਿਸੀਲ ਅਮਲੋਹ ਤੋਂ: ਮਸ਼ੀਰ ਖਾਸ (ਪ੍ਰਾਈਵੀ ਕਾਉਂਸਲਰ ਮਿਤੀ 25 ਜੇਠ, ਸੰਬਤ 1973 (ਬੀ.ਕੇ.) (7.6.1916) ਦੇ ਹੁਕਮਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਮੁਆਫੀ ਸਬੰਧੀ ਇੰਤਕਾਲ ਮਹੰਤ ਭਗਵਾਨ ਦਾਸ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਮਨਜ਼ੂਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਮੁਆਫੀ ਸਬੰਧੀ ਇੰਤਕਾਲ ਡੇਰੇ ਦੇ ਮਹੰਤ ਦਾ ਪੱਖ ਪੂਰਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਨਿਯਮਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਫੀਸ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਈ ਹੈ।

ਮਿਤੀ 16 ਭਾਦੋਂ, ਸੰਬਤ 1973 (ਬੀ.ਕੇ.) (31.8.1916)।

ਦੇ ਦਸਤਖਤ:

ਤਹਿਸੀਲਦਾਰ (ਉਰਦੂ ਵਿੱਚ)

Ex.P7

ਟ੍ਰੈਫ ਦਾ ਨਾਮ ਜਾਂ ਖੂਹ ਦੇ ਮਾਲਕ ਦਾ ਨਾਮ ਟਿੱਪਣੀ ਵਰਣਨ ਦੇ ਨਾਲ।

xxx

xxx

xxx

(ਸੰਮਤ 1994-95)

ਸਰਵਨ

ਬਾਵਾ

ਸਿੰਘ ਆਦਿ ਭਗਵਾਨ ਲੰਬੜਦਾਰ, ਬੀਰਮ ਦੇ
ਦਾਸ ਚੇਲਾ ਆਦਿ

ਦਾਸ, ਸਾਧ ਉਦਾਸੀ
ਵਾਸੀ ਪਿੰਡ ਮਲਿਕ
ਆਬਜ਼ਾ ਦਾ ਸ਼ਾਮਲਾਟ
ਵਿੱਚ ਹੱਕ (?) ਹੈ,
ਕਿਉਂਕਿ

ਦੀ

ਬੁਨਿਆਦ
ਪਿੰਡ

ਇਹ ਇੰਤਕਾਲ ਆਮ ਸਭਾ ਵਿੱਚ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਮੰਗਲ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਅਮਰ ਸਿੰਘ ਲੰਬੜਦਾਰਾਂ, ਹੋਣ ਵੱਖ ਹੋ ਗਏ ਹਨ, ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਹੈ ਕਿ ਬਾਵਾ ਭਗਵਾਨ ਦਾਸ ਦੀ ਮੌਤ ਹੋ ਗਈ ਹੈ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਚੇਲਾ ਪਿਆਰਾ ਦਾਸ ਹੈ, ਜਿਸ ਦਾ ਕਬਜ਼ਾ ਹੈ। ਨਵੀਂ ਐਂਟਰੀ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ, ਪਿਆਰਾ ਦਾਸ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਬਾਵਾ ਭਗਵਾਨ ਦਾਸ ਦੀ ਜਾਇਦਾਦ ਦੇ ਉਤਰਾਧਿਕਾਰ ਸਬੰਧੀ ਇਹ ਇੰਤਕਾਲ ਮਿਤੀ 30 ਚੇਤ, ਸੰਬਤ 91 ਹੈ।

ਦੇ ਦਸਤਖਤ:

ਤਹਿਸੀਲਦਾਰ

(ਉਰਦੂ ਵਿੱਚ)

COMMITTEE (Mahesh Grover, I)
(15.3.65 ਨੂੰ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਦੁਆਰਾ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ)

Ex.P8

ਟ੍ਰੈਫ ਦਾ ਨਾਮ ਜਾਂ ਖੂਹ ਦੇ ਮਾਲਕ ਦਾ ਨਾਮ ਟਿੱਪਣੀ ਵਰਣਨ ਦੇ ਨਾਲ।

XXX

XXX

XXX

(ਸੰਮਤ 1998-99)

ਸਰਵਣ
ਸਿੰਘ
ਲੰਬੜਦਾਰ

ਬਾਵਾ ਪਿਆਰਾ

ਦਾਸ ਚੇਲਾ

o ਅਗਵਾਨ ਦੀ
ਦਾਸ, ਸਾਧ

, ਲੰਬੜਦਾਰਾਂ

t e v ਨੂੰ ਉਮਰ,
a -Q- ਨੂੰ ਹੁਕਮ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ
ਅਜਾ

ਭਗਵਾਨ ਦਾਸ ਦਾ ਚੇਲਾ ਹੈ, ਸਾਦੁ ਉਦਾਸੀ ਹੈ
ਸ਼ਾਮਲਾਟ

ਤੋਂ
ਫਾਊਡੇਸ਼ਨ
15.7.1939) ਦਾ
ਪਿੰਡ

ਸਾਵਨ ਸਿੰਘ ਲੰਬੜਦਾਰ ਕੋਲ
ਪੇਸ਼ ਹੋਏ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਹੈ ਕਿ ਪਿਆਰਾ ਦਾਸ ਕੋਲ ਹੈ
ਮੌਤ ਹੋ ਗਈ ਅਤੇ ਉਹ ਵਾਰਸ ਹੈ। ਉਪਰੋਕਤ

ਨੇ ਵੀ ਮਹੰਤ ਦੀ
ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਦੇਣ ਦਾ ਹੁਕਮ ਹੋਇਆ ਹੈ
ਈਸ਼ਰ ਦਾਸ ਨੂੰ ਹੁਕਮ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ

ਪਿਆਰਾ ਦਾਸ (ਦੀ ਜਾਇਦਾਦ?) ਦਾ ਉਤਰਾਧਿਕਾਰ, ਬਨ ਈਸ਼ਰ ਦਾਸ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਮ੍ਰਿਤਕ,
ਨਵੀਆਂ ਐਟਰੀਆਂ ਅਨੁਸਾਰ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ।

ਮਿਤੀ 30 ਹਾੜ,

ਸੰਬਤ

(15.3.65 ਨੂੰ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਦੁਆਰਾ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ)

ਕਿਹਾ

ਨਿਯੁਕਤੀ ਨਾਲ

ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਲੰਘ ਗਈ।
ਇੰਤਕਾਲ

ਸੰਬਤ

ਦੇ ਦਸਤਖਤ:

ਕੋਲ

ਸਬੰਧਤ ਵਸੀਲਿਆਂ

ਇਸ ਲਈ, ਇਹ
ਸਬੰਧੀ

ਤਹਿਸੀਲਦਾਰ
(ਉਰਦੂ ਵਿੱਚ)

Ex.P9

ਟ੍ਰੈਫ ਦਾ ਨਾਮ ਜਾਂ ਖੂਹ ਦਾ ਨਾਮ

ਟਿੱਪਣੀਆਂ ਦੇ ਨਾਲ ਮਾਲਕ ਦਾ
ਵਰਣਨ ਆਇਨ

XXX

XXX

XXX

(ਸੰਮਤ 1994-95)

ਜੂਨ

ਸਿੰਘ

ਉਪਰੋਕਤ

ਬਾਵਾ ਈਸ਼ਰ ਦਾਸ,

ਭਗਵਾਨ ਦਾਸ,
ਸਾਧ ਉਦਾਸੀ ਮਾਲੀ
ਕਾਬੇਜ਼ਾ ਸੱਜੇ-

ਭਵਿੱਖ ਦੀਆਂ ਹਦਾਇਤਾਂ ਵਿੱਚ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇ

ਇਸ ਪ੍ਰਭਾਵ ਲਈ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਜਿੰਨਾ ਚਿਰ
ਕਿਸੇ ਮਹੰਤ ਦੀ ਨਿਯੁਕਤੀ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ

ਪਿੰਡ ਦੀ ਨੀਂਹ ਤੋਂ ਹੀ ਦੂਰੀ ਵਾਲਾ ਖਾਸ ਅੱਲਾ ਮਨਜ਼ੂਰ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕੋਈ ਸ਼ਾਮਲਾਟ ਵਿੱਚ ਧਾਰਕ। ਮਹੰਤ ਦੇ ਸਾਲਾਂ ਲਈ ਦਸਤਾਰ ਜਾਂ ਸਰਕਾਰ ਤੋਂ ਕੋਈ ਬੰਧਨ ਜਾਂ ਮੁਆਫੀ ਆਦਿ ਲੈਣ ਦਾ ਹੱਕਦਾਰ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਕਿਸੇ ਵੀ ਜ਼ਮੀਨ ਦੇ ਮੁਆਫੀ ਸਬੰਧੀ ਇੰਤਕਾਲ (ਨਹੀਂ?) ਮਨਜ਼ੂਰ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜਿਹੜੀਆਂ ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਕਿਸੇ ਡੇਰੇ ਦੀਆਂ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮਹੰਤ ਦੀ ਮਲਕੀਅਤ ਨਹੀਂ ਮੰਨਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਸਗੋਂ ਡੇਰੇ ਦੀ ਮਲਕੀਅਤ ਮਹੰਤ ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧ ਹੇਠ ਦਰਜ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ। ਹਾਲਾਂਕਿ ਮਹੰਤ ਡੇਰੇ ਦੀਆਂ ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਨੂੰ ਵੇਚਣ ਜਾਂ ਗਿਰਵੀ ਰੱਖਣ ਦਾ ਹੱਕਦਾਰ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ।

ਮਾਲ ਵਿਭਾਗ ਅਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਗਜ਼ਟ ਵਿੱਚ ਵੀ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

ਮਿਤੀ 18.4.1951 ਈ

(36) Ex.P9 ਮਹੱਤਵ ਰੱਖਦਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਕਿਸੇ ਵੀ ਡੇਰੇ ਨੂੰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਜ਼ਮੀਨ ਨੂੰ ਮਹੰਤ ਦੀ ਜਾਇਦਾਦ ਵਜੋਂ ਮੰਨਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਉਸ ਸਮੇਂ ਦੇ ਸ਼ਾਸਕਾਂ ਦੁਆਰਾ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਗਏ ਫਰਮਾਨ ਅਨੁਸਾਰ ਵੇਚਣ ਜਾਂ ਗਿਰਵੀ ਰੱਖਣ ਦਾ ਕੋਈ ਅਧਿਕਾਰ ਨਹੀਂ ਹੈ।

(37) ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨੀਆਂ ਪੀ.10 ਤੋਂ ਪੀ.19 ਪਿੰਡ ਸਲਾਣਾ ਦੂਲਾ ਸਿੰਘ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਮਾਲ ਰਿਕਾਰਡ ਹਨ।

(38) ਇੱਥੇ ਦੱਸਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਕਿ ਡੇਰੇ ਦੀ ਜ਼ਮੀਨ ਦੇ ਪਿੰਡਾਂ ਵਿੱਚ ਸਥਿਤ ਹੈ ਅਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਵੱਖਰਾ ਮਾਲ ਰਿਕਾਰਡ ਹੈ। Exs.P10 ਤੋਂ P19 ਦੇ ਸਬੰਧਿਤ ਹਿੱਸੇ ਨੂੰ ਇੱਥੇ ਹੇਠਾਂ ਕੱਢਿਆ ਗਿਆ ਹੈ:-

Ex.P10

ਵਰਣਨ ਦੇ ਨਾਲ ਮਾਲਕ ਦਾ ਨਾਮ.

xxx

xxx

xxx

(ਸੰਮਤ 1960-61)

ਕਿਸ਼ਨ ਦਾ ਬੀਰਮ ਦਾਸ ਚੇਲਾ
ਦਾਸ, ਜਾਤਿ ਸਾਧ ਉਦਾਸੀ ਦੀ

ਕੋਟੀਵਾਲਾ (ਕੁਤੀਵਾਲਾ)।

Ex.P11

ਵਰਣਨ ਦੇ ਨਾਲ ਮਾਲਕ ਦਾ ਨਾਮ.

xxx

xxx

xxx

(ਸੰਮਤ 1984-85)

ਪਿੰਡ ਮਲਿਕ ਕੈਬਜ਼ਾ ਦੇ ਬੀਰਮ ਦਾਸ ਸਾਧ ਉਦਾਸੀ ਦਾ ਬਾਵਾ
ਭਗਵਾਨ ਦਾਸ ਚੇਲਾ, ਪਿੰਡ ਦੀ ਨੀਂਹ ਤੋਂ ਹੀ ਸ਼ਾਮਲਾਟ ਦੇਹ
ਵਿੱਚ ਹਿੱਸੇਦਾਰ ਹੈ।

Ex.P12

ਵਰਣਨ ਦੇ ਨਾਲ ਮਾਲਕ ਦਾ ਨਾਮ.

xxx

xxx

xxx

(ਸੰਮਤ 1984-85)

ਭਗਵਾਨ ਦਾਸ ਸਾਧ ਦਾ ਬਾਵਾ ਪਿਆਰਾ ਦਾਸ ਚੇਲਾ, ਪਿੰਡ ਦੀ
ਨੀਂਹ ਦੇ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਹੀ ਸ਼ਾਮਲਾਟ ਦੇਹ ਵਿੱਚ ਪਿੰਡ ਮਲਿਕ ਕੱਬਜ਼ਾ
ਦਾ ਹੱਕਦਾਰ ਉਦਾਸੀ ਵਾਸੀ।

Ex.P13

ਵਰਣਨ ਦੇ ਨਾਲ ਮਾਲਕ ਦਾ ਨਾਮ.

xxx

xxx

xxx

(ਸੰਮਤ 1961-62)

ਬਾਵ ਈਸ਼ਰ ਦਾਸ ਚੇਲਾ ਭਗਵਾਨ ਦਾਸ ਚੇਲਾ
ਬੀਰਮ ਦਾਸ ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧ ਅਧੀਨ ਸਲਾਣਾ ਦੂਲਾ
ਸਿੰਘ ਵਾਲਾ ਦੇ ਇਲਾਕੇ ਵਿੱਚ ਸਥਿਤ ਡੇਰਾ
ਉਦਾਸੀ।

Ex.P16

ਵਰਣਨ ਦੇ ਨਾਲ ਮਾਲਕ ਦਾ ਨਾਮ.

xxx

xxx

xxx

(ਸੰਮਤ 1984-85)

ਕਿਸ਼ਨ ਦਾਸ ਕੇ ਬੀਰਮ ਦਾਸ ਚੇਲਾ,
ਜਾਤਿ ਸਾਧੁ ਉਦਾਸੀ
ਪਿੰਡ ਦੇ ਨਿਵਾਸੀ.

Ex.P17

ਤਾਰਫ਼ ਦੇ ਨਾਮ ਦੇ ਨਾਲ ਮਾਲਕ ਦਾ ਨਾਮ ਜਾਂ ਮਾਲੀਏ ਦੇ ਭੁਗਤਾਨ ਤੋਂ
ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਛੋਟ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਜ਼ਮੀਨ ਦਾ ਵੇਰਵਾ।

xxx

xxx

xxx

(ਸਾਲ 1993-94)

207

ਚੇਲਾ, ਸਾਧ ਉਦਾਸੀ ਵਾਸੀ ਪਿੰਡ ਮਲਿਕ
ਕਬਜ਼ਾ ਦੇ ਸੱਜੇ-ਧਾਰੀ ਸ਼ਾਮਲਾਟ ਤੋਂ

ਪਿੰਡ ਦੀ ਨੀਂਹ ਬੀਰਮ ਦਾਸ ਜਾਤ ਦਾ²¹⁵
ਪਿਆਰਾ ਦਾਸ ਚੇਲਾ, ਸਾਧ ਉਦਾਸੀ
ਪਿੰਡ ਦੀ ਨੀਂਹ ਦੇ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਹੀ ਸ਼ਾਮਲਾਟ
ਵਿੱਚ ਪਿੰਡ ਮਲਿਕ ਕਬਜ਼ਾ ਦਾ ਸੱਜੇ-ਧਾਰੀ
ਨਿਵਾਸੀ।

(ਦੀ ਮਿਤੀ) ਹੁਕਮ ਮਾਲ ਮੰਤਰੀ ਹਰ, 1,
ਨਾਮ ਅਫਸਰ ਦੇ ਸੰਬੰਧ 92 (BK) (16.6.35) ਦਾ ਬੀਤਿਆ
ਨਾਲ, ਜੋ ਹੁਕਮ
ਦਿੰਦਾ ਹੈ।

Ex.P18

ਫ਼ੈਰ ਦਾ ਨਾਮ

ਜਾਂ ਵੇਰਵੇ ਦੇ ਨਾਲ ਮਾਲਕ ਦਾ ਨਾਮ।

xxx

xxx

xxx

(ਸੰਮਤ 1997)

ਵਰਿਆਮ ਸਿੰਘ ਆਦਿ ਭਗਵਾਨ ਦਾ ਪਿਆਰਾ ਦਾਸ ਚੇਲਾ। ਦਾਸ, ਜਾਤਿ, ਸਾਧ ਉਦਾਸੀ
ਪਿੰਡ ਦੀ ਨੀਂਹ ਤੋਂ ਹੀ ਸ਼ਾਮਲਾਟ ਵਿੱਚ ਮਲਿਕ ਕਬਜ਼ਾ ਦਾ
ਹੱਕਦਾਰ ਪਿੰਡ ਦਾ ਵਸਨੀਕ।

ਟ੍ਰੈਡ ਦਾ ਨਾਮ ਜਾਂ ਵੇਰਵਿਆਂ ਦੇ ਨਾਲ ਮਾਲਕ ਦਾ ਨਾਮ।

XXX

XXX

XXX

(ਸੰਮਤ 1950-53)

ਪਿਆਰਾ ਦਾਸ ਜਾਤੀ ਦੇ ਈਸ਼ਰ ਦਾਸ ਗੁਰਭਾਈ, ਸਾਧ ਉਦਾਸੀ,
ਵਾਸੀ ਪਿੰਡ ਮਲਿਕ ਕਬਜ਼ਾ।

(39) ਜ਼ੁਬਾਨੀ ਸਬੂਤਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਮਾਲ ਰਿਕਾਰਡ ਦਾ ਧਿਆਨ ਨਾਲ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਇਹ ਦਰਸਾਏਗਾ ਕਿ ਡੇਰੇ ਦੀ ਜ਼ਮੀਨ ਲਗਾਤਾਰ ਚੇਲਿਆਂ ਤੱਕ ਚਲੀ ਗਈ ਹੈ - ਇੱਕ ਸਿੱਖ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਲਈ ਇੱਕ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾ ਪਰਦੇਸੀ ਹੈ। ਮੌਖਿਕ ਸਬੂਤਾਂ ਦੇ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣਾਤਮਕ ਸਿੱਟੇ ਦੇ ਨਾਲ ਇਹ ਸਾਨੂੰ ਅੰਤਮ ਸਿੱਟੇ 'ਤੇ ਲੈ ਜਾਵੇਗਾ ਕਿ ਸੰਸਥਾ ਸਿੱਖ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਕੋਈ ਸਬੂਤ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਪ੍ਰੀਤਮ ਦਾਸ ਮਹੰਤ ਬਨਾਮ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਵਿੱਚ ਮਾਣਯੋਗ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਟੈਸਟਾਂ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਲਈ ਡੇਰੇ ਵਿੱਚ ਸਿੱਖ ਸੰਸਥਾ ਦੇ ਗੁਣ ਅਤੇ ਪਾਤਰ ਹਨ। ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਹੋਰ ਕੋਈ ਸਬੂਤ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਭਗਤ ਭਗਵਾਨ ਇੱਕ ਸਿੱਖ ਸੰਤ ਸਨ ਅਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਹ ਸਿੱਟਾ ਨਹੀਂ ਕੱਢਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਕਿ ਇਹ ਸੰਸਥਾ ਇੱਕ ਸਿੱਖ ਸੰਤ ਦੀ ਯਾਦ ਵਿੱਚ ਸਥਾਪਿਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਉੱਤਰਦਾਤਾਵਾਂ ਦੁਆਰਾ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਵੀ ਕੋਈ ਸਬੂਤ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦਾ ਕਿ ਭਗਤ ਭਗਵਾਨ ਖੁਦ ਸਿੱਖ ਸੀ ਜਾਂ ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਦਾ ਅਭਿਆਸੀ ਸੀ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 16 ਦੇ ਤੱਤ ਪੂਰੇ ਸਬੂਤ ਦੇ ਮੁਲਾਂਕਣ 'ਤੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਪ੍ਰਗਟ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ ਹਨ।

(40) ਉੱਤਰਦਾਤਾਵਾਂ ਦਾ ਇਤਰਾਜ਼ ਕਿ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ, ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਈਸ਼ਰ ਦਾਸ ਦੁਆਰਾ ਪਟੀਸ਼ਨ 'ਤੇ ਨਾ ਤਾਂ ਹਸਤਾਖਰ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਨ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਇਸ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਮਾਮੂਲੀ ਬਣ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਅਜਿਹਾ ਇਤਰਾਜ਼ ਸ਼ੁਰੂ ਵਿੱਚ ਉਠਾਇਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਸੀ। ਇੱਕ ਵਾਰ ਪਾਰਟੀਆਂ ਨੇ ਉਹਨਾਂ ਮੁੱਦਿਆਂ 'ਤੇ ਸਬੂਤ ਰਿਕਾਰਡ ਕਰਨ ਲਈ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦੁਆਰਾ ਯਾਤਰਾ ਕੀਤੀ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਲਈ ਉਹ ਜੀਵਿਤ ਸਨ, ਇਸ ਪੜਾਅ 'ਤੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਦੇ ਪੂਰੇ ਦਾਅਵੇ ਨੂੰ ਬਾਹਰ ਕੱਢਣ ਲਈ ਅਜਿਹੀ ਤਕਨੀਕੀਤਾ ਨਹੀਂ ਉਠਾਈ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਇਹ ਇਤਰਾਜ਼ ਰੱਦ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

1971 ਦਾ FAO ਨੰ. 207

(41) ਸਿੱਟੇ ਵਜੋਂ, ਅਪੀਲ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰਦੇ ਹੋਏ, ਅਸੀਂ ਇਹ ਮੰਨਾਂਗੇ ਕਿ ਵਿਵਾਦਿਤ ਡੇਰਾ ਸਿੱਖ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਨਹੀਂ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਦੇ ਬਹੁਗਿਣਤੀ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ ਨੂੰ ਪਾਸੇ ਰੱਖਾਂਗੇ।

1984 ਦੇ FAO ਨੰ. 531,532,588,589

(42) ਕਿਉਂਕਿ ਅਸੀਂ ਇਹ ਸਿੱਟਾ ਕੱਢਿਆ ਹੈ ਕਿ ਸੰਸਥਾ ਸਿੱਖ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਇਸ ਲਈ ਜਾਇਦਾਦ ਨੂੰ ਸਿੱਖ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਘੋਸ਼ਿਤ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ ਜਾਇਦਾਦ ਦੇ ਵੇਰਵੇ ਜਾਂ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਨ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 10 ਅਧੀਨ ਪਾਸ ਕੀਤੇ

ਗਏ ਹੁਕਮਾਂ ਤੋਂ ਪੈਦਾ ਹੋਈਆਂ ਇਹ ਅਪੀਲਾਂ, ਬੇਅਸਰ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ ਅਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਬਰਖਾਸਤ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ।

ਤ੍ਰਿਭੁਵਨ ਦਹੀਆ

ਡਿਸਕਲੇਮਰ:- ਸਥਾਨਕ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਅਨੁਵਾਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਨਿਰਣਾਂ ਕੇਵਲ ਮੁਕੱਦਮੇਬਾਜ਼ਾਂ ਲਈ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਆਪਣੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਸਮਝਣ ਤੱਕ ਹੀ ਸੀਮਤ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸਦਾ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਇਸਤੇਮਾਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਸਾਰੇ ਵਿਹਾਰਕ ਅਤੇ ਅਧਿਕਾਰਤ ਮੰਤਵਾਂ ਲਈ, ਨਿਆਂ ਨਿਰਣੇ ਦਾ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਸੰਸਕਰਣ-ਪ੍ਰਮਾਣਿਕ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਅਮਲ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਇਸ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ।

ਡੋਲਮਿਨ